

T.C.

GİRESUN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

**SOSYAL BİLGİLER VE FEN BİLİMLERİ ÖĞRETMENLERİNİN 5. SINIF
KAZANIMLARININ İLİŞKİLENDİRİLMESİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ:**

ORDU İLİ ÖRNEĞİ

OPINIONS OF SOCIAL STUDIES AND SCIENCE TEACHERS ON

RELATING THE 5TH GRADE ACHIEVEMENTS:

ORDU PROVINCE EXAMPLE

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUSTAFA UYSAL

DANIŞMAN

DR. ÖĞR. ÜYESİ DERYA CEYLAN

GİRESUN – 2022

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 21.12.2021 tarihli toplantısında oluşturulan jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Mustafa Uysal'ın "*Sosyal Bilgiler ve Fen Bilimleri Öğretmenlerinin 5. Sınıf Kazanımlarının İlişkilendirilmesine Yönelik Görüşleri: Ordu İli Örneği*" başlıklı tezini incelemiş olup aday 17.01.2022 tarihinde, saat 11.00'de jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Aday çalışma, sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmzası
Üye (Başkan)	Prof. Dr. Yavuz AKBAŞ	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Derya CEYLAN	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Yasemin HACIOĞLU	

ONAY

...../...../2022

Prof. Dr. Güven ÖZDEM

Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Yeterlilik tezi olarak sunduğum “*Sosyal Bilgiler ve Fen Bilimleri Öğretmenlerinin 5. Sınıf Kazanımlarının İlişkilendirilmesine Yönelik Görüşleri: Ordu İli Örneği*” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

26/01/2022

Mustafa UYSAL

ÖN SÖZ

Bu çalışmada; Sosyal Bilgiler ve Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programlarında yer alan 5.sınıf kazanımlarının sosyal bilgiler ve fen bilimleri öğretmenleri tarafından nasıl ilişkilendirildiği konusunda çalışma yapılmıştır. Çalışmada sosyal bilgiler ve fen bilimleri öğretmenlerine anket formu uygulanmış olup konuyla ilgili öğretmenlerin görüşlerine başvurulmuştur.

Yüksek lisans çalışmam sırasında bana her zaman yol gösteren danışmanım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Derya CEYLAN'a; görüş, yorum ve önerileriyle çalışmama önemli katkıda bulunan Dr. Öğr. Üyesi Yasemin HACIOĞLU'na, Prof. Dr. Yavuz AKBAŞ'a ve Dr. Öğr. Üyesi Müge AYGÜN'e; uygulama yaptığım okullardaki öğretmenlere, beni her zaman destekleyen değerli arkadaşım Elif APAYDIN'a ve her zaman yanımda olan annem Güleren UYSAL'a ve babam Muharrem UYSAL'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Mustafa UYSAL

ÖZET

UYSAL, Mustafa “Sosyal Bilgiler ve Fen Bilimleri Öğretmenlerinin 5. Sınıf Kazanımlarının İlişkilendirilmesine Yönelik Görüşleri: Ordu İli Örneği”

Yüksek Lisans – 2022, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Bu araştırmanın amacı Sosyal Bilgiler ve Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programlarında yer alan 5.sınıf kazanımlarının sosyal bilgiler ve fen bilimleri öğretmenleri tarafından nasıl ilişkilendirebileceğine ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmaktır. Durum çalışması olarak yürütülen bu çalışmada amaçlı örneklemeyle seçilen 30 sosyal bilgiler 30 fen bilimleri öğretmeninden anket ve görüşme formuyla veriler toplanmıştır. Anket formundan elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile görüşme formundan elde edilen veriler ise betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. Araştırmanın geçerliğini sağlamak için uzman görüşleri alınmış olup güvenilirliğini sağlamak için pilot uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Ayrıca anket ve görüşme analizi sonrasında araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için veriler 3 ay sonra tekrardan gözden geçirilmiştir.

Araştırma sonucunda sosyal bilgiler ve fen bilimleri dersi öğretmenleri sosyal bilgiler ve fen bilimleri dersi 5.sınıf kazanımlarını çoğunlukla dersler arasındaki konu içeriklerini ilişkili bularak ilişkilendirmektedirler. Bu ilişkilendirmeleri de çoğunlukla multidisipliner öğretim yaklaşımıyla açıkladıkları söylenebilir. Ayrıca ilişkilendirdikleri kazanımların derslerde kullanılabilirliğine ilişkin öğretmenlerin olumlu görüşlere sahip olduğu ancak derslerde uygulanabilirliği konusunda ise olumlu görüşlerinin yanı sıra olumsuz görüşlere de sahip oldukları sonucu ortaya çıkmıştır. Araştırma sonuçları ışığında öğretim programlarında yer alan diğer sınıf düzeylerinde de kazanımlar arasında ilişkilendirmelerin yapılması, program geliştirme, ölçme değerlendirme ve alan uzmanlarının işbirliği ile kılavuz kitaplar hazırlanarak öğretmenlerin kullanımına sunulması ve sosyal bilgiler ders saatlerinin artırılması gerektiği önerilmiştir.

Anahtar kelimeler: Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, Fen Bilimleri Öğretim Programı, Kazanım, Öğrenme alanı, Ünite.

ABSTRACT**UYSAL, Mustafa "Opinions of Social Studies and Science Teachers on Relating the 5th Grade Achievements: Ordu Province Example"****Master – 2022, Department of Turkish and Social Sciences Education**

The aim of this research is to reveal the views of social studies and science teachers about how the 5th grade achievements in the Social Studies and Science Curriculum can be related. In this study, which was conducted as a case study, data were collected from 30 social studies and 30 science teachers selected by purposeful sampling, through questionnaires and interview forms. The data obtained from the questionnaire form were analyzed by content analysis method and the data obtained from the interview form was analyzed by descriptive analysis method. Expert opinions were taken to ensure the validity of the research and pilot applications were carried out to ensure its reliability. In addition, after the survey and interview analysis, the data were reviewed 3 months later to ensure the reliability of the research.

As a result of the research, social studies and science lesson teachers mostly associate the 5th grade achievements of social studies and science lessons by finding the subject contents between the lessons as related. It can be said that they mostly explain these associations with a multidisciplinary teaching approach. In addition, it was concluded that the teachers had positive opinions about the usability of the acquisitions they associate with the lessons, but they also had negative opinions as well as their positive opinions about their applicability in the lessons. In the light of the results of the research, it was suggested that correlations should be made between the achievements at other grade levels in the curriculum, guidebooks should be prepared with the cooperation of curriculum development, measurement and evaluation and field experts, presented to the use of teachers, and social studies course hours should be increased.

Keywords: Social Studies Curriculum, Science Curriculum, Achievement, Learning domain, Unit.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
ÖZET.....	II
ABSTRACT.....	III
İÇİNDEKİLER	IV
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	VIII
TABLolar/ŞEKİLER DİZİNİ	IX

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.5. Araştırmanın Varsayımları	4
1.6. Tanımlar.....	4

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Eğitimin Tanımı.....	6
2.1.1. Formal Eğitim.....	6
2.1.2. İnfomal Eğitim.....	7
2.2. Eğitim Programı.....	7

2.3. Öğretim Programı.....	8
2.4. Dünyada Sosyal Bilgilerin Tarihsel Gelişimi.....	9
2.5. Türkiye’de Sosyal Bilgilerin Tarihsel Gelişimi.....	9
2.6. Dünyada Fen Bilimlerinin Tarihsel Gelişimi.....	10
2.7. Türkiye’de Fen Bilimlerinin Tarihsel Gelişimi.....	11
2.8. Sosyal Bilgiler ve Fen Bilimleri Arasındaki İlişki.....	12
2.9. Disiplinler Arası Öğretim.....	13
2.10. Kazanım	16
2.11. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı.....	17
2.12. 2018 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı.....	17
2.13. İlgili Araştırmalar.....	18

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli.....	22
3.2. Çalışma Grubu.....	22
3.3. Veri Toplama Araçları	23
3.4. Verilerin Analizi.....	26
3.5. Geçerlik ve Güvenirlik.....	28
3.5.1. Güvenirlik.....	28
3.5.2. Geçerlik.....	29

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

4.1. Sosyal Bilgiler ve Fen Bilimleri Dersi Öğretmenlerinin 2018 Sosyal Bilgiler ve Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programları 5. Sınıf Kazanımlarını Nasıl İlişkilendirdiğine Yönelik Anket ve Görüşme Verilerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar.....30

4.1.1. Sosyal Bilgiler Öğrenme Alanlarında ve Fen Bilimleri Ünitelerinde İlişki Kuran Öğretmenlere Yönelik Anket Verilerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar.....30

4.1.2. Sosyal Bilgiler ve Fen Bilimleri Öğretmenlerinin 2018 Sosyal Bilgiler ve Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programları 5. Sınıf Kazanımlarını Nasıl İlişkilendirdiğine Yönelik Anketin Açıklama Bölümünden ve Görüşme Verilerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar.....34

4.1.2.1 Sosyal Bilgiler ve Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Programlar Arasındaki Kazanımları Öğrenme Alanları ve Üniteler Arası İlişkilendirmelerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar.....38

4.1.2.1.1 Sosyal Bilgiler Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Bulgular ve Yorum.....38

4.1.2.1.2 Sosyal Bilgiler Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar.....46

4.1.2.1.3 Sosyal Bilgiler İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar.....57

4.1.2.1.4 Sosyal Bilgiler Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar.....	77
4.1.2.1.5 Sosyal Bilgiler Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar.....	85
4.1.2.1.6 Sosyal Bilgiler Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar.....	93
4.1.2.1.7 Sosyal Bilgiler Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar.....	98
4.2. Öğretmenlerin İlişkilendirdikleri Kazanımların Derslerde Kullanılabilirliğine İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar.....	103
4.3. Öğretmenlerin İlişkilendirdikleri Kazanımların Derslerde Uygulanabilirliğine İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar.....	107

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma.....	112
5.2. Öneriler.....	116
KAYNAKÇA.....	117
EKLER.....	128

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Akt.	: Aktaran
Çev.	: Çeviren
F	: Fen Bilimleri Öğretmeni
FBDÖP	: Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
S	: Sosyal Bilgiler Öğretmeni
SBDÖP	: Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı
TDK	: Türk Dil Kurumu
vd.	: ve diğerleri

TABLOLAR/ŞEKİLER DİZİNİ

Tablo 1. Kod ve Temaların Nasıl Meydana Getirildiğine İlişkin Tablo.....	26
Tablo 2. Sosyal Bilgiler Öğrenme Alanları ile Fen Bilimleri Ünitelerinde İlişki Kuran Öğretmenler.....	30
Tablo 3. Sosyal Bilgiler ve Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Kazanımları İlişkilendirmeleri Sonucunda Anket Verilerinden Ortaya Çıkarılan Kodlar ve Temalar.....	35
Tablo 4. Sosyal Bilgiler ve Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Kazanımları İlişkilendirmeleri Sonucunda Görüşme Verilerinden Elde Edilen Kodlar ve Temalar.....	36
Tablo 5. Sosyal Bilgiler Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Anketten Ulaşılan Tema ve Kodlar.....	38
Tablo 6. Sosyal Bilgiler Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Görüşme Verilerinden Elde Edilen Tema ve Kodlar.....	42
Tablo 7. Sosyal Bilgiler Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Anketten Ulaşılan Tema ve Kodlar.....	46
Tablo 8. Sosyal Bilgiler Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Görüşme Verilerinden Elde Edilen Tema ve Kodlar.....	51
Tablo 9. Sosyal Bilgiler İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Anketten Ulaşılan Tema ve Kodlar.....	57

Tablo 10. Sosyal Bilgiler İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Görüşme Verilerinden Elde Edilen Tema ve Kodlar.....	66
Tablo 11. Sosyal Bilgiler Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Anketten Ulaşılan Tema ve Kodlar.....	78
Tablo 12. Sosyal Bilgiler Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Görüşme Verilerinden Elde Edilen Tema ve Kodlar.....	81
Tablo 13. Sosyal Bilgiler Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Anketten Ulaşılan Tema ve Kodlar	85
Tablo 14. Sosyal Bilgiler Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Görüşme Verilerinden Elde Edilen Tema ve Kodlar.....	88
Tablo 15. Sosyal Bilgiler Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Anketten Ulaşılan Tema ve Kodlar	93
Tablo 16. Sosyal Bilgiler Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Görüşme Verilerinden Elde Edilen Tema ve Kodlar.....	95
Tablo 17. Sosyal Bilgiler Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Anketten Ulaşılan Tema ve Kodlar	98

Tablo 18. Sosyal Bilgiler Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Görüşme Verilerinden Elde Edilen Tema ve Kodlar 100

Tablo 19. Öğretmenlerin İlişkilendirdikleri Kazanımların Derslerde Kullanılabilirliğine İlişkin Olumlu ve Olumsuz Görüşleri 103

Tablo 20. Öğretmenlerin İlişkilendirdikleri Kazanımların Derslerde Uygulanabilirliğine İlişkin Olumlu ve Olumsuz Görüşleri.....107

Şekil 1. Sosyal Bilgiler Öğrenme Alanıyla Fen Bilimleri Ünitelerini İlişkilendiren Sosyal Bilgiler Öğretmenleri.....32

Şekil 2. Fen Bilimleri Üniteleriyle Sosyal Bilgiler Öğrenme Alanlarını İlişkilendiren Fen Bilimleri Öğretmenleri.....33

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın; problem durumuna, amacına, önemine, sınırlılıklarına, varsayımlarına ve tanımlarına yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Günümüzde yer alan eğitim sistemleri insanların ihtiyaçlarına, teknolojik gelişmelere, küreselleşmeye dayalı olarak devamlı bir değişim ve gelişim içerisinde (Şahin vd. 2018). Yaşanan her değişim ve gelişimin yeni ihtiyaçların ortaya çıkmasına sebep olduğu ve eğitim sistemlerinin de bu değişim ve gelişimlerden etkilendiği düşünülmektedir (Gürel, 2017). Bu sebepten dolayı gelecekteki problemlerin çözümünde farklı alandaki bilgileri bütünleştirerek kullanabilen ve çeşitli alanlarla bağlantı sağlayabilen bireylere ihtiyaç duyulmaktadır. Zira asıl hayatta karşımıza çıkan problemlerin içeriği genellikle tek bir disiplin alanına ait olmayıp analizi ve çözümü, farklı disiplinlerin iş birliğini gerektirmektedir (Dervişoğlu ve Soran, 2003). Bu nedenle ilköğretim dönemindeki çocukların da dünyayı bir bütün olarak algıladığından hareketle okullarda işlenen dersler ve konular arasında ilişkilerin kurulması ve böylelikle bilgilerin bütünleştirilerek verilmesi oldukça önem arz etmektedir (Demir, 2009).

Güncellenen öğretim programları incelendiğinde de programların farklı disiplinlerle ilişki kurmayı gerektiren bir yapıda oluşturulduğu ve disiplinlerin ilişkilendirilmesi ile birlikte öğrencilerin öğrendikleri bilgileri günlük yaşama transfer edebileceği, karşılaştığı problemlere birden fazla çözüm üretebileceği ifade edilmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (SBDÖP) ve Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programının (FBDÖP) uygulanmasında dikkat edilecek hususlar bölümünde disiplinler arası öğretim yaklaşımına vurgu yapıldığı ve kazanımların disiplinler arası yaklaşımla gerçekleştirilmesi gerektiği üzerinde önemle durulduğu görülmektedir (MEB, 2018).

Sosyal bilgiler ve fen bilimleri dersleri pek çok alt disiplini içerisinde barındıran bütünlük bir yapıya sahiptir (Aksoy ve Taşkın, 2019). Örneğin jeoloji, klimatoloji, çevre bilimi vb. alt disiplinlerin hem fen bilimleri hem de sosyal bilgiler dersi için ortak olduğu dolayısıyla da sosyal bilgiler ve fen bilimleri derslerinin kendi içinde birçok konu ile ilişkili olabileceği söylenebilir. Bu nedenle pek çok ortak alt disiplini içerisinde barındıran sosyal bilgiler ve fen bilimleri derslerinin birbiriyle ilişkilendirilmesinin oldukça önemli ve gerekli olduğu düşünülmektedir.

İlgili literatür incelendiğinde sosyal bilgiler ve fen bilimleri derslerinin ilişkilendirildiği görülmektedir. İmamoğlu ve Çeken (2011) fen ve teknoloji dersi ile SBDÖP’de yer alan bilim tarihi konusu bakımından ilişkili kazanımları içeriğin programlardaki zamanlaması açısından karşılaştırmışlardır. Araştırma sonucunda bilim tarihi ile ilişkili kazanımların içerik açısından birbirini yeterince desteklemediği sonucuna ulaşmışlardır. Karakuş ve diğerleri (2018) SBDÖP ve FBDÖP’de yer alan çevre eğitimi ile ilişkili kazanımları incelemiş, fen bilimleri dersinin çevre konularını canlılığa odaklanarak aktarırken, sosyal bilgiler dersinin ise insan-çevre ilişkisine odaklandığı sonucuna ulaşmıştır. Yine Turan ve Koç (2021) çalışmalarında SBDÖP ve FBDÖP’yi çevre eğitimi açısından incelemiş olup her iki programda bütün sınıf seviyelerinde çevre eğitime ilişkin kazanımların yer aldığı sonucuna ulaşmışlardır. Bektaş ve Çakal (2006) ise öğretim programında yer alan 5. Sınıf fen ve teknoloji dersi kazanımları ile sosyal bilgiler dersi kazanımları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda fen ve teknoloji dersi ile sosyal bilgiler dersi öğrenme alanları arasındaki ilişkinin yalnızca programla sınırlı olmadığı kazanımlar arasında ilişkiler kurabilmenin mümkün olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Dolayısıyla sosyal bilgiler ve fen bilimleri derslerinin birbiriyle ilişkisinin incelendiği bu çalışmalarda dersler veya kazanımlar arasında ilişkinin araştırmacılar tarafından belirlendiği görülmüş olup öğretmenlerin kazanımları nasıl ilişkilendirdiklerinin veya ilişkilendirebileceklerine ilişkin bir çalışmaya ise rastlanmamıştır. Bu çalışmada ise diğer araştırmalardan farklı olarak öğretmenlerin kazanımları nasıl ilişkilendirdiklerinin belirlenmesi hedeflenmektedir. Bu nedenle programları uygulayan, programlarda yer alan kazanımları öğrencilere kazandırmaya

alışan kişilerin öğretmenler olduğu düşünüldüğünde öğretmenlerin kazanımları nasıl ilişkilendirdiklerinin belirlenmesinin oldukça gerekli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda SBDÖP ve FBDP'ye ait sosyal bilgiler ve fen bilimleri dersi kazanımlarını öğretmenlerin nasıl ilişkilendirdiklerinin ortaya çıkarılması bu araştırmanın problem durumu olarak belirlenmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı SBDÖP ve FBDP'de yer alan 5.sınıf kazanımlarının sosyal bilgiler ve fen bilimleri öğretmenleri tarafından nasıl ilişkilendirilebileceğine ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmaktır. Bu nedenle bu araştırmada ‘‘Sosyal bilgiler ve fen bilimleri dersi öğretmenleri ğretim programlarının 5.sınıf kazanımlarını birbirleriyle nasıl ilişkilendirmektedir?’’ problemine cevap aranımıştır.

1.3. Araştırmanın nemi

Öğretim programları, içinde bulunduğumuz çağın ve değişen koşulların bir gereği olarak belirli aralıklarla güncellenmektedir. Çünkü programların güncellenmesiyle birlikte toplumdaki gelişmelere uygun olarak eğitimin niteliğinin de artması beklenmektedir (Erden, 1998, Akt. Ayvazoğlu, 2019). Öğretmenler ise güncellenen programların öğrencilere uygulanması ve programların değerlendirilmesi açısından en önemli noktayı oluştırmaktadır (Ayvazoğlu, 2019). Zira programları uygulayan, programlarda yer alan kazanımları öğrencilere kazandırmaya çalışan kişilerin öğretmenler olduğu bilinmektedir. Öğretim programlarında yer alan kazanımların öğretmenler tarafından ilişkilendirilerek işlenmesinin öğrenciler üzerinde etkili ve anlamlı öğrenmeyi sağladığı düşünülmektedir (Aladağ ve şahinkaya, 2013). Dolayısıyla ğretim programlarında kazanımların önemli bir unsuru barındırdığı düşünüldüğünde öğretmenlerin kazanımları nasıl ilişkilendirdiklerinin belirlenmesinin alan yazın için oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle çalışmada SBDÖP ve FBDP'de yer alan 5.sınıf kazanımlarının sosyal bilgiler ve fen bilimleri öğretmenlerine göre nasıl

ilişkilendirildiği hakkında bilgi edinilecek olması araştırmanın önemini ortaya koymaktadır. Aynı zamanda bu çalışmanın dersin uygulayıcısı olan öğretmenlere ve konu ile ilgili yeni araştırmalara yön vermesi açısından katkı sağlayacağı da düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

- 1- Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulunca kabul edilmiş SBDÖP ve FBDÖP 5.sınıf kazanımları ile sınırlıdır.
- 2- Araştırmaya katılan sosyal bilgiler ve fen bilimleri öğretmenleri ile sınırlıdır.
- 3- Araştırmada veri toplama araçları olarak kullanılan anket ve görüşme formu ile elde edilen bulgular ile sınırlıdır.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

- 1- 2018 SBDÖP ve FBDÖP'yi 5.sınıflarda en az iki kez uygulamış olan öğretmenlerin kazanımları ilişkilendirme konusunda yeterli deneyime sahip olduğu varsayılmıştır.
- 2- Öğretmenlerin araştırmaya gönüllü olarak katılması sebebiyle anket ve görüşme sorularını hiçbir etki altında kalmadan samimiyetle cevaplandırırları varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Eğitim Programı: Eğitimi düzenleyen ve yönlendiren sistemdir (TDK, 2020).

Öğretim Programı: “Bir okulu bitirmek veya bir alanda uzmanlaşmak için okunması gereken ders ve konuları kapsayan plan, ders programı, müfredat, müfredat programıdır” (TDK, 2020).

Disiplinler Arası Yaklaşım: Bir konunun, problemin, kavramın incelenmesi için en az iki disiplinin yöntem ve bilgisini kullanan program anlayışına denir (Jacobs, 1989).

Disiplinler Arası Öğretim: Belirli konu ya da temaların, belirli kavramlar çerçevesinde bütünleştirecek şekilde bir araya getirilerek sunulmasıdır (Yıldırım, 1996).

Kazanım: “Öğrenme süreci içerisinde planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar sayesinde öğrencide görülmesi beklenen bilgi, beceri ve tutumlara denir” (Ata, 2006, 75).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde eğitimin tanımı, eğitim programı, öğretim programı, sosyal bilgilerin tarihsel gelişimi, fen bilimlerinin tarihsel gelişimi, sosyal bilgiler ve fen bilimleri arasındaki ilişki, disiplinler arası öğretim, kazanım, 2018 SBDÖP, 2018 FBDÖP ve ilgili araştırmalar açıklanmıştır.

2.1. Eğitimin Tanımı

Geçmişten günümüze eğitimin birçok tanımı yapılmaktadır. Ancak her kaynak eğitimin farklı bir yönünü ele alarak tanımlamaktadır. En genel anlamıyla eğitim; “Bireyin davranışlarında yaşantı yoluyla istendik davranış oluşturma sürecidir.” (Akşit ve Çoban, 2018, 481). Çağımızda yaşanan gelişmeler, birçok alanda değişikliklere neden olmaktadır. İnsanların bu değişikliklere uyum sağlaması için de hayatları süresince eğitime gereksinimleri bulunmaktadır (Kayabaş, 2008). Bu nedenle insan durağan bir varlık olmayıp, aksine sürekli kendini yenileyen bir varlık olma özelliğine sahiptir. Dolayısıyla insan, doğumundan ölümüne kadar istese de istemese de bir eğitim ortamı içerisinde olmuştur. Bu doğduğunda aile, çocukluk döneminde okul, arkadaş grubu, oyun grubu; yetişkinlik döneminde ise meslek grubu gibi örneklerde kendini göstermektedir. Buradan da hareketle insanların davranışlarının değişmesine sebep olan farklı eğitim şekillerinin söz konusu olduğu söylenebilir (Çalıklan, 2019).

2.1.1. Formal Eğitim

Belirli bir program, plan çerçevesinde, okullarda ve kurumlarda gerçekleştirilen eğitim anlayışına formal eğitim denir. Formal eğitim, amaçlıdır ve planlı olarak yürütülür. Bu nedenle eğitim süreci kontrollü bir şekilde öğretmenler tarafından planlanır ve uygulanır. Süreçte ve sürecin sonunda değerlendirme

işlemleri de yapılmaktadır (Fidan, 2012). Okul dışında verilen eğitim birçok alanda yapılmakla birlikte bireyleri mesleğe hazırlamaktadır. Okul dışında yürütülen eğitim kısa süreli olmakla birlikte belirli bir yaş aralığı yoktur. Ancak ihtiyaç halinde belirli konularda eğitim verilebilir. Burada amaç okul eğitimini tamamlamak ve bireyleri yaşama hazırlamaya yardımcı olmaktır (Demirel ve Kaya, 2013). Ülkemizde her yıl binlerce kişi formal eğitim süreçlerinden geçerek çeşitli alanlarda bilgi sahibi olmaktadır. Bu nedenle eğitim insan hayatında çok önemli bir yeri oluşturmaktadır.

2.1.2. İnfomal Eğitim

“Bünyesinde uzmanları ve/veya eğitimcileri barındıran ve bu kişilerin sayesinde bireyleri motive edip, olaylar ve durumlar (özellikle problemler) karşısında düşüncelerini sağlayan sivil toplum örgütleri, halk eğitim merkezleri, enstitüler, gençlik kulüpleri vb. gibi organizasyonlar sayesinde olan öğrenme diye tanımlanmıştır” (Türkmen, 2010, 47). Bu nedenle informal eğitim yaşam boyu öğrenmeyi içerisinde barındırır. Dolayısıyla informal eğitimde eğitim, hayatın içerisinde kendiliğinden gerçekleşir. Ancak informal eğitimde istenmedik davranışlarında kazanılabileceği yönünde bir anlayış insanlar arasında hâkimdir. Burada mühim olan noktayı ise çevre etmeni oluşturur. İnsan bulunduğu çevrenin içerisinde istendik veya istenmedik davranışlar kazanabilmektedir. Bu nedenle çevre bireylerin istendik veya istenmedik davranışlar kazanmasında önemli bir yere sahiptir (Özkan, 2016). Fakat bireylerden beklenen ise daha çok istendik davranışlar kazanmalarıdır.

2.2. Eğitim Programı

Milli eğitimin amaçlarını kişilere kazandırmak amacıyla yapılan bütün uygulamalar eğitim programı olarak adlandırılmaktadır (Varış, 1988). Ertürk (1979, 95), eğitim programını “geçerli öğrenme yaşantıları düzeni” olarak tanımlamıştır.

Başaran (1994), eğitim programını bireylerin daha öncesinde belirlenmiş eğitim hedeflerini sağlayabilmek amacıyla planlı yapılan eğitsel uygulamaların tümü şeklinde tanımlamıştır.

Demirel (1997, 4) ise eğitim programını “öğrenene, okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneği” diye ifade etmiştir.

Eğitim programları, ulusal veya uluslararası seviyede nitelikli eğitim modeli oluşturmaya ve ülkenin gelişmesinde ve kalkınmasında etkili olacak kaliteli bireyler ortaya çıkarmaya ilişkin geliştirilmektedir (Özdemir, 2009). Aynı zamanda eğitilenlerin etkinliklerine ve faaliyetlerine rehberlik etmek gibi aracı görevi de üstlenmektedirler (Kısakürek, 1969).

2.3. Öğretim Programı

Eğitim programı içerisinde bulunan, öğretme-öğrenme süreçlerine ilişkin bütün faaliyetleri içeren programa öğretim programı denilmektedir (Varış, 1994, Akt. Dönmez, 2009).

Demirel (1997, 4) “okulda ya da okul dışında bireye kazandırılması planlanan bir dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar düzeneğidir” diye tanımlamaktadır.

TDK’ye göre öğretim programı “Bir okulu bitirmek veya bir alanda uzmanlaşmak için okunması gereken ders ve konuları kapsayan plan, ders programı, müfredat, müfredat programı” şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 2021).

Tüm bu tanımlardan yola çıkarak öğretim programı eğitim programı içerisindeki genel amaçlara ulaşabilmek için bir araç olarak düşünülebilir. Aynı zamanda öğretim sürecinin nasıl yapılması gerektiği ile ilgili rehber olarak da tanımlanabilir (Özçelik, 2014). Ülkeler, içerisinde barındırdıkları insanları günün ihtiyaçlarına göre yetiştirmeleri gerekmekte olup eğitim programlarının yenilenmesini veya tamamıyla değiştirilmesini başlangıç olarak kabul görmektedir.

Dolayısıyla ğretim programlarının ülkeler adına mühim görülen bir çalışma alanı olduğu söylenbilir (ztrk, 2013).

2.4. Dünyada Sosyal Bilgilerin Tarihsel Gelişimi

Sosyal bilgiler kavramı ilk kez 1916 yılında ortaya ıkımış olup Sosyal Bilgiler Komitesi'nce insana dair olan bilgilerin sosyal bilgiler olduğu ifade edilmiştir (Moffatt, 1957; Naylor ve Diem, 1987; Akt. Öztürk, 2007). 1930 ve 1940'lı yıllarda ise her ne kadar ağdaş yaklaşımları benimseyen eğitimciler bu dersin gelişmesine büyük önem verseler de 1960'lara kadar sosyal bilgiler dersi yoğunlukla tarih ve coğrafya disiplinli sürmüştür (Safran, 2008). Daha sonraki yıllarda ise ABD'de yeni bir düzenlemeye gidilerek tarih ve coğrafya disiplinlerinin önemi azaltılmış olup sosyoloji, antropoloji, ekonomi vb. disiplinler yoğunluk göstermiştir (Sever, 2015).

Bu yeni sosyal bilgiler anlayışında ise sosyal bilgiler kavramı ile sosyal bilimler kavramı benzer şekilde kullanılmıştır (Doğanay, 2008). Ancak 1970'li yıllara gelindiğinde ise yeni sosyal bilgiler reformunun etkisi azalmaya başlamış olup öğretmenlerin program konusunda yeterince eğitilmemesi etkili olmuştur (Sever, 2015). Yeni programda her ne kadar aktif öğrenme yaklaşımına geçilmiş olsa da ğrenci üzerinde başarısızlığa neden olduğu sebebiyle 1980'lerde tekrar geleneksel yaklaşıma geçilmiştir (Bilgili, 2013). ‘‘Sosyal bilgiler programı ABD'den örnek alınarak Japonya, Güney Kore, İrlanda, Danimarka, Finlandiya gibi ülkelerde de uygulanmaktadır’’ (Bilgili, 2013, 23-26).

2.5. Türkiye'de Sosyal Bilgilerin Tarihsel Gelişimi

Sosyal bilgilerin temelleri İşlamiyet ncesi Türk devletlerine kadar dayandırılabilmektedir. Çünkü İşlamiyet ncesi Türk devletlerinde çocukların toplumsallaştırılıp eğitilmesinde tre oldukça etkilidir (Akyüz, 2011). Türklerin ilk yazılı eseri olan Orhun Kitabelerinin de sosyal bilgiler eğitimi açısından oldukça önemli olduğu söylenbilir. Bunun altında yatan neden ise Orhun Kitabelerinin Türk

milletine milli kültür, vatandaşlık ve tarih eğitimi aşılmasıdır (Sever, 2015). Bu nedenle Akyüz (2011), Bilge Kağan'ı, Türk milletinin ilk siyasal eğitimcisi olarak değerlendirmektedir. Sosyal bilgiler dersinin kapsamını oluşturan konular ilk kez Osmanlı Devletinde 1869'da Maarif-i Umumiye Nizamnamesine göre ortaokullarda Tarih-i Osmanî ve Coğrafya adıyla derslerin okutulmasıyla başlamış olup 1904 yılında II. Abdülhamit döneminde Muhtasar Tarih-i Osmani dersi ilkokul programına dâhil edilmiştir (İnan, 2014).

1926, 1936 ve 1948 ilkokul programlarına gelindiğinde ise tarih, coğrafya ve vatandaşlık dersleri bağımsız birer ders şeklinde okutulmaya başlanmış böylece sosyal bilgiler programının içerisinde olan bu dersler, eğitim sistemindeki yerini almaya başlamıştır. Cumhuriyetin ilan edilmesinden 1968 programına kadar ise ülkemizde, Osmanlı'dan miras kalan tek disiplinli program anlayışı devam etmiştir (Öztürk, 2007). 1962 yılında tarih, coğrafya ve yurt bilgisi dersleri birleştirilerek "Toplum ve Ülke İncelemeleri" dersi adını almıştır (Bilgili, 2013). 1968 yılında ise dersin adı "sosyal bilgiler" dersi olarak değiştirilmiş, sosyal bilgiler dersi bütün ilkokullarda okutulmaya başlanmıştır. 1980 darbesinden sonra sosyal bilgiler dersi milli tarih ve milli coğrafya dersleri adını almış olsa da 1998'de ilköğretim ikinci kademe de (6 ve 7.sınıf) sosyal bilgiler dersi tekrar getirilmiştir (Öztürk, 2007). Böylelikle sosyal bilgiler dersi ilköğretim okullarında 4-7. sınıfları kapsayacak şekilde düzenlenmiştir. Günümüzde de okullarımızda sosyal bilgiler dersi 4-7. sınıf düzeyinde yer almaktadır.

2005 SBDÖP'de sosyal oluşturma anlayışı temele alınmış olup sosyal bilgiler dersi tematik anlayış çerçevesinde hazırlanmıştır (Tay, 2017). 2018 yılına gelindiğinde ise 2017 yılında hazırlanan Taslak Öğretim Programı revize edilerek 2018-2019 öğretim yılında tüm sınıflarda uygulanmıştır (Taş ve Kiroğlu, 2018).

2.6. Dünyada Fen Bilimlerinin Tarihsel Gelişimi

Fen bilimleri ile ilgili çalışmalar M.Ö. 3000 yıllarında Mısır'da ve Mezopotamya'da başlamış olup bu çalışmalarda Mezopotamya medeniyetinin en önemli temsilcisi Sümerler olmuştur. Daha sonraki yıllarda ise Mısır, Mezopotamya,

Ön Asya ve Eski Yunanlılarda başlayan bilimsel çalışmalar, M.S. 16. yüzyıla kadar da Türk-İslam dünyasında bir gelişim göstermeye devam etmiş, sırası ile Selçuklular, Anadolu beylikleri ve Osmanlı İmparatorluğu olmak üzere fen bilimleri gelişme göstermiştir (Yılmaz ve Morgil, 1992). 19. yüzyıla gelindiğinde ise Herbert Spencer okulda okutulacak dersleri iki grupta toplamıştır. Bunlar:

- 1) “Bilgi grubuna giren matematik, tabiat bilgisi dersleri”
- 2) “Duygudaşlık grubuna giren dil ve tarih dersleri” (Ergün ve Özdaş, 1997, Akt. Demir, 2006, 13).

Bu sınıflandırma ile tabiat bilgisi dersleri okullara girmiş olup, 19. yüzyılda ilköğretim programlarında fen eğitimi-öğretimi ilk kez etkin bir rol oynamıştır. 1950’li yıllarda soğuk savaşın; toplumların ve dahi bilimin gündeminde yer etmesiyle fen eğitiminde bir yenileşme dönemi başlamış, bu amaç uğrunda bilim adamı ve mühendis yetiştirilmesi gündeme gelmiştir (Bıkmaz, 2001). 1980’li yıllarda disiplinler arası gelişim gösteren bilim ve teknoloji; sosyal problemlere çözüm getirmek ve toplumun çevre problemleri, ekolojik sistem, bilgi edinme süreci, mikro bilgisayarlar, uydular vs. bazı ihtiyaçlarını sağlamak mecburiyetinde kalmıştır (Gücüm ve Kaptan, 1992). Bu nedenle fen bilimleri aracılığıyla kişisel ve sosyal ihtiyaçların sağlanabilmesi amacıyla bireylerin bu doğrultuda gelişim göstermesi önemli hale gelmiştir (Sülün ve Balkı, 2008). Özetle fen bilimlerinin tarihsel sürecine bakıldığında fen bilimleri dersi ile dünyadaki gelişmeler arasında ilişkinin bulunduğu söylenebilir. Dolayısıyla fen bilimlerinin hayattan ayrı düşünülemeyeceği gibi hayatta karşılaşılabilecek sorunların çözümündeki payı da son derece önemlidir (Derman, 2019). Günümüzde de araştıran, soran, tartışan ve problemleri bilimsel bir tutumla ele alan fen programlarının okullarda uygulanması zorunlu hale gelmiştir.

2.7. Türkiye’de Fen Bilimlerinin Tarihsel Gelişimi

Türkiye’de fen bilimleri ile ilgili çalışmalar düşünüldüğünde 1915 tarihli “Mekاتب-i İptidaiye-i Umumiye Talimatnamesi”nde, “Ziraat” isimli bir dersin bulunduğu bilinmektedir. 1924 “Tevhid-i Tedrisat” kanunu ile fen bilimlerini içeren konular Tabiat Tetkiki, Ziraat, Hıfzısıhha ismiyle 1926 yılında ise Hayat Bilgisi

dersinin içeriğinde Tabiat Dersleri adıyla yer almıştır (Cerlet, 2010, Akt. Ünişen ve Kaya, 2015). 1974 yılında ise dersin ismi fen bilgisi biçiminde düzeltilmiş, 2000'lere gelindiğinde öğrenci merkezli eğitim anlayışı değer görmeye başlamıştır (Ünişen ve Kaya, 2015).

2005 senesine gelindiğinde ise dersin adı “fen ve teknoloji” dersi olarak değiştirilmiştir (MEB, 2005). 2013 yılında öğretim programının ismi fen bilimleri şeklinde yenilenmiş olup günümüzde de aynı isimle devam etmektedir. Sonuç olarak “fen bilimleri dersi” Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar birçok isimle programlarda yer almıştır (Çalışkan, 2019). 2017 yılına gelindiğinde ise FBDÖP olmakla birlikte bütün öğretim programları yenilenmiş, taslak programlar hazırlanmıştır. 2018 yılında programlara son şekli verilmiştir (Ayvazoğlu, 2019).

2.8. Sosyal Bilgiler ve Fen Bilimleri Arasındaki İlişki

Sosyal bilgiler ve fen bilimleri dersleri bireyin sosyal ve fiziki çevresiyle ilişkisinin incelendiği; toplu öğretim anlayışıyla meydana getirilen derslerdir (MEB, 2005). “Toplu Öğretim” terimi “bütünleştirme”, “entegrasyon” vb. ifadelerle açıklanmakta olup öğretim programlarında bulunan her iki ders aracılığıyla, az sayıda ders ve öğretmen avantajı getirdiği söylenebilir (Kaya, 2018). Fen bilimleri ve sosyal bilgiler dersleri de içerisinde birçok disiplini barındıran, bütünsel bir müfredat yapısına sahiptir (Aksoy ve Taşkın, 2019). Bu nedenle toplumsal yaşamı ilgilendiren olgu ve olaylar sosyal bilgiler dersi kapsamında yer aldığından dolayı konu ve kazanımlar arasında her iki alanın birbiriyle iç içe girdiği görülmekte olup konu ve kazanımların bir kısmında diğer dersin desteğine ihtiyaç duyulmaktadır (Bektaş ve Çakal, 2006).

Konuyla ilgili literatür incelendiğinde ise sosyal bilgiler ve fen bilimleri dersinin ilişkilendirildiği çalışmaların sınırlı olduğu görülmekte olup Güven ve Hamalosmanoğlu (2011) çalışmasında 2005 SBDÖP ve FBDÖP’de bulunan 7. sınıf kazanımlarını çevre eğitimi açısından incelemiş, araştırma sonucunda SBDÖP ve FBDÖP’de çevreyle alakalı 17 kazanımın bulunduğunu ancak bu kazanımlar ile ilişkili olan diğer kazanımların oldukça az olduğunu tespit etmiştir. Yılmaz (2016)

ise fen bilgisi ile sosyal bilgiler eğitimi lisans programlarını çevre eğitimi bakımından incelemiş olup programları genel özellikler, hedef/kazanımlar ve içerik açısından değerlendirmiş, fen bilgisi ve sosyal bilgiler eğitimi lisans programlarında çevre eğitime yönelik konuları içerisinde barındıran mecburi derslerin kısıtlı olduğunu tespit etmiştir. Kaymakcı (2012) ise 2005 SBDÖP’de ilişkilendirmelerin durumunu belirlemeye çalıştığı araştırmasında sosyal bilgiler dersinin hangi derslerle ilişkili olduğunu incelemiş ve sosyal bilgiler dersinin en çok fen bilimleri dersiyle ilişkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yine benzer bir çalışmayı Turan (2019) 2018’de yenilenen SBDÖP’de yapmış olup sosyal bilgiler öğrenme alanlarının diğer disiplinlerle olan ilişkisini incelediği çalışmasında sosyal bilgiler öğrenme alanlarının fen bilimleri disipliniyle ilişkili olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla SBDÖP ve FBDÖP arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmalara bakıldığında her iki dersin öğretim programlarının disiplinler arası öğretim anlayışına uygun olarak hazırlandığı söylenebilir.

2.9. Disiplinler Arası Öğretim

Disiplinler arası öğretim yaklaşımı ile ilgili literatürde birden fazla tanım yer almakla birlikte bu tanımlardan bazıları şunlardır:

- Jacobs (1989)’ a göre disiplinler arası öğretim yaklaşımı, bir temanın, problemin ya da konunun incelenmesi amacıyla en az iki disipline ait yöntemin bilgisini kullanan öğretim yaklaşımıdır.
- “Disiplinler arası öğretim yaklaşımı geçmişte araştıran tarihçi, yeni bir yöntem peşinde olan bilim insanı, yeni şeyler üreten sanatçının düşüncelerini bir araya getirilmesidir” (Hope, 1991, Akt. Öztürk Yılmaz, 2019, 26).
- “Farklı disiplinlerdeki kavramların, kavramsal bütünleşmesi”dir (Erickson, 1995, Akt. Arslantaş, 2007, 208).
- Reed ve Bergmann (1995, Akt. Özkök, 2005, 160) ise disiplinler arası öğretim yaklaşımını, “...çeşitli disiplinlerin tek bir öz, özellikle bir konu veya bir problem, etrafında bütünleştirilmesi” olarak tanımlamıştır.

- Disiplinler arası öğretim geleneksel konu alanlarının belirli kavramlar çerçevesinde bütünleştirilip ilişkilendirilerek sunulması olarak tanımlanabilir (Yıldırım, 1996).

Tüm bu tanımlardan hareketle disiplinler arası öğretim, öğrencilerin farklı alanlardaki bilgilerini bütünleştirmesini sağlayan ve kavramlar aracılığıyla öğrencileri analiz, sentez düzeyinde düşünmelerine yardımcı olan öğretim yaklaşımıdır (Aybek, 2001). Aynı zamanda disiplinler arası öğretim yaklaşımı birden fazla disiplini ilişkilendirerek bir tema etrafında bütünleştirdiğinden dolayı tematik yaklaşım olarak da ifade edilmektedir (İşler, 2004). Disiplinler arası öğretim, disiplinlerdeki ortak öğeleri birleştirerek bir bütünlük sağlamayı amaçlamakla birlikte disiplinler arası öğretimde disiplinler sürekli birbirlerine ihtiyaç duymaktadır (Kanatlı ve Çekici, 2013). “Disiplinler arası yaklaşımın öğretme/öğrenme ortamlarında kullanımıyla ilgili işbirlikçi, tamamlayıcı, karma, tümleyici, birleşik, katılımcı, sistem odaklı, geniş kapsamlı, problem odaklı, bütüncül, multidisipliner, interdisipliner ve transdisipliner gibi çok sayıda kavram karşımıza çıkmaktadır” (Tress, Tress ve Fry, 2005, Akt. Aydın Güç vd. 2017, 110). Bu kavramların sınıflandırılmasında ise çoğunlukla multidisipliner, interdisipliner ve transdisipliner yaklaşımlara yer verilmiştir (Aydın Güç vd. 2017).

Multidisipliner (çok disiplinli) yaklaşımda, farklı disiplinler birbirinden bağımsız bir şekilde çalışmakta olup aynı problemin çözümü için birbirleriyle iş birliği yapmaktadır (Tercan ve Yıldız Bıçakçı, 2016; Turna ve Bolat, 2015; Akt. Şahin vd. 2018). Bu yaklaşım, birden fazla disiplinin yöntem ve tekniklerinden yararlanan çalışma grubunu temsil etmekle birlikte multidisipliner çalışmalarda kimse bir diğerinin ne yaptığı ile doğrudan ilgilenmemektedir (Altunöz, 2020). Kısacası bireyler diğerlerinden ayrı olarak ve kendi bireysel disiplinlerinin bakış açılarından bakarak çalışmalarını sürdürürler (Çetin, 2019).

Interdisipliner (disiplinler arası) yaklaşım, farklı disiplinler arasındaki koordine ve entegrasyon odaklı iş birliğini ifade etmektedir (Pohl ve Hadorn, 2008). Bu yaklaşımda farklı disiplinlere ait bilgi sahibi olan uzmanlar birbirleriyle uyum içerisinde ilerlemektedir (Tercan ve Yıldız Bıçakçı, 2017). Interdisipliner çalışmalar ortak bir amaç doğrultusunda, ortak bir yöntemle, farklı disiplinlerden gelen

profesyonellerin katkıda bulundukları çalışmalar olup disiplinlerin karşılıklı bir etkileşim içine girdiği çalışmalardır (İlçe, 2020).

Transdisipliner (disiplinler üstü) yaklaşım ise, iki ya da daha fazla disiplinden gelen araştırmacıların bir arada toplanıp her bir alanı ilgilendiren bir probleme çözüm üretmek amacıyla yeni yöntemler geliştirdiği yaklaşımdır (Pohl ve Hadorn 2007; Wilcox ve Kueffer, 2008). Bu yaklaşımda amaç disiplinleri aşan bütüncül bir yaklaşım oluşturmaktır (Grady, 1994). Transdisipliner yaklaşımda özellikle disiplinlerin kesişmesi ile aynı konunun birden fazla uzmanlık alanı ile açıklanabildiği durumlarda uzmanların birlikte çalışmasını sağlaması en önemli konuyu oluşturmaktadır (Schwarz, 1994).

Disiplinler arası öğretim yaklaşımı, kişinin kendini tanımasını, etrafında yaşanan olaylara karşı bilgi sahibi olmasını sağlamakla birlikte çeşitli düşüncelere saygı duyma ve farklı disiplinlerin bakış açılarından bakabilme yetisi kazandırmaktadır (Gür, 2003). Öğrencilerin öğrendikleri pek çok konunun disiplinler arası bir özelliği bulunmaktadır. Fakat konular yalnız tek disiplin boyutunda ele alındığında öğrenme kalıcı ve anlamlı olmayabilir. Öğrenci farklı disiplinlere ilişkin bilgilerini birleştirdiğinde konuları anlamlı şekilde öğrenebilir (Wronski, 1981, Akt. Yıldırım, 1996). Böylelikle öğrenci kendini belirli bir disiplin alanıyla sınırlı tutmayacak, tersine disiplinlere ilişkin bilgilerini kendi hedeflerine erişmede veya karşısına çıkan sorunların çözümünde bir basamak olarak kullanacaktır (Yıldırım, 1996). Kılcan (2005), disiplinler arası öğretimin öğrencilerde soyut ve yaratıcı düşünme performansını arttırdığı, problem çözme becerisini geliştirdiği, öğrenciye kendini tanıma fırsatı yarattığı, işbirlikçi öğrenmeyi sağladığı, öğrenmeyi eğlenceli duruma getirdiği, kalıcı öğrenmeyi sağladığı vb. birçok yararı olduğunu ifade etmiştir. Dolayısıyla disiplinler arası öğretim, eğitim sürecini devamlı besleyen bir enerji kaynağı olmakla birlikte disiplinler arası öğretim sistemi ile öğrenciler öğrendiklerini zenginleştirme fırsatı bulmaktadır (Yarımca, 2011). Tüm bu sıralanan nedenler ışığında disiplinler arası öğretimin gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

2.10. Kazanım

Öğretim programları, bireylere kazandırılması istenen konuların kazandırılmasını ve günlük hayatta kullanılabilecek ifadeleri bireylere örtük bir biçimde sunmayı hedeflemektedir. Bu hedefler ise öğretim programlarındaki kazanımlar ile elde edilmektedir (Eser, 2019). 2004 senesindeki eğitim programında yapılan değişiklik sebebi ile davranışçı yaklaşımın yerini yapılandırmacı yaklaşım almış, bununla birlikte önceki programda yer alan “hedef-davranış” ifadesinin yerini de “kazanım” ifadesi almıştır (Kodal ve diğerleri, 2014).

Kazanım, “öğrenme süreci içerisinde planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar sayesinde öğrencide görülmesi beklenen, bilgi, beceri ve tutumlar” olarak tanımlanmaktadır (Ata, 2006, 75).

Kılıç ve Seven de (2006, 20), “Kazanım; öğrenme süreci içerisinde planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar sayesinde öğrencilerde görülmesi beklenen bilgi, beceri, tutum ve değerler olarak tanımlanabilir” demişlerdir.

Kazanımlar, yapılandırmacı eğitim anlayışını yansıtmakla birlikte bütün kazanımların “bilgi, beceri ve değer” barındırmasına önem verilmiştir. Davranışçı eğitim anlayışında, bilgi-beceri-değer bağımsız halde kategorilendirilirken, yapısalcı eğitim anlayışı, hepsini bir bütünlük içerisinde konumlandırmayı amaç edinmiştir (Safran, 2005, Akt. Kaçar, 2009). Kazanımlara önerilen uygulamalar ve açıklamalar aracılığıyla erişilmesi amaçlanmıştır (Şimşek, 2005).

Ders programları, dört ana unsurdan oluşmaktadır. Bunlar: hedef (kazanım), içerik, öğrenme-öğretme süreçleri ve ölçme-değerlendirmedir. Fakat bu unsurlardan en önemlisi hedeftir yani kazanımdır. Bir program hazırlanırken önce hedefler (kazanım) belirlenir. Ardından hedeflere veya kazanımlara erişebilmek için gerekli etkinlikler ya da içerik oluşturulur. Daha sonra ise içerik hedeflere (kazanımlara) uygun olacak bir biçimde, sınıf içi ya da dışı faaliyetlerle öğrenme ve öğretme süreçleri içerisinde öğretmen tarafından verilmeye gayret edilir. En son aşamaya gelindiğinde ise hedeflere ulaşıp ulaşılmadığı, içeriğin yapısı ve özellikleri, öğrenme-öğretme süreçlerinin nitelikli yapılıp yapılmadığı hususunda değerlendirmeler yapılır. Tüm bu bilgilerden yola çıkarak her bir unsurun

üstlendikleri görevler bakımından son derece önemli oldukları söylenebilir. Ancak bu unsurlardan en önemlisini hedefler oluşturur. Çünkü hedefler (kazanım) diğer unsurların gerçekleştirilmesine öncülük yapmaktadır (Kalaycı, 2008, Akt. Kaçar, 2009). Son olarak ülkemizde uygulamaya konan öğretim programlarında öğretmenlerin kazanımları gerçekleştirme sürecinde öğrenci ve sınıf seviyelerine göre esnek hareket edebilecekleri de belirtilmiştir.

2.11. 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı

2018 SBDÖP’de ‘‘Milli Eğitim Bakanlığı öğretim programları, öğretim programlarının amaçları, öğretim programlarının perspektifi (değerler ve yetkinlikler), öğretim programlarında ölçme ve değerlendirme yaklaşımı, bireysel gelişim ve öğretim programları’’ genel başlıklarına yer verilmiş olup daha sonra ‘‘SBDÖP’nin özel amaçları, SBDÖP’de temel beceriler, SBDÖP’de değerler eğitimi, SBDÖP’nin uygulanmasında dikkat edilecek hususlar, SBDÖP’nin yapısı’’ başlıkları yer almaktadır (MEB, 2018, 3-11). SBDÖP’nin yapısı incelendiğinde kazanımların öğrenme alanı başlığı altında yer aldığı görülmekte olup birbiri ile ilişkili olan bilgi, beceri ve değerlerin bir bütün olarak ortaya koyulduğu, disiplinler arası yapıya öğrenme alanı denilmektedir (MEB, 2018). 2018 SBDÖP’de ise 7 öğrenme alanı bulunmaktadır (MEB, 2018). Bunlar:

1. Birey ve Toplum,
2. Kültür ve Miras,
3. İnsanlar, Yerler ve Çevreler,
4. Bilim, Teknoloji ve Toplum,
5. Üretim, Dağıtım ve Tüketim,
6. Etkin Vatandaşlık,
7. Küresel Bağlantılar şeklindedir (MEB, 2018, 12).

2.12. 2018 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı

2018 FBDÖP’de ‘‘Milli Eğitim Bakanlığı öğretim programları, öğretim programlarının amaçları, öğretim programlarının perspektifi (değerler ve yetkinlikler), öğretim programlarında ölçme ve değerlendirme yaklaşımı, bireysel

gelişim ve öğretim programları” genel başlıklarına yer verilmiş olup daha sonra “öğretim programının özel amaçları, öğretim programında alana özgü beceriler, öğretim programında fen, mühendislik ve girişimcilik uygulamaları, öğretim programının uygulanmasında dikkat edilecek hususlar, öğretim programının yapısı” başlıkları yer almaktadır (MEB, 2018, 4-12). 2018 FBDÖP’nin yapısı incelendiğinde 5. Sınıf kademesinde “Dünya ve Evren, Canlılar ve Yaşam, Fiziksel Olaylar, Madde ve Değişim” konu alanları yer almakta olup programda 7 ünite bulunmaktadır (MEB, 2018). Bunlar:

1. Güneş, Dünya ve Ay
2. Canlılar Dünyası
3. Kuvvetin Ölçülmesi ve Sürtünme
4. Madde ve Değişim
5. Işığın Yayılması
6. İnsan ve Çevre
7. Elektrik Devre Elemanları şeklindedir (MEB, 2018, 12-13).

5. sınıf konu alanları incelendiğinde fizik disiplini ile ilgili 14 kazanım, biyoloji disiplini ile ilgili dokuz kazanım, astronomi disiplini ile ilgili yedi kazanım ve kimya disiplini ile ilgili altı kazanım yer almaktadır. En çok kazanıma sahip olan disiplinin ise fizik olduğu anlaşılmaktadır.

2.13. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde araştırmanın konusu ile ilgili benzerlik gösteren araştırmalar yer almakta olup araştırmalardan bazıları ise şunlardır:

Aksoy ve Taşkın (2019), yapmış oldukları çalışmada öğretim programlarının değişmesini etkileyen faktörleri incelemiş olup bu faktörlerin SBDÖP ve FBDÖP’yi hangi boyutta etkilediğini belirlemeye çalışmışlardır. Araştırmada doküman incelemesi modeli kullanılmış olup veriler betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. Çalışma sonucunda her iki derse ilişkin becerilerin çoğunlukla ulusal etmenlerden etkilendiği anlaşılmıştır.

Kızılay ve Saylan Kırmızıgül (2019) fen bilimleri öğretmen adaylarıyla ilgili bir çalışma yapmış olup adayların diğer disiplinler arasındaki ilişkiler ile ilgili görüşlerini belirlemeye çalışmıştır. Bu amaçla öğretmen adaylarından fen bilimleri, matematik, Türkçe ve sosyal bilgiler derslerinin birbirleriyle ilişkisi konusunda fikirlerini yazmaları istenmiş olup adaylar konuyla ilgili bir de çizim yapmışlardır. Veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiş, analizler sonucunda fen bilimleri dersinin söz konusu disiplinlerle ilişkili olduğu sonucu ortaya çıkarılmıştır.

Turan vd. (2019) sosyal bilgiler derslerinde disiplinler arası yaklaşımın kullanılmasına ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemeyi amaçladığı çalışmalarında nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim desenini kullanmışlardır. Çalışma grubu ise MEB'e bağlı ortaokullarda çalışan 18 sosyal bilgiler öğretmeninden oluşturulmuştur. Araştırmada içerik analizi yöntemiyle veriler incelenmiş olup öğretmenlerin disiplinler arası yaklaşımı gerekli ve öğrenci gelişimi açısından olumlu gördükleri görülmüştür. Ayrıca araştırma sonucunda öğretmenlerin en çok Türkçe, fen bilgisi ve din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenleriyle çalışma yaptıkları ortaya çıkarılmıştır.

Cura ve Yalman (2019) fen bilimleri öğretmen adaylarının disiplinler arası yaklaşıma ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçladıkları araştırmada durum çalışması yöntemini kullanmışlardır. Araştırmanın çalışma grubunu 15 öğretmen adayı oluşturmuş olup verilerin analiz edilmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda ise adayların ders anlatımlarında disiplinler arası yaklaşıma yer verdikleri bazı katılımcıların ise disiplinler arası yaklaşım hakkında bilgilerinin olmadığı için yaklaşımı uygulayamadıkları sonucuna varılmıştır.

Ürey, vd. (2015) fen temelli disiplinler arası okul bahçesi programının bazı sosyal bilgiler dersi kazanımları üzerine etkisini çeşitli değişkenler bakımından incelemeyi amaçladıkları çalışmada kontrol gruplu yarı deneysel yöntem kullanılmış olup çalışmanın örneklemini 187 5.sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Çalışmada veri toplamak amacıyla sosyal bilgiler dersi başarı testinden yararlanılmış olup araştırma sonucunda ise okul bahçesi programının sosyal bilgiler dersi kazanımları bakımından öğrencilerin başarılarını arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Gültekin ve Kılıç (2014) hayat bilgisi dersinin sosyal bilgiler ve fen bilimleri dersleri açısından işlevselliğini belirlemeye çalışmış olup katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örneklem yöntemi tercih edilmiştir. Araştırmada 10 sınıf öğretmeniyle görüşmeler yapılmış, verilerin incelenmesinde ise betimsel analiz yöntemi kullanılmış olup hayat bilgisi dersinin fen bilimleri ve sosyal bilgiler dersi adına ön koşul özelliği taşıdığı sonucu ortaya çıkarılmıştır.

Aladağ ve Şahinkaya (2013) çalışmalarında sosyal-matematik derslerinin ilişkisi konusunda öğretmen adaylarının görüşlerine başvurmuşlardır. Araştırmada tarama modeli kullanılmış olup araştırma 175 sınıf öğretmeni adayı üzerinde gerçekleşmiştir. Çalışma sonucunda ise adayların dersler arası ilişkilendirmenin önemi konusunda yeterli bilgiye sahip oldukları fakat 4. ve 5. sınıf SBDÖP’de yer alan kazanımların bir bölümünün matematik dersiyle ilişkilendirilemediği belirlenmiştir.

Bozkurt (2012) yüksek lisans tezinde FBDÖP’deki disiplinler arası ilişkilendirmelerin yerini ortaya koymaya çalışmış olup “canlılar ve hayat”, “enerji”, “madde ve değişim” öğrenme alanlarında yapılan ilişkilendirmelerin içerik analizini yapmıştır. Araştırma sonucunda “canlılar ve hayat”, “enerji”, “madde ve değişim” konularının fizik, kimya, biyoloji alanları ile ilişkilendirmelerinin yapıldığı sonucuna ulaşılmış, “canlılar ve hayat” öğrenme alanında ise en fazla ilişkilendirmenin biyoloji ve kimya arasında yapıldığı belirlenmiştir.

Keçe ve Merey (2011) çalışmalarında sosyal bilgiler kazanımlarının sosyal bilimler disiplinlerine ve disiplinler arası anlayışa uygunluğunun belirlenmesini amaçlamışlar ve bu nedenle 2005 SBDÖP’deki tüm kazanımları incelemişlerdir. Çalışmada doküman analizi tekniği kullanılmış, ulaşılan sonuçlara göre sosyal bilgiler kazanımlarının sosyal bilimler disiplinlerine ait kazanımlara yansıtılması konusunda başarılı olduğu ancak kazanımların disiplinler arası anlayışla yapılandırılması hakkında ise eksikliklerin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte 2005 SBDÖP’de tarih ve coğrafyaya ilişkin kazanımların fazlaca bulunduğu görülmüşken, din bilimi, arkeoloji ve felsefeye yönelik kazanımlar noktasında eksikliklerin olduğu belirlenmiştir.

Güleç ve Alkış (2003)'ın çalışması ilköğretim birinci düzey öğrencilerinin derslerdeki başarı seviyelerinin birbirleriyle ilişkisinin incelendiği bir çalışma olup araştırmada öğrencilerin derslerdeki başarı seviyeleri arasında ilişkinin olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma, ilişkisel tarama modelinde olmakla birlikte tüm sınıf seviyesinden 1000 kişilik bir örnekleme sınırlı tutulmuştur. Araştırma sonucunda ise ilköğretim birinci kademedeki tüm dersler arasındaki en yüksek korelasyonun sosyal bilgiler ve fen bilimleri derslerine ait olduğu sonucu ortaya çıkarılmıştır.

Aybek (2000) yüksek lisans tezinde sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersini anlatırken diğer derslerle ilişki kurup kurmadığını belirlemeye çalışmış olup 106 sınıf öğretmeni ile çalışma evrenini oluşturmuştur. Veriler ise iki kaynaktan toplanmış olup öğretmenlerle hem anket hem de görüşme yapılmıştır. Araştırma sonucunda ise sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi ile Türkçe, matematik, fen, müzik ve resim dersleri arasında ilişkilendirme yaptıkları tespit edilmiştir.

Tüm bu çalışmalar incelendiğinde ise 2018 Sosyal Bilgiler ve Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı 5.sınıf kazanımlarının sosyal bilgiler ve fen bilimleri öğretmenlerine göre ilişkilendirildiği bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli ve çalışma grubuna yer verilmiş; verilerin toplanması ile analiz süreci açıklanmıştır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma yaklaşımlarından durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışmaları; araştırmacıların sınırlandırılmış bir zaman içinde bir ya da birkaç durumu veri toplama araçlarıyla (gözlemler, görüşmeler vs.) derinlemesine inceleme fırsatı buldukları, durum ve bu duruma ilişkin temaların ifade edildiği araştırma yaklaşımlarından biridir (Creswell, 2007). Durum çalışmalarında her durum kendine has özellikler içermesinden dolayı sonuçlar genellenemez fakat sonuçlar benzer durumların anlaşılmasına örnekler oluşturabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu araştırmada durum, sosyal bilgiler ve fen bilimleri öğretmenlerinin SBDÖP ve FBDÖP 5. sınıf kazanımlarını nasıl ilişkilendirdiğidir.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu belirlemek için amaçlı örnekleme yöntemlerinden olan ölçüt örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. Bu yöntemde başlıca hedef daha öncesinden ortaya konmuş bir sıra ölçütleri içeren durumları çalışmaktır. Bu yöntemde belirlenen ölçüt ya da ölçütleri araştırmacının kendisi oluşturulabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Bu araştırmada da öğretmenlerin 2018 öğretim programını 5. sınıflarda en az iki kez uygulamış olmaları ölçüt olarak belirlenmiştir. Çünkü öğretmenlerin programda yer alan kazanımları ilişkilendirebilmeleri için programı uygulamış olmaları ve bu konuda tecrübe kazanmış olmalarının yeterli olduğu düşünülmektedir.

Bu sebepten dolayı uygulanacak olan anket için Ordu/Altınordu’ da yer alan okullardaki okul yönetimlerinden bilgi alınarak bu ölçütleri sağlayan 36 fen bilimleri 31 sosyal bilgiler öğretmeni olmak üzere 67 gönüllü öğretmene ulaşılmış ve anket formu uygulanmıştır. Ancak bir sosyal bilgiler ve altı fen bilimleri öğretmenin anket formunu eksik doldurmaları sebebi ile anketleri çalışmaya dâhil edilmemiş, bu nedenle araştırmanın çalışma grubunu 30 sosyal bilgiler ve 30 fen bilimleri öğretmeni olmak üzere toplam 60 öğretmen oluşturmaktadır. Anket analizleri sonucunda SBDÖP ve FBDÖP’deki kazanımlarla ortalama ve üzeri düzeyde ilişki kuran 12 öğretmen ile (S1, S13, S17, S18, S29, S30, F3, F11, FÖ15, F16, FÖ21, F29) görüşme yapılması planlanmış olup görüşmeyi kabul eden dört sosyal bilgiler ve dört fen bilimleri öğretmeni (S1, S13, S17, S29, F11, F15, F16, F29) olmak üzere toplam sekiz öğretmen ile görüşme yapılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma için gerekli verileri toplamak amacıyla anket ve görüşme yapılmasına karar verilmiştir. Anket, “insanların yaşam koşullarını, davranışlarını, inançlarını veya tutumlarını belirlemeye yönelik bir dizi sorudan oluşan bir araştırma materyali” olarak tanımlanmaktadır (Thomas, 1998, Akt. Büyüköztürk vd. 2018, 129). Görüşme ise, önceden belirlenen bir amaç doğrultusunda katılımcıya soru sorma ve cevap alma şeklinde iletişim içinde bulunulan bir süreçtir (Stewart ve Cash, 1985, Akt. Biber ve Başer, 2012). Görüşmelerde bireylerin deneyimlerini, düşüncelerini ve yorumlarını öğrenmeye çalışırız. Görüşmelerde sorulan soruları cevaplayan bireyin baskı altında kalmadan, güvenilir ve doğru cevaplar vermesi sağlanmalıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Bu çalışmada sosyal bilgiler ve fen bilimleri öğretmenlerinin SBDÖP ve FBDÖP 5.sınıf kazanımlarını ilişkilendirmesine yönelik ilk olarak bir anket formu hazırlanmıştır. Hazırlanan anket formuna ilişkin dört uzmandan formun araştırmanın amacına, kazanımların ilişkilendirilebilmesine, veri toplamaya, dil ve şekil yönünden uygun olup olmadığı hakkında uzman görüşü alınarak veri toplama aracının geçerliliği sağlanmaya çalışılmıştır. Uzman görüşü doğrultusunda ise anket formuna

ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. Daha sonrasında üç sosyal bilgiler ve üç fen bilimleri öğretmeninden oluşan toplam altı öğretmene anket formu uygulanarak anket formunun güvenilirliğini sağlamak için pilot uygulaması yapılmıştır.

Anket formunda 2018 SBDÖP ve FBDÖP'ye ait 5.sınıf kazanımları yer almakla birlikte ilişkilendirilen kazanımlar ve açıklama sütunları yer almaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin anket formunda kendi programına ait 5.sınıf kazanımları yer almakla birlikte öğretmene FBDÖP 5.sınıf kazanımları verilmiştir. Fen bilimleri öğretmenlerinin anket formunda ise kendi programına ait 5.sınıf kazanımları yer almakla birlikte öğretmene SBDÖP 5.sınıf kazanımları verilmiştir. Anket formunda öğretmenlerden ilişkilendirdikleri kazanımların numaralarını yazarak sebeplerini açıklama bölümüne yazmaları istenmiş olup 67 gönüllü öğretmene anket formu uygulanmıştır. Ancak yedi öğretmenin açıklama bölümünü cevaplamaması sebebi ile anket formları çalışmaya dâhil edilmemiş, böylelikle araştırmanın güvenilirliği sağlanmaya çalışılmıştır.

Anket formunun uygulanmasından önce ilk olarak okul müdürleriyle iletişime geçilmiş, araştırmaya yönelik Ek-1'deki İl Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan izin yazıları ilgililere sunulmuştur. Daha sonrasında araştırmayla ilgili bilgiler sunularak SBDÖP ve FBDÖP'yi 5.sınıflarda en az iki kez uygulayan gönüllü öğretmenlere anket formu uygulanmıştır. Öğretmenlere öncelikle araştırma ile ilgili, sonrasında ise anket formunun nasıl yapılacağına ilişkin bilgiler sunulmuştur. Anket formunu doldurmayı kabul eden öğretmenlere form verilmiş olup öğretmenler formu okul idaresine bırakacaklarını bildirmişlerdir. Sonrasında ise okullar ziyaret edilerek veri toplama araçları toplanmıştır. Araştırmanın geçerliğini ve güvenilirliğini arttırmak ve daha derinlemesine bilgi edinebilmek için öğretmenlerle görüşme yapılması planlanmış olup anket analizleri doğrultusunda yapılandırılmış görüşme soruları oluşturulmuştur. Farklı yöntemlerle (anket, görüşme, gözlem gibi) elde edilen verilerin kullanılması, ulaşılan sonuçların geçerliğini ve güvenilirliğini artırır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Yapılandırılmış görüşme, araştırmacının belirli bir sırayla önceden hazırlanmış sorularının olduğu bir görüşme türüdür (Büyüköztürk vd. 2018). Yapılandırılmış görüşmelerde hedef, görüşme yapılan kişilerin ilettikleri bilgiler

arasında benzerlik ya da farklılıkları ortaya çıkarmak ve duruma bağlı olarak mukayese yapmaktır (Brannigan, 1985, Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Görüşme formunda anket sorusundan farklı olarak öğretmenlerin ilişkilendirdikleri kazanımların derslerde kullanılabilirliğine ve uygulanabilirliğine yönelik nasıl görüşlere sahip oldukları ve nasıl örnekler verdiklerine ilişkin öğretmen görüşleri belirlenmek istenmiştir. Ancak kazanımların ilişkilendirilerek derslerde kullanılabilir olduğunu düşünen öğretmenlerin kazanımları uygulanabilir bulamayabileceği ihtimali de düşünüldüğünden kazanımların derslerde kullanılabilirliği ve uygulanabilirliği iki ayrı soru olarak ele alınmıştır. Görüşme formundaki soruların araştırmanın amacı doğrultusunda hazırlanıp hazırlanmadığına ilişkin iki uzmandan görüş alınarak veri toplama aracının geçerliliği sağlanmaya çalışılmıştır. Daha sonrasında anket formunu cevaplamış olan iki sosyal bilgiler ve iki fen bilimleri öğretmenine yapılandırılmış görüşme formu uygulanarak görüşme formunun güvenilirliğini sağlamak için görüşmenin pilot uygulaması yapılmıştır. Görüşme formu üç sorudan oluşmakta olup Ek-3'te yer almaktadır.

SBDÖP'de Birey ve Toplum, Kültür ve Miras, İnsanlar, Yerler ve Çevreler, Bilim, Teknoloji ve Toplum, Üretim, Dağıtım ve Tüketim, Etkin Vatandaşlık ve Küresel Bağlantılar olmak üzere yedi öğrenme alanı bulunmaktadır. FBDÖP ise Güneş, Dünya ve Ay, Canlılar Dünyası, Kuvvetin Ölçülmesi ve Sürtünme, Madde ve Değişim, Işık Yayılması, İnsan ve Çevre, Elektrik Devre Elemanları olmak üzere yedi ünite bulunmaktadır. Sosyal bilgiler dersinde öğrenme alanlarıyla fen bilimleri dersinde ünitelerin ilişkilendirilmesinin sebebi ise her iki ders arasında karşılaştırma yapmayı kolaylaştırmaktır. Öğrenme alanı ve üniteler arasında ortalama ve üzeri düzeyde ilişki kuran 12 öğretmenle görüşme yapılması planlanmış olup görüşmeyi kabul eden sekiz öğretmen ile görüşme yapılmıştır. Görüşmeler, öğretmenlerin görev yaptıkları okullarda öğretmenlerden randevu alınarak gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlerden sorulan soruları samimiyetle cevaplamaları istenmiş ve öğretmenlerin izniyle cevaplar ses kayıt cihazıyla kaydedilmiştir. Böylece görüşme sırasında zaman kaybının önüne geçilmek istenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Ayrıca hem anket formunda hem de görüşme formunda öğretmenlerin gerçek isimleri kullanılmamış, gizlilik esasına göre hareket edilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada anket verilerinin çözümlenmesinde nitel araştırmalarda kullanılan içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde hedef, elde edilen verileri anlamlandırabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu yöntemde elde edilen veriler ilk olarak kavramsallaştırılır, sonrasında ulaşılan kavramlar düzenlenerek veriyi açıklayacak temalar ortaya çıkarılır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu araştırmada anket analizi işlemine başlamadan önce çalışma grubundaki her öğretmene F1, F2, S1, S2 vb. şekilde kodlar verilmiştir. Ardından araştırmacı tarafından elde edilen anket verileri excel programında yazıya geçirilerek önce bir bütün hâlinde okunmuş, sonra veriler tek tek okunarak kodlar oluşturulmuştur. Kodlama işlemi bittikten sonra ise kodlar bir araya getirilerek ortak temalar altında toplanmış ve sonuçlar tablolar hâlinde sunulmuştur. Aşağıda yer alan Tablo 1’de bu kod ve temaların hangi örnek alıntılardan oluşturulduğu gösterilmiştir.

Tablo 1. Kod ve Temaların Nasıl Meydana Getirildiğine İlişkin Tablo

Tema	Kod	Açıklama	Alıntılar
İçerik benzer ama tam olarak aynı değil	İçeriğin birbiriyle ilişkili olması	Öğretmenlerin dersler arasındaki konu içeriklerini ilişkili bularak kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşıp koda ulaşılmıştır.	İnsan hataları ve çevre sorunları nedeniyle oluşacak afetler ve toplumun üzerinde oluşan etkiler ilişkilendirilebilir.
	Kazanımlar dolaylı olarak ilişkili	Öğretmenlerin birebir cevabından yola çıkılarak kod belirlenmiştir.	Doğrudan olmasa da bu kazanım dolaylı olarak ilişkilidir. Çünkü çevresinde yaşanan bir örnekten yola çıkarak gelecekte yaşanabilecek veya karşılaşılabilecek durumlara ilişkin çıkarımda bulunur.*
	Kazanımlar doğrudan ilişkili	Öğretmenlerin birebir cevabından yola çıkılarak kod belirlenmiştir.	Bu iki kazanım doğrudan ilişkilidir.
	İçeriğin birbiriyle benzer olması	Öğretmenlerin dersler arasındaki konu içeriklerini benzer bularak kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşıp koda ulaşılmıştır.	Sosyal bilgiler dersinde işlenen doğal ve tarihi mekânların korunması ile fen bilgisi dersindeki insan-çevre etkileşimi konusu benzerlik göstermektedir.
Kazanımlar birbirini tamamlamakta	Kazanımların tamamlayıcı olması	Öğretmenlerin birebir cevabından yola çıkılarak kod belirlenmiştir.	Biyçeşitliliğe zarar veren çevre sorunlarının etkileri, çevre sorunları, doğal afetler konuları bakımından birbirini tamamlayan kazanımlar
	Kazanımların pekiştirici olması	Öğretmenlerin birebir cevabından yola çıkılarak kod belirlenmiştir.	İki dersinde işlediği benzer konular öğrenimi pekiştiriyor.
	Kazanımların hem tamamlayıcı hem pekiştirici olması	Öğretmenlerin birebir cevabından yola çıkılarak kod belirlenmiştir.	Kazanımlar arası ilişki olarak konular birbirini tamamlayan bir niteliktedir, pekiştirici olmuştur.

Kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte	Bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta	Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler veya Fen Bilimleri dersi kazanımlarının diğer dersin kazanımlarını öğretmek için bağlam görevi görebileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşıp koda ulaşılmıştır.	Sosyal bilgiler kazanımında bireyin etkin vatandaş olarak çevreyi koruma sorumluluğu, temiz çevrede yaşama hakkı ile ilgili fikir edinir çevreyi korumak için sivil toplum kuruluşlarına katılma hakkını kullanmasını fark eder. (denetleme- katılım hakkını fark eder.)
Kazanımlar aynı içerikte	Kazanımlar arasında konu ortak	Öğretmenlerin dersler arasındaki konuların ortak olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşıp koda ulaşılmıştır.	Doğal afetlerin çevreye olan etkileri her iki kazanım içinde ortak.
	Konular örtüşmekte	Öğretmenlerin dersler arasındaki konuların örtüşüğünü düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşıp koda ulaşılmıştır.	Yaşadığımız çevredeki afetlerin ve çevre sorunlarının oluşum nedenleri ile örtüşmektedir
	Birebir aynı kazanım	Öğretmenlerin birbir cevapından yola çıkılarak kod belirlenmiştir.	Birebir aynı kazanım. İkisinde de doğal afetlerin neden olduğu doğa olayları ve bu olayların yol açtığı çevre sorunlarından bahsedilebilir.

Tablo 1’de verilen alıntılar, öğretmenlerin cevaplarından yola çıkılarak kodlar ve temalar altına işlenmiştir. Ancak öğretmenlerin kazanımları nasıl ilişkilendirdiklerinin tartışmalı olduğu durumlarda ise yıldızlı alıntılara yer verilerek öğretmenlerin kazanımları bağlam olarak ilişkilendirebileceği araştırmacı tarafından yorumlanmıştır. Bu nedenle bazı alıntılara yıldız işareti konularak kodlar ve temalar altına işlenmiştir.

Görüşme verilerinin çözümlenmesinde ise nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz, verilerin özgün biçimlerine sadık kalarak; bireylerin söyledikleri, yazdıkları ya da incelenen doküman içeriğinden doğrudan alıntılar yapılarak verilerin sunulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu yöntemde toplanan veriler öncesinde belirlenmiş temalara göre yorumlanmakla birlikte temalar araştırma sorularına ilişkin düzenlenebilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

“Bu amaçla elde edilen veriler önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve bir takım sonuçlara ulaşılır. Betimsel analiz dört aşamadan oluşur: 1- Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma 2- Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi 3- Bulguların tanımlanması 4-Bulguların yorumlanması” (Yıldırım ve Şimşek, 2018, 240).

Bu araştırmada öncelikle kayıt cihazından elde edilen veriler tek tek dinlenerek cümleler halinde yazılı metinlere dönüştürülmüştür. Daha sonra ise her bir katılımcıyla yapılan görüşmelerden elde edilen veriler organize edilmiştir. Böylece, araştırmada kullanılabilecek önemli bilgilerin elde edilmesi sağlanmıştır. Yıldırım ve şimşek (2018) görüşmelerden elde edilen verilerin ayıklanarak analiz edilmesinin güvenilirliği arttıran etmenlerden biri olduğunu ifade etmektedir. Elde edilen görüşme verileri anket analizlerinden ve görüşme sorularından ortaya çıkan temalar altında doğrudan alıntılarla desteklenerek anlamlı bir şekilde bir araya getirilmiş ve veriler önceden belirlenen temalar altına işlenmiştir. En son aşamada ise her iki gruptan elde edilen veriler yorumlanmış ve ilişkilendirilen kazanımların hangi öğrenme alanları ve ünitelere göre yoğunluk gösterdiği ve sosyal bilgiler ve fen bilimleri öğretmenlerinin hangi öğrenme alanlarında ve ünitelerde ilişki kurdukları, ilişkilendirmiş oldukları kazanımları derslerinde kullanma ve uygulama konusundaki görüşleri ortaya çıkartılmıştır. Daha sonrasında ise elde edilen verilerin frekansları tablolar halinde sunulmuştur.

3.5. Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmalarda doğru bilgiye ulaşma hususunda gerekli önlemlerin alınması, araştırma sürecinin ve verilerinin açık ve ayrıntılı bir şekilde tanımlanması nitel araştırmalarda karşılanması gereken önemli beklentilerdendir (Yıldırım ve şimşek, 2018). Bu bölümde araştırma kapsamında geçerlik ve güvenilirlikle ilgili neler yapıldığı ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

3.5.1. Güvenirlik

Araştırmanın hem iç hem de dış güvenilirliğini sağlamak için süreç boyunca çeşitli önlemler alınmış ve alınan önlemler aşağıda açıklanmıştır.

Dış Güvenirlik (Teyit Edilebilirlik): Çalışma sonuçlarına benzeri ortamlarda aynı biçimde ulaşılıp ulaşılamamasıdır (Yıldırım ve şimşek, 2018). Bu araştırmada araştırma süreci ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Veri toplama ve analiz yöntemleriyle

ilgili ayrıntılı açıklamalar yapılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2018)'e göre veri toplama ve analiz aşamalarının ayrıntılı olarak açıklanması, görüşlerin alınma biçimleri, kaydedilmeleri, analiz edilmeleri ve sonuçların yorumlanması gibi süreçlerin ayrıntılı olarak açıklanması araştırmanın dış geçerliliğini sağlamada etkilidir. Bu çalışmada da araştırmanın aşamaları olabildiğince ayrıntılı bir şekilde ortaya konarak güvenilirlik sağlanmaya çalışılmıştır. Görüşme formunun dış geçerliliği için, görüşlerin alınma biçimleri, kaydedilmeleri, analiz edilmeleri ve sonuçların yorumlanması gibi süreçlerde yine ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

İç Güvenirlik (Tutarlık): Araştırmacıların aynı verileri kullanarak aynı sonuçlara ulaşabilmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Araştırmada görüşler doğrudan alıntılar yoluyla verilir, yanlış anlamalar, gerçek dışı veriler ayıklanarak analiz edilmiştir. Anket ve görüşme analizi sonrasında araştırmanın güvenilirliğini sağlamak amacı ile 3 ay sonra veriler araştırmacı tarafından tekrar gözden geçirilerek analiz edilmiştir.

3.5.2. Geçerlik

Araştırmanın hem iç hem de dış geçerliliğini sağlayabilmek için araştırma boyunca yapılan çalışmalar aşağıda açıklanmıştır.

Dış Geçerlik (Aktarılabirlik): Araştırmada ulaşılan sonuçların benzeri gruplara veya durumlara aktarılabirliğidir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Araştırmanın dış geçerliliğini sağlayabilmek için çalışma grubu ve özellikleri ayrıntılarıyla açıklanmıştır.

İç Geçerlik (İnandırıcılık): Araştırmanın bulgularının, sonuçlarının ve yorumlarının gerçek durumu doğru yansıtmaya yeterliliğidir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Çalışma grubunun seçimi yansız olarak yapılmıştır. Veri toplama araçları açık bir yönerge ile aynı kişi tarafından uygulanmıştır. Anket ve görüşme formlarının iç geçerliliğini sağlamak için uzman görüşü alınmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde; araştırma problemine cevap bulabilmek amacıyla anket ve görüşme verilerinden elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Sosyal Bilgiler ve Fen Bilimleri Dersi Öğretmenlerinin 2018 Sosyal Bilgiler ve Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programları 5. Sınıf Kazanımlarını Nasıl İlişkilendirdiğine Yönelik Anket ve Görüşme Verilerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Sosyal bilgiler ve fen bilimleri öğretmenlerinin SBDÖP ve FBDÖP'yi öğrenme alanları ve üniteler boyutunda nasıl ilişkilendirdiğine yönelik elde edilen bulgu ve yorumlara aşağıda yer verilmiştir.

4.1.1. Sosyal Bilgiler Öğrenme Alanlarında ve Fen Bilimleri Ünitelerinde İlişki Kuran Öğretmenlere Yönelik Anket Verilerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Aşağıda yer alan Tablo 2'de sosyal bilgiler öğrenme alanları ile fen bilimleri ünitelerinde ilişki kuran öğretmenlere ait bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 2. Sosyal Bilgiler Öğrenme Alanları ile Fen Bilimleri Ünitelerinde İlişki Kuran Öğretmenler

	Konu Alanları						
	Dünya ve Evren		Fiziksel Olaylar		Madde ve Doğası	Canlılar ve Yaşam	
Öğrenme Alanları	Güneş,	Kuvvetin	Elektrik	Işığın	Madde	İnsan ve Çevre	Canlılar
	Dünya ve	Ölçülmesi	Devre	Yayılması	ve	(30S)	Dünyası
	Ay	ve	elemanları	(1S)	Değişim	(30F)	(5S)
	(11S)	Sürtünme	(1S)	(1F)	(8S)		(2F)
	(6F)	(1S)			(2F)		
		(7F)					

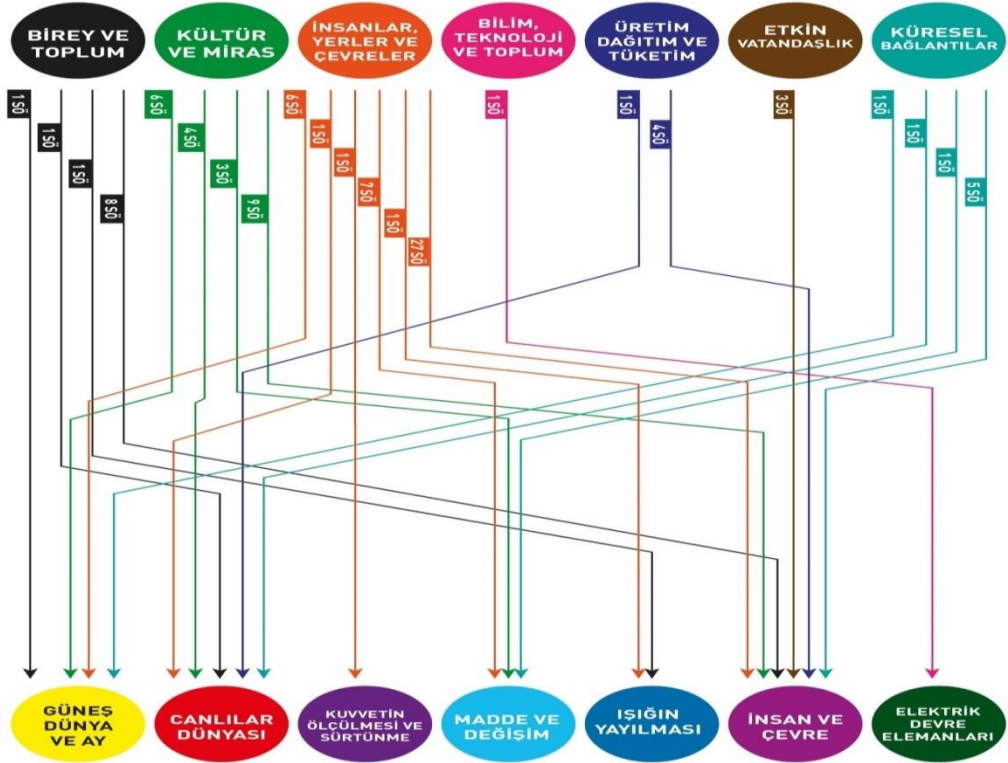
Birey ve Toplum (10S) (8F)	S13		S29	S1, S2, S7, S8, S17, S13, F16 S18, S26, S30, F2, F3, F9, F19, F20, F24, F26
Kültür ve Miras (13S) (3F)	S8, S10, S17, S24, S29, S30		S13, S29, S30	S1, S6, S7, S8, S17, S8, S26, S18, S21, S29, S30, S29, S30 F11, F21, F23
İnsanlar, Yerler ve Çevreler (28S) (30F)	S1, S2, S26, F15 S6, S7, S10, S29, F9, F15, F29		S29 S1, S2, S4, S10, S13, S21, S29, F15, F16	S1, S2, S3, S4, S6, S7, S29, F29 S8, S9, S10, S11, S12, S13, S14, S15, S16, S17, S18, S19, S20, S21, S22, S23, S24, S25, S27, S28, S29, F1, F2, F3, F4, F5, F6, F7, F8, F9, F10, F11, F12, F13, F14, F15, F16, F17, F18, F19, F20, F21, F22, F23, F24, F25, F26, F27, F28, F29, F30
Bilim, Teknoloji ve Toplum (1S) (7F)	F4, F13, F9, F11, S29 F16 F16, F21, F29			F29
Üretim, Dağıtım ve Tüketim (4S) (9F)	F16 F3		F15	S1, S2, S18, S29, F1, S29 F2, F18, F21, F29, F30
Etkin Vatandaşlık (3S) (3F)	F16		F15	S5, S18, S29, F3
Küresel Bağlantılar (4S) (3F)	S29		S29	S17, S18, S21, S29, S29 S30, F3, F11, F15

Tablo 2 incelendiğinde, Birey ve Toplum, Kültür ve Miras, İnsanlar, Yerler ve Çevreler, Üretim, Dağıtım ve Tüketim, Etkin Vatandaşlık ve Küresel Bağlantılar öğrenme alanında ilişki kuran öğretmenlerin en fazla ilişki kurdukları fen bilimleri ünitesinin İnsan ve Çevre olduğu, Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanında

ilişki kuran öğretmenlerin ise en fazla ilişki kurdukları fen bilimleri ünitesinin Kuvvetin Ölçülmesi ve Sürtünme olduğu anlaşılmaktadır.

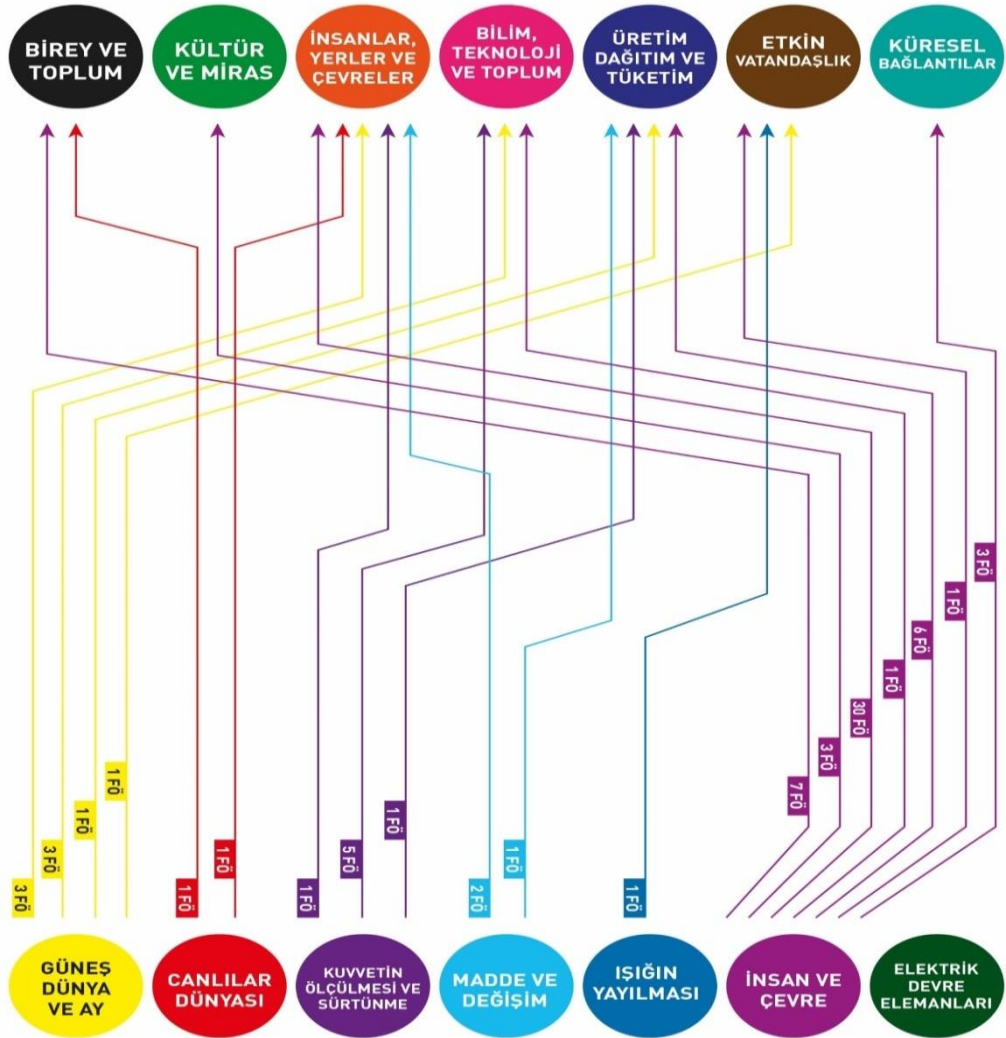
Güneş, Dünya ve Ay, Madde ve Değişim, İnsan ve Çevre ünitesinde ilişki kuran öğretmenlerin en fazla ilişki kurdukları sosyal bilgiler öğrenme alanının İnsanlar, Yerler ve Çevreler olduğu, Canlılar Dünyası ünitesinde ilişki kuran öğretmenlerin en fazla ilişki kurdukları sosyal bilgiler öğrenme alanının Kültür ve Miras olduğu, Kuvvetin Ölçülmesi ve Sürtünme ünitesinde ilişki kuran öğretmenlerin en fazla ilişki kurdukları sosyal bilgiler öğrenme alanının Bilim, Teknoloji ve Toplum olduğu anlaşılmaktadır. Işığın Yayılması ünitesini Birey ve Toplum, İnsanlar, Yerler ve Çevreler, Etkin Vatandaşlık öğrenme alanı ile ilişkilendiren birer öğretmen bulunmakla birlikte Elektrik Devre Elemanları ünitesini Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanı ile ilişkilendiren yalnızca bir öğretmen bulunmaktadır.

Şekil 1. Sosyal Bilgiler Öğrenme Alanıyla Fen Bilimleri Ünitelerini İlişkilendiren Sosyal Bilgiler Öğretmenleri

Yukarıdaki şekilden de anlaşılabacağı üzere sosyal bilgiler öğretmenlerinin ilişki kurdukları fen bilimleri ünitelerinin sırasıyla İnsan ve Çevre, Güneş, Dünya ve Ay, Madde ve Değişim, Canlılar Dünyası, Işığın Yayılması, Kuvvetin Ölçülmesi ve Sürtünme ve Elektrik Devre Elemanları olduğu ortaya çıkmakta olup en fazla ilişkinin İnsan ve Çevre ünitesinde en az ise Elektrik Devre Elemanları ve Kuvvetin Ölçülmesi ve Sürtünme ünitesinde kurulduğu görülmektedir.

Şekil 2. Fen Bilimleri Üniteleriyle Sosyal Bilgiler Öğrenme Alanlarını İlişkilendiren Fen Bilimleri Öğretmenleri

Yukarıdaki şekilden de anlaşılacağı üzere fen bilimleri öğretmenlerinin en fazla ilişki kurdukları sosyal bilgiler öğrenme alanlarının sırasıyla İnsanlar, Yerler ve Çevreler, Üretim, Dağıtım ve Tüketim, Bilim, Teknoloji ve Toplum, Birey ve Toplum, Kültür ve Miras, Etkin Vatandaşlık, Küresel Bağlantılar olduğu ortaya çıkmakta olup en fazla ilişkinin İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanında kurulduğu en az ise Kültür ve Miras, Etkin Vatandaşlık ve Küresel Bağlantılar öğrenme alanında kurulduğu görülmektedir. Elektrik devre elemanları ünitesini sosyal bilgiler öğrenme alanıyla ilişkilendiren fen bilimleri öğretmeni ise bulunmamaktadır.

Elde edilen bulgulardan hareketle sosyal bilgiler öğrenme alanları ile fen bilimleri ünitelerinin çoğunda her iki alanın birbiriyle ilişkilendirildiği görülmekte olup Işığın Yayılması ve Elektrik Devre Elemanları üniteleri ile sosyal bilgiler öğrenme alanları arasındaki ilişkinin diğer öğrenme alanı ve ünitelere göre çok daha az olduğu söylenebilir.

4.1.2. Sosyal Bilgiler ve Fen Bilimleri Öğretmenlerinin 2018 Sosyal Bilgiler ve Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programları 5. Sınıf Kazanımlarını Nasıl İlişkilendirdiğine Yönelik Anketin Açıklama Bölümünden ve Görüşme Verilerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Araştırma problemine cevap bulabilmek için öğretmenlerden anket formunun açıklama bölümüne ilişkilendirdikleri kazanımların nedenlerini yazmaları istenmiş olup elde edilen veriler ise içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Aşağıda yer alan Tablo 3'te ise sosyal bilgiler ve fen bilimleri öğretmenlerinin kazanımları ilişkilendirmeleri sonucunda anket verilerinden ortaya çıkarılan kodlar ve temalara yer verilmiştir.

Tablo 3. Sosyal Bilgiler ve Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Kazanımları İlişkilendirmeleri Sonucunda Anket Verilerinden Ortaya Çıkarılan Kodlar ve Temalar

Tema	Kod	f		
		S	F	Toplam
İçerik benzer ama tam olarak aynı değil	İçeriğin birbiriyle ilişkili olması	23	25	48
	Kazanımlar dolaylı olarak ilişkili	-	4	4
	Kazanımlar doğrudan ilişkili	2	1	3
	İçeriğin birbiriyle benzer olması	4	1	5
Toplam		29	31	60
Kazanımlar aynı içerikte	Kazanımlar arasında konu ortak	8	15	23
	Konular örtüşmekte	4	3	7
	Birebir aynı kazanım	-	2	2
Toplam		12	20	32
Kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte	Bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta	10	7	17
Toplam		10	7	17
Kazanımlar birbirini tamamlamakta	Kazanımların tamamlayıcı olması	3	-	3
	Kazanımların pekiştirici olması	1	-	1
	Kazanımların hem tamamlayıcı hem pekiştirici olması	1	-	1
Toplam		5	-	5

Tablo 3 incelendiğinde, ankette yer alan açıklamalar bölümünden elde edilen bulgular doğrultusunda öğretmenlerin kazanımları sırasıyla içerik benzer ama tam olarak aynı değil, kazanımlar aynı içerikte, kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte ve kazanımlar birbirini tamamlamakta şeklinde ilişkilendirdiği görülmektedir. İçerik benzer ama tam olarak aynı değil temasına ait kodlar incelendiğinde öğretmenlerin sırasıyla içeriğin birbiriyle ilişkili olması, içeriğin benzer olması, kazanımlar dolaylı ilişkili ve kazanımlar doğrudan ilişkili şeklinde ilişkilendirme yaptıkları görülmekte olup kazanımlar aynı içerikte temasına ait kodlar incelendiğinde ise öğretmenlerin sırasıyla kazanımlar arasında konu ortak, konular örtüşmekte ve birebir aynı kazanım şeklinde ilişkilendirme yaptıkları görülmektedir. Kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte temasına ait kodlar incelendiğinde öğretmenlerin bu temaya ilişkin elde edilen tek kod olan bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta şeklinde ilişkilendirdiği görülmektedir. Kazanımlar birbirini tamamlamakta temasına ait kodlar incelendiğinde ise öğretmenlerin sırasıyla kazanımların tamamlayıcı olması,

kazanımların pekiştirici olması (bir öğretmen), kazanımların hem tamamlayıcı hem pekiştirici olması (bir öğretmen) şeklinde ilişkilendirdikleri görülmektedir. Bu temada ilişkilendirme yapan öğretmenlerin tamamının sosyal bilgiler öğretmenleri olduğu, fen bilimleri öğretmenlerinin ise bu temada ilişkilendirme yapmadıkları görülmektedir.

Araştırma problemine cevap bulabilmek amacıyla öğretmenlere daha önce anket formunda ilişkilendirdikleri kazanımların nedenlerini görüşme formunda ayrıntılı olarak açıklamaları istenmiş olup görüşmeden elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. Bu bağlamda Tablo 4'te görüşmeye katılan sosyal bilgiler ve fen bilimleri öğretmenlerinin kazanımları ilişkilendirmelerine ait kodlar ve temalara yer verilmiştir.

Tablo 4. Sosyal Bilgiler ve Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Kazanımları İlişkilendirmeleri Sonucunda Görüşme Verilerinden Elde Edilen Kodlar ve Temalar

Tema	Kod	Öğretmenler	f		
			S	F	Toplam
İçerik benzer ama tam olarak aynı değil	İçeriğin birbiriyle ilişkili olması	S1, S13, S17, S29, F11, F15, F16, F29	19	21	40
Toplam			19	21	40
Kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte	Bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta	S1, S13, S17, S29, F11, F15, F16, F29	13	14	27
Toplam			13	14	27
Kazanımlar aynı içerikte	Kazanımlar arasında konu ortak	S1, S17	3	-	3
	Konular örtüşmekte	S29	1	-	1
	Birebir aynı kazanım	S13, F11	1	1	2
Toplam			5	1	6
Kazanımlar birbirini tamamlamakta	Kazanımların pekiştirici olması	S17	1	-	1
Toplam			1	-	1

Tablo 4 incelendiğinde görüşme yapılan öğretmenlerden elde edilen bulgular doğrultusunda öğretmenlerin kazanımları sırasıyla 40 kere içerik benzer ama tam olarak aynı değil, 27 kere kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte, altı kere kazanımlar aynı içerikte ve bir kere kazanımlar birbirini tamamlamakta şeklinde

ilişkilendirdiği görülmektedir. İçerik benzer ama tam olarak aynı değil temasına ait kodlar incelendiğinde öğretmenlerin içeriğin birbiriyle ilişkili olması şeklinde ilişkilendirme yaptıkları görülmekte olup kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte temasına ait kodlar incelendiğinde öğretmenlerin bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta şeklinde ilişkilendirme yaptıkları görülmektedir. Kazanımlar aynı içerikte temasına ait kodlar incelendiğinde ise öğretmenlerin sırasıyla kazanımlar arasında konu ortak, birebir aynı kazanım ve konular örtüşmekte şeklinde ilişkilendirme yaptıkları görülmekte olup kazanımlar birbirini tamamlamakta temasına ait kodlar incelendiğinde öğretmenlerin kazanımların pekiştirici olması şeklinde ilişkilendirme yaptıkları görülmektedir. Bu temada ilişkilendirme yapan öğretmenin sosyal bilgiler öğretmeni olduğu, fen bilimleri öğretmenlerinin ise bu temada ilişkilendirme yapmadıkları görülmektedir.

Sosyal bilgiler ve fen bilimleri öğretmenlerinin hem ankette hem de görüşmede verdikleri cevaplar incelendiğinde öğretmenlerin en çok içerik benzer ama tam olarak aynı değil temasında, en az ise kazanımlar birbirini tamamlamakta temasında kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmış olup bu temanın en az ilişkilendirilen tema olmasında hiçbir fen bilimleri öğretmenin bu temada ilişkilendirme yapmamış olmasının etkili olduğu söylenebilir. Ayrıca öğretmenlerin hem ankette hem de görüşmede en çok içerik benzer ama tam olarak aynı değil teması altında, içeriğin birbiriyle ilişkili olması kodunda kazanımları ilişkilendirdikleri görülmüş olup öğretmenlerin daha çok sosyal bilgiler ve fen bilimleri dersleri arasındaki konu içeriklerini ilişkili bularak kazanımları ilişkilendirdikleri yorumu yapılabilmektedir.

4.1.2.1 Sosyal Bilgiler ve Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Programlar Arasındaki Kazanımları Öğrenme Alanları ve Üniteler Arası İlişkilendirmelerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde sosyal bilgiler ve fen bilimleri öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğrenme alanları ve fen bilimleri ünitelerindeki kazanımları nasıl ilişkilendirdiğine yönelik anket ve görüşme verilerinden elde edilen bulgular ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1.2.1.1 Sosyal Bilgiler Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Öğretmenlerin Birey ve Toplum öğrenme alanı kazanımları ile fen bilimleri dersi ünitelerindeki kazanımları ilişkilendirmelerine yönelik anket verilerinden elde edilen bulgulara aşağıda yer alan Tablo 5'te yer verilmiştir.

Tablo 5. Sosyal Bilgiler Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Anketten Ulaşılan Tema ve Kodlar

Öğrenme Alanı	Ünite	Tema	Kod	f		
				S	F	Toplam
Birey ve Toplum 18 öğretmen (10S, 8F)	Güneş, Dünya ve Ay	Kazanımlar	Bir dersin kazanımı diğer dersin	1	-	1
		bağlam olarak	kazanımını öğretmek için bağlam	1	1	2
	Canlılar Dünyası	ilişkilendirilmekte	olarak kullanılmakta			
		İçerik benzer ama				
	Işığın Yayılması	tam olarak aynı	İçeriğin birbiriyle ilişkili olması	1	-	1
		değil				
	İnsan ve Çevre	İçerik benzer ama	İçeriğin birbiriyle ilişkili olması	6	4	10
		tam olarak aynı	Kazanımlar dolaylı olarak ilişkili	-	2	2
		değil				
		Kazanımlar	Bir dersin kazanımı diğer dersin			
		bağlam olarak	kazanımını öğretmek için bağlam	6	1	7
		ilişkilendirilmekte	olarak kullanılmakta			

Birey ve Toplum öğrenme alanının fen bilimleri üniteleriyle ilişkilendirilmesine yönelik olarak sosyal bilgiler öğrenme alanlarında ilişki kuran öğretmenlere ilişkin bulgular doğrultusunda toplam 18 öğretmenin (10S, 8F)

ilişkilendirme yaptığı sonucuna ulaşılmaktadır. Birey ve Toplum öğrenme alanını fen bilimleri üniteleriyle ilişkilendiren 18 öğretmenin kazanımları nasıl ilişkilendirdiği Tablo 5’te gösterilmiş olup öğretmenlerin bu ilişkilendirmeleri sırasıyla içerik benzer ama tam olarak aynı değil ve kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte temalarında yaptıkları anlaşılmaktadır. İçerik benzer ama tam olarak aynı değil temasında bu ilişkilendirmeleri sırasıyla içeriğin birbiriyle ilişkili olması ve kazanımlar dolaylı olarak ilişkili kodunda ilişkilendirdikleri, kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte temasında ise bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta kodunda ilişkilendirdikleri görülmektedir.

Birey ve Toplum öğrenme alanını İnsan ve Çevre ünitesiyle ilişkilendiren F19 ve F20, anket formunda SB.5.1.2. *“Yakın çevresinde yaşanan bir örnekten yola çıkarak bir olayın çok boyutluluğunu açıklar.”* kazanımı ile F.5.6.2.2. *“Yakın çevresindeki veya ülkemizdeki bir çevre sorununun çözümüne ilişkin öneriler sunar.”* kazanımını ilişkilendirmiş, kazanımlar arasındaki ilişkiyi ise *“Yakın çevresinde yaşanan bir örnekten yola çıkarak gelecekte yaşanabilecek başka durumlar için çıkarımda bulunur.*”* şeklinde ifade ederek öğretmenlerin içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmaktadır ancak kazanımlar incelendiğinde öğretmenlerin diğer dersin kazanımını kendi dersindeki kazanımı öğretmek için bir bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri şeklinde de yorumlanabilir. S7 ise anket formunda SB.5.1.4. *“Çocuk olarak haklarından yararlanmaya ve bu hakların ihlal edildiği durumlara örnekler verir.”* kazanımı ile F.5.6.2.2. *“Yakın çevresindeki veya ülkemizdeki bir çevre sorununun çözümüne ilişkin öneriler sunar.”* kazanımını ilişkilendirmiş olup kazanımlar arasındaki ilişkiyi *“Yakın çevresindeki sorunların çözümüne ilişkin öneriler sunabilir.”* şeklinde ifade ederek öğretmenin içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği düşünülmektedir. S8 ve S17 ise anket formunda SB.5.1.1. *“Sosyal bilgiler dersinin, Türkiye Cumhuriyeti’nin etkin bir vatandaşı olarak kendi gelişimine katkısını fark eder.”* kazanımı ile F.5.6.2.2. *“Yakın çevresindeki veya ülkemizdeki bir çevre sorununun çözümüne ilişkin öneriler sunar.”* , F.5.6.2.3. *“İnsan faaliyetleri sonucunda gelecekte oluşabilecek çevre sorunlarına yönelik çıkarımda bulunur.”*, F.5.6.2.4.

“İnsan-çevre etkileşiminde yarar ve zarar durumlarını örnekler üzerinde tartışır.” kazanımlarını ilişkilendirmişlerdir. S8, kazanımlar arasındaki ilişkiyi “Etkin vatandaş çevresine karşı duyarlı çözüm odaklı ve katılımcı kişilik yapısına sahiptir.*” şeklinde ifade ederken S17 ise “Çünkü etkin bir vatandaş yakın çevresindeki olaylara duyarlı olup çevre sorunları ile ilgili çözüm önerileri sunar.*” şeklinde ifade ederek öğretmenlerin içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmaktadır ancak kazanımlar incelendiğinde öğretmenlerin kendi dersindeki kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bir bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri şeklinde de yorumlanabilir. Yine F24 ve F9, anket formunda F.5.6.2.2. “Yakın çevresindeki veya ülkemizdeki bir çevre sorununun çözümüne ilişkin öneriler sunar.” kazanımı ile SB.5.1.2. “Yakın çevresinde yaşanan bir örnekten yola çıkarak bir olayın çok boyutluluğunu açıklar.” kazanımını ilişkilendirmiş olup F24, kazanımlar arasındaki ilişkiyi “Kazanım doğrudan ilişkili olmasa da konu içeriği bakımından ilişkiler mevcut.*” şeklinde ifade ederken F9 ise “Doğrudan olmasa da bu kazanım dolaylı olarak ilişkilidir. Çünkü çevresinde yaşanan bir örnekten yola çıkarak gelecekte yaşanabilecek veya karşılaşılabilecek durumlara ilişkin çıkarımda bulunur.*” şeklinde ifade ederek öğretmenlerin kazanımları dolaylı olarak ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır ancak kazanımlar incelendiğinde öğretmenlerin diğer dersin kazanımını kendi dersindeki kazanımı öğretmek için bir bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri şeklinde de yine yorumlanabilir. Ayrıca S18, S26, S30, F3 ve F26’ncı öğretmenlerinde yine içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri anket analizleri sonucunda anlaşılmış olup öğretmenlerin kazanımları içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığını düşünerek ilişkilendirdikleri yorumu yapılabilmektedir.

Birey ve Toplum öğrenme alanını İnsan ve Çevre ünitesiyle ilişkilendiren S2 anket formunda SB.5.1.2. “Yakın çevresinde yaşanan bir örnekten yola çıkarak bir olayın çok boyutluluğunu açıklar.” kazanımı ile F.5.6.2.3. “İnsan faaliyetleri sonucunda gelecekte oluşabilecek çevre sorunlarına yönelik çıkarımda bulunur.” kazanımını ilişkilendirmiş olup kazanımlar arasındaki ilişkiyi “Çevresinde yaşanan bir çevre sorununa bakarak gelecekteki tehlike ve zararlarını çok boyutlu olarak açıklayabilir.” şeklinde ifade ederken yine aynı kazanımları ilişkilendiren F2 ise

kazanımlar arasındaki ilişkiyi “*İnsan faaliyetleri sonucunda gelecekte oluşabilecek çevre sorunlarına yönelik çevresinde yaşanan bir çevre sorununa bakarak gelecekteki tehlike ve zararlarını çok boyutlu olarak açıklamaya çalışır.*” şeklinde ifade ederek öğretmenlerin diğer dersin kazanımını kendi dersindeki kazanımı öğretmek için bir bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmaktadır. Yine anket formunda SB.5.1.1. “*Sosyal bilgiler dersinin, Türkiye Cumhuriyeti’nin etkin bir vatandaşı olarak kendi gelişimine katkısını fark eder.*” kazanımı ile F.5.6.2.3. “*İnsan faaliyetleri sonucunda gelecekte oluşabilecek çevre sorunlarına yönelik çıkarımda bulunur.*” kazanımını ilişkilendiren S26 ise kazanımlar arasındaki ilişkiyi “*Sosyal bilgiler kazanımında bireyin etkin vatandaş olarak çevreyi koruma sorumluluğu, temiz çevrede yaşama hakkı ile ilgili fikir edinir çevreyi korumak için sivil toplum kuruluşlarına katılma hakkını kullanmasını fark eder. (denetleme- katılım hakkını fark eder.)*” şeklinde ifade ederek öğretmenin kendi dersindeki kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bir bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır. Ayrıca S1, S7, S8 ve S17’nci öğretmenlerin de kendi dersindeki kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri anket analizleri sonucunda anlaşılmış olup öğretmenlerin kazanımları bağlam olarak ilişkilendirdikleri düşünülmektedir.

Birey ve Toplum öğrenme alanını İnsan ve Çevre ünitesiyle ilişkilendiren öğretmenlerin içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığı ve kazanımların bağlam olarak ilişkilendirildiği temaları altında kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmakta olup en çok içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri en az ise kazanımları dolaylı olarak ilişkilendirdikleri sonucuna ulaşılabilmektedir.

Öğretmenlerin Birey ve Toplum öğrenme alanı kazanımları ile fen bilimleri dersi ünitelerindeki kazanımları ilişkilendirmelerine yönelik görüşme verilerinden elde edilen bulgulara aşağıda yer alan Tablo 6’da yer verilmiştir.

Tablo 6. Sosyal Bilgiler Birey ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Görüşme Verilerinden Elde Edilen Tema ve Kodlar

Öğrenme Alanı	Ünite	Tema	Kod	f		
				S	F	Toplam
Birey ve Toplum	Güneş Dünya ve Ay	Kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte	Bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta	1	-	1
	Canlılar Dünyası			1	1	2
	İnsan ve Çevre			2	-	2
	Işığın Yayılması	İçerik benzer ama tam olarak aynı değil	İçeriğin birbiriyle ilişkili olması	1	-	1

Tablo 6 incelendiğinde görüşmeye katılan öğretmenlerin Birey ve Toplum öğrenme alanını fen bilimleri dersi üniteleriyle ilişkilendirmelerinden ortaya çıkan temalar sırasıyla kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte ve içerik benzer ama tam olarak aynı değil şeklindedir. Bu ilişkilendirmelerin de sırasıyla bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta ve içeriğin birbiriyle ilişkili olması kodunda yapıldığı görülmektedir.

Görüşmeye katılan öğretmenlerden S13, SB.5.1.2. *“Yakın çevresinde yaşanan bir örnekten yola çıkarak bir olayın çok boyutluluğunu açıklar.”* kazanımı ile F.5.1.1.1. *“Güneş’in özelliklerini açıklar.”*, F.5.1.1.2. *“Güneş’in büyüklüğünü Dünya’nın büyüklüğüyle karşılaştıracak şekilde model hazırlar.”*, F.5.1.2.1. *“Ay’ın özelliklerini açıklar.”* ve F.5.1.2.2. *“Ay’da canlıların yaşayabileceğine yönelik ürettiği fikirleri tartışır.”* kazanımlarını ilişkilendirmiş olup kazanımlar arasındaki ilişkiyi görüşmede *“...çocukların fen bilgisindeki kazanımla bağlantı kurabileceğini Ay, Dünya ve Güneş ile ilgili olaylara çok boyutlu bakabileceklerini düşündüm.”* şeklinde ifade ederek öğretmenin Ay, Dünya ve Güneş ile ilgili olayların çok boyutlu olduğunu ve öğrencilerin Ay, Dünya ve Güneş ile ilgili olaylara çok boyutlu bakabileceklerini ifade ettiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle S13’ün açıklamalarına bakıldığında öğretmenin diğer dersin kazanımını kendi dersindeki kazanımı öğretmek için bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmakta olup disiplinler arası açıdan bakıldığında öğretmenin multidisipliner öğretim yaklaşımıyla ilişkilendirme yaparak kazanımları bağlam olarak ilişkilendirdiği yorumu yapılabilmektedir.

S13 ve F16, SB.5.1.3. *“Sahip olduğu haklarının farkında olan bir birey olarak katıldığı gruplarda aldığı rollerin gerektirdiği görev ve sorumluluklara uygun davranır.”* kazanımı ile F.5.2.1.1. *“Canlılara örnekler vererek benzerlik ve farklılıklarına göre sınıflandırır.”* kazanımını ilişkilendirmiş olup S13, kazanımlar arasındaki ilişkiyi görüşmede *“Bireysel farklılıkların bilincinde olan bir birey olarak doğadaki canlılarında benzerlik ve farklılıklarını fark edebilir. Toplumda hepimize bir takım roller biçilebilir... Fen bilgisi dersinde doğadaki canlıların da farklılıklarından yola çıkabilir... Doğada da canlılar farklı rollere girebilir. Mesela bir köpek balığı son derece vahşidir ama yavrusuna karşı son derece şefkatlidir.”* şeklinde ifade ederken F16 ise kazanımlar arasındaki ilişkiyi görüşmede *“...en küçük grup nedir dediğimizde aileden bahseder çocuklar ve küçükten büyüğe doğru giden bir sıralama yapar aslında bizim de amacımız budur. Canlıların tasnif edilmesi onları tanıma, anlama noktasında bize çok büyük kolaylık sağlar.”* şeklinde ifade ederek öğretmenlerin kendi dersindeki kazanımı öğretmek için diğer dersin kazanımından da yararlanabileceklerini düşündükleri anlaşılmaktadır. Bu nedenle S13 ve F16’nın açıklamalarına bakıldığında öğretmenlerin diğer dersin kazanımını kendi dersindeki kazanımı öğretmek için bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmakta olup disiplinler arası açıdan bakıldığında öğretmenlerin multidisipliner öğretim yaklaşımıyla ilişkilendirme yaparak kazanımları bağlam olarak ilişkilendirdikleri yorumu yapılabilmektedir.

Görüşmeye katılan öğretmenlerden S29, SB.5.1.2. *“Yakın çevresinde yaşanan bir örnekten yola çıkarak bir olayın çok boyutluluğunu açıklar.”* kazanımı ile F.5.5.1.1. *“Bir kaynaktan çıkan ışığın her yönde ve doğrusal bir yol izlediğini gözlemleyerek çizimle gösterir.”* ve F.5.5.4.2. *“Tam gölgeyi etkileyen değişkenlerin neler olduğunu deneyerek keşfeder.”* kazanımlarını ilişkilendirmiş, kazanımlar arasındaki ilişkiyi ise görüşmede *“...olaylardan herkesin aynı etkilenmediğini öğrencilere kavratırken, gece olduğunda işe gitmesi gerekenler de yatması gerekenler de olduğu örneğinde öğrencilerin gece ve gündüzün nasıl oluştuğu sorularına yanıt vermelerinde bu kazanımları ilişkilendiriyorum.”* şeklinde ifade ederek öğretmenin kazanımlar arasında içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu ifade ettiği ve öğretmenin sosyal bilgiler kazanımını anlatırken kazanımı, fen bilimleri dersi kazanımıyla ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle S29’un açıklamalarına

bakıldığında öğretmenin içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır. Disiplinler arası açıdan bakıldığında öğretmenin multidisipliner öğretim yaklaşımıyla ilişkilendirme yaparak kazanımları içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığını düşünerek ilişkilendirdiği yorumu da yapılabilir.

Görüşmeye katılan öğretmenlerden S1, SB.5.1.2. *“Yakın çevresinde yaşanan bir örnekten yola çıkarak bir olayın çok boyutluluğunu açıklar.”* kazanımı ile F.5.6.2.1. *“İnsan ve çevre arasındaki etkileşimin önemini ifade eder.”*, F.5.6.2.2. *“Yakın çevresindeki veya ülkemizdeki bir çevre sorununun çözümüne ilişkin öneriler sunar.”*, F.5.6.2.3. *“İnsan faaliyetleri sonucunda gelecekte oluşabilecek çevre sorunlarına yönelik çıkarımda bulunur.”*, F.5.6.2.4. *“İnsan-çevre etkileşiminde yarar ve zarar durumlarını örnekler üzerinde tartışır.”* kazanımlarını ilişkilendirmiş olup kazanımlar arasındaki ilişkiyi görüşmede *“...çevrede yaşanan birçok sorunun çok boyutluluğa yol açtığını anlatıyoruz. Bu sorunlardan yola çıkarak küresel ısınmanın nasıl meydana geldiğini açıklıyoruz.”* şeklinde ifade ederek öğretmenin küresel ısınmanın meydana getirdiği sorunların çok boyutlu olabileceğini ve küresel ısınma ve çok boyutluluk kavramının ilişkilendirilebilir olduğunu ifade ettiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle S1’in açıklamalarına bakıldığında öğretmenin diğer dersin kazanımını kendi dersindeki kazanımı öğretmek için bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği düşünülmektedir. Görüşmeye katılan öğretmenlerden S17 ise SB.5.1.1. *“Sosyal bilgiler dersinin, Türkiye Cumhuriyeti’nin etkin bir vatandaşı olarak kendi gelişimine katkısını fark eder.”* kazanımı ile F.5.6.2.2. *“Yakın çevresindeki veya ülkemizdeki bir çevre sorununun çözümüne ilişkin öneriler sunar.”*, F.5.6.2.3. *“İnsan faaliyetleri sonucunda gelecekte oluşabilecek çevre sorunlarına yönelik çıkarımda bulunur.”*, F.5.6.2.4. *“İnsan-çevre etkileşiminde yarar ve zarar durumlarını örnekler üzerinde tartışır.”* kazanımları arasındaki ilişkiyi *“Etkin bir vatandaş yakın çevresindeki olaylara daha duyarlı olur ve sorunlara karşı çözüm üretirken sorumlulukları çerçevesinde hareket eder.”* şeklinde ifade ederek öğretmenin etkin vatandaşlık kavramı ile çevre sorunları kavramının ilişkilendirilebilir olduğunu ifade ettiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle S17’nin açıklamalarına bakıldığında öğretmenin yine diğer dersin kazanımını kendi dersindeki kazanımı öğretmek için bağlam olarak

kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla S1 ve S17'nin açıklamalarına bakıldığında öğretmenlerin kazanımları bağlam olarak ilişkilendirdikleri anlaşılmakta olup disiplinler arası açıdan bakıldığında öğretmenlerin multidisipliner öğretim yaklaşımıyla kazanımları ilişkilendirdikleri yorumu yapılabilmektedir.

Birey ve Toplum öğrenme alanının fen bilimleri dersi üniteleriyle ilişkilendirilmesine yönelik anket ve görüşmelerden elde edilen bulgular doğrultusunda görüşmeye katılan öğretmenler S13, S29, S1 ve F16'nın görüşmede yaptığı açıklamalardan elde edilen bulguların anket verileriyle aynı olduğu, S17'nin anket verilerinden elde edilen bulgularda SB.5.1.1. *“Sosyal Bilgiler dersinin, Türkiye Cumhuriyeti'nin etkin bir vatandaşı olarak kendi gelişimine katkısını fark eder.”* kazanımı ile F.5.6.2.2. *“Yakın çevresindeki veya ülkemizdeki bir çevre sorununun çözümüne ilişkin öneriler sunar.”*, F.5.6.2.3. *“İnsan faaliyetleri sonucunda gelecekte oluşabilecek çevre sorunlarına yönelik çıkarımda bulunur.”*, F.5.6.2.4. *“İnsan-çevre etkileşiminde yarar ve zarar durumlarını örnekler üzerinde tartışır.”* kazanımlarını içeriğin birbiriyle ilişkili olması şeklinde görüşmede ise aynı kazanımları bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta şeklinde ilişkilendirdiği görülmektedir. Görüşme yapılan F11, F15 ve F29'un ise hem anket formunda hem de görüşmede bu öğrenme alanı ve üniteler arasında ilişki kurmadığı görülmektedir.

Hem anket hem de görüşme verilerinden elde edilen bulgular incelendiğinde Birey ve Toplum öğrenme alanını fen bilimleri üniteleriyle ilişkilendiren öğretmenlerin anket formunda en çok içerik benzer ama tam olarak aynı değil teması altında, içeriğin birbiriyle ilişkili olması kodunda kazanımları ilişkilendirdikleri; görüşmede ise en çok kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte teması altında bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta kodunda kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmıştır. Bu nedenle Birey ve Toplum öğrenme alanının fen bilimleri üniteleriyle ilişkilendirilmesine yönelik anket ve görüşme verilerinden elde edilen bulguların farklılık gösterdiği anlaşılmakta olup öğretmenlerin dersler arasındaki konu içeriklerini ilişkili bularak veya her iki dersin

kazanımlarının diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam görevi görebileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri yorumu yapılabilmektedir.

4.1.2.1.2 Sosyal Bilgiler Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Öğretmenlerin Kültür ve Miras öğrenme alanı kazanımları ile fen bilimleri dersi ünitelerindeki kazanımları ilişkilendirmelerine yönelik anket verilerinden elde edilen bulgulara aşağıda yer alan Tablo 7’de yer verilmiştir.

Tablo 7. Sosyal Bilgiler Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Anketten Ulaşılan Tema ve Kodlar

Öğrenme Alanı	Ünite	Tema	Kod	f		
				S	F	Toplam
Kültür ve Miras 16 öğretmen (13S, 3F)	Güneş, Dünya ve Ay	İçerik benzer ama tam olarak aynı değil	İçeriğin birbiriyle ilişkili olması	2	-	2
		Kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte	Bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta	4	-	4
		Canlılar Dünyası	İçerik benzer ama tam olarak aynı değil	4	-	4
	İnsan ve Çevre	Madde ve Değişim	İçeriğin birbiriyle ilişkili olması	3	-	3
		İçerik benzer ama tam olarak aynı değil	İçeriğin birbiriyle ilişkili olması	7	3	10
		Kazanımlar aynı içerikte	İçeriğin birbiriyle benzer olması	1	-	1
			Kazanımlar arasında konu ortak	1	-	1

Kültür ve Miras öğrenme alanının fen bilimleri üniteleriyle ilişkilendirilmesine yönelik olarak sosyal bilgiler öğrenme alanlarında ilişki kuran öğretmenlere ilişkin bulgular doğrultusunda toplam 16 öğretmenin (13S, 3F) ilişkilendirme yaptığı sonucuna ulaşılmaktadır. Kültür ve Miras öğrenme alanını fen bilimleri üniteleriyle ilişkilendiren 16 öğretmenin kazanımları nasıl ilişkilendirdiği Tablo 7’de gösterilmiş olup öğretmenlerin bu ilişkilendirmeleri sırasıyla içerik benzer ama tam olarak aynı değil, kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte ve kazanımlar aynı içerikte temalarında yaptıkları anlaşılmaktadır. İçerik benzer ama

tam olarak aynı değil temasında bu ilişkilendirmeleri sırasıyla içeriğin birbiriyle ilişkili olması ve içeriğin birbiriyle benzer olması kodunda ilişkilendirdikleri, kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte temasında bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta kodunda ilişkilendirdikleri, kazanımlar aynı içerikte temasında ise kazanımlar arasında konu ortak kodunda ilişkilendirdikleri görülmektedir.

Kültür ve Miras öğrenme alanını Güneş, Dünya ve Ay ünitesiyle ilişkilendiren S8, anket formunda SB.5.2.2. *“Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihi mekânları, nesneleri ve eserleri tanıtır.”* kazanımı ile F.5.1.1.1. *“Güneş’in özelliklerini açıklar.”*, F.5.1.1.2. *“Güneş’in büyüklüğünü Dünya’nın büyüklüğüyle karşılaştıracak şekilde model hazırlar.”*, F.5.1.2.1. *“Ay’ın özelliklerini açıklar.”* kazanımlarını ilişkilendirmiş, kazanımlar arasındaki ilişkiyi ise *“Çevresindeki doğal varlıkları tanıması açısından ilişkilidir.”* şeklinde ifade ederek öğretmenin içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır. S30 ise anket formunda SB.5.2.1. *“Somut kalıntılardan yola çıkarak Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlık tarihine önemli katkılarını fark eder.”* kazanımı ile F.5.1.4.1. *“Güneş, Dünya ve Ay’ın birbirlerine göre hareketlerini temsil eden bir model hazırlar.”* kazanımını ilişkilendirmiş olup kazanımlar arasındaki ilişkiyi *“Güneşin insan yaşamında iklimin ılıman, sıcak olmasına sebep olduğu için iklimin uygarlıkların oluşmasında önemli yeri vardır.”* şeklinde ifade ederek öğretmenin yine içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmakta olup öğretmenlerin kazanımları içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığını düşünerek ilişkilendirdikleri yorumu yapılabilir.

Kültür ve Miras öğrenme alanını Güneş, Dünya ve Ay ünitesiyle ilişkilendiren S24 anket formunda SB.5.2.1. *“Somut kalıntılardan yola çıkarak Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlık tarihine önemli katkılarını fark eder.”* kazanımı ile F.5.1.3.2. *“Ay’ın evreleri ile Ay’ın Dünya etrafındaki dolanma hareketi arasındaki ilişkiyi açıklar.”*, F.5.1.4.1. *“Güneş, Dünya ve Ay’ın birbirlerine göre hareketlerini temsil eden bir model hazırlar.”* kazanımlarını ilişkilendirmiş olup kazanımlar arasındaki ilişkiyi *“Uygarlıkların kullandığı Ay takvimini açıklarken Ay’ın hareketleri, süresi, Dünya, Güneş ve Ay’ın birbirine göre*

durumunun farklılıklarına değinerek açıklayabiliyoruz.” şeklinde ifade ederek öğretmenin diğer dersin kazanımını kendi dersindeki kazanımı öğretmek için bir bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır. Yine S10’un anket formunda SB.5.2.1. *“Somut kalıntılarından yola çıkarak Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlık tarihine önemli katkılarını fark eder.”* kazanımı ile F.5.1.3.1. *“Ay’ın dönme ve dolanma hareketlerini açıklar.”* kazanımı arasındaki ilişkiyi *“Sümerlerin yapmış oldukları Ay takviminden söz ederken ilişkilendirme yapılırken değinilebilir.”* şeklinde ifade etmesi öğretmenin diğer dersin kazanımını kendi dersindeki kazanımı öğretmek için bir bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdiğini göstermektedir. Ayrıca S17 ve S29’uncu öğretmenlerinde kazanımları yine diğer dersin kazanımını kendi dersindeki kazanımı öğretmek için bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri anket analizleri sonucunda anlaşılmış olup öğretmenlerin kazanımları bağlam olarak ilişkilendirdikleri düşünülmektedir. Güneş, Dünya ve Ay ünitesini Kültür ve Miras öğrenme alanıyla ilişkilendiren fen bilimleri öğretmeni ise bulunmamaktadır.

Kültür ve Miras öğrenme alanını Güneş, Dünya ve Ay ünitesiyle ilişkilendiren öğretmenlerin içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığı ve kazanımların bağlam olarak ilişkilendirildiği temaları altında kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmakta olup öğretmenlerin en çok bir dersin kazanımının diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri sonucuna ulaşılabilmektedir.

Kültür ve Miras öğrenme alanını Canlılar Dünyası ünitesiyle ilişkilendiren S29 ve S30, anket formunda SB.5.2.2. *“Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesneleri ve eserleri tanıtır.”* kazanımı ile F.5.2.1.1. *“Canlılara örnekler vererek benzerlik ve farklılıklarına göre sınıflandırır.”* kazanımını ilişkilendirmiş olup S29, kazanımlar arasındaki ilişkiyi *“Anadolu ve Mezopotamya’nın yerleşim yeri olarak seçilmesi ilişkilendirilebilir.”* şeklinde ifade ederken S30 ise *“Doğal çevrenin oluşmasında canlıların önemli yeri vardır. Doğal varlıklarımızın oluşmasında canlılar önemli noktayı oluşturur. Biyoçeşitliliği canlılar oluşturur.”* şeklinde ifade ederek öğretmenlerin içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek

kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca S8 ve S26'ncı öğretmenlerinde yine içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri anket analizleri sonucunda anlaşılmış olup öğretmenlerin kazanımları içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığını düşünerek ilişkilendirdikleri yorumu yapılabilmektedir. Canlılar Dünyası ünitesini Kültür ve Miras öğrenme alanıyla ilişkilendiren fen bilimleri öğretmeni ise bulunmamaktadır.

Kültür ve Miras öğrenme alanını Madde ve Değişim ünitesiyle ilişkilendiren S29, anket formunda SB.5.2.3. *“Ülkemizin çeşitli yerlerinin kültürel özellikleri ile yaşadığı çevrenin kültürel özelliklerini karşılaştırarak bunlar arasındaki benzer ve farklı unsurları belirler.”* kazanımı ile F.5.4.3.2. *“Sıcaklığı farklı olan sıvıların karıştırılması sonucu ısı alışverişi olduğuna yönelik deneyler yaparak sonuçlarını yorumlar.”* kazanımını ilişkilendirmiş, kazanımlar arasındaki ilişkiyi ise *“Kültürel özelliklerin farklılık göstermesindeki en önemli unsurun iklim şartları ve buna bağlı olarak gelişen bitki ve hayvan türlerinin olduğu kavratılır. Bitki ve hayvanlar, yemek, kıyafet alışkanlıklarını etkilediği, iklimin ise kıyafet ve halk oyunlarını, ev yapılarını, ulaşımı etkilediğine değinilir. Bölgeden bölgeye sıcaklık farkının sebeplerine değinilir.”* şeklinde ifade ederek öğretmenin içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır. Anket formunda SB.5.2.1. *“Somut kalıntılarından yola çıkarak Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlık tarihine önemli katkılarını fark eder.”* kazanımını F.5.4.3.1. *“Isı ve sıcaklık arasındaki temel farkları açıklar.”* kazanımıyla ilişkilendiren S30'un ise kazanımlar arasındaki ilişkiyi *“Güneşin insan yaşamında iklimin ılıman, sıcak olmasına sebep olduğu için iklimin uygarlıkların oluşmasında önemli yeri vardır.”* şeklinde ifade etmesi öğretmenin yine içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiğini göstermektedir. S13'ünde yine içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anket analizleri sonucunda anlaşılmış olup öğretmenlerin kazanımları içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığını düşünerek ilişkilendirdikleri yorumu yapılabilmektedir. Madde ve Değişim ünitesini Kültür ve Miras öğrenme alanıyla ilişkilendiren fen bilimleri öğretmeni ise bulunmamaktadır.

Kültür ve Miras öğrenme alanını İnsan ve Çevre ünitesiyle ilişkilendiren S1, anket formunda SB.5.2.2. *“Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları,*

nesneleri ve eserleri tanıtır.” kazanımı ile F.5.6.2.1. “İnsan ve çevre arasındaki etkileşimin önemini ifade eder”, F.5.6.2.3. “İnsan faaliyetleri sonucunda gelecekte oluşabilecek çevre sorunlarına yönelik çıkarımda bulunur.” kazanımlarını ilişkilendirmiş olup kazanımlar arasındaki ilişkiyi “Çevresindeki doğal varlıkların oluşumu ile ilişkilendirilebilir. (rüzgâr, yağmur, Kapadokya'nın oluşumu)” şeklinde ifade etmiş, yine aynı kazanımı S7 ise F.5.6.2.1 “İnsan ve çevre arasındaki etkileşimin önemini ifade eder.” kazanımıyla ilişkilendirmiş, kazanımlar arasındaki ilişkiyi ise “İnsan ve çevre etkileşiminin ve bu doğal varlıkların korunmasının ortak mirasa katkısını değerlendirebilir.” şeklinde ifade ederek öğretmenlerin içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmaktadır. F23 ise anket formunda F.5.6.1.1. “Biyçeşitliliğin doğal yaşam için önemini sorgular.” kazanımı ile SB.5.2.2. “Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesneleri ve eserleri tanıtır” kazanımını ilişkilendirmiş olup kazanımlar arasındaki ilişkiyi “Dünyadaki zenginliklerimiz biyçeşitlilikle ilişkilendirilebilir.” şeklinde ifade ederek öğretmenin yine içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır. Ancak SB.5.2.2. “Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesneleri ve eserleri tanıtır.” kazanımını F.5.6.2.1. “İnsan ve çevre arasındaki etkileşimin önemini ifade eder, F.5.6.2.4. İnsan-çevre etkileşiminde yarar ve zarar durumlarını örnekler üzerinde tartışır” kazanımlarıyla ilişkilendiren S21’in ise kazanımlar arasındaki ilişkiyi “Sosyal bilgiler dersinde işlenen doğal ve tarihi mekânların korunması ile fen bilgisi dersindeki insan-çevre etkileşimi konusu benzerlik göstermektedir.” şeklinde ifade etmesi öğretmenin içeriğin birbiriyle benzer olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiğini göstermektedir. Ayrıca S6, S8, S17, S29, S30, F11 ve F21’inci öğretmenlerinde yine içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri anket analizleri sonucunda anlaşılmış olup öğretmenlerin kazanımları içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığını düşünerek ilişkilendirdikleri yorumu yapılabilmektedir.

Kültür ve Miras öğrenme alanını İnsan ve Çevre ünitesiyle ilişkilendiren S18, anket formunda SB.5.2.2. “Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesneleri ve eserleri tanıtır.” kazanımı ile F.5.6.2.4. “İnsan-çevre etkileşiminde yarar ve zarar durumlarını örnekler üzerinde tartışır.” kazanımını ilişkilendirmiştir. S18, kazanımlar arasındaki ilişkiyi “İnsan ve çevre etkileşiminin yarar ve zarar

durumlarını örnekler üzerinde tartışabilir. Her iki kazanım içinde ortak değerlendirilebilir.” şeklinde ifade etmiş olup SB.5.2.3. *“Ülkemizin çeşitli yerlerinin kültürel özellikleri ile yaşadığı çevrenin kültürel özelliklerini karşılaştırarak bunlar arasındaki benzer ve farklı unsurları belirler.”* kazanımı ile F.5.6.2.3. *“İnsan faaliyetleri sonucunda gelecekte oluşabilecek çevre sorunlarına yönelik çıkarımda bulunur.”* kazanımı arasındaki ilişkiyi ise *“Ortak kazanımlar mevcut.”* şeklinde ifade etmiştir. S18’in cevaplarından yola çıkıldığında öğretmenin kazanımları konunun ortak olduğunu düşünerek ilişkilendirdiği anlaşılmakla birlikte öğretmenin kazanımların aynı içerikte olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği yorumu yapılabilmektedir.

Kültür ve Miras öğrenme alanını İnsan ve Çevre ünitesiyle ilişkilendiren öğretmenlerin içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığı ve kazanımların aynı içerikte olduğu temaları altında kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmakta olup öğretmenlerin en çok içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri sonucuna ulaşılabilmektedir.

Öğretmenlerin Kültür ve Miras öğrenme alanı kazanımları ile fen bilimleri dersi ünitelerindeki kazanımları ilişkilendirmelerine yönelik görüşme verilerinden elde edilen bulgulara aşağıda yer alan Tablo 8’de yer verilmiştir.

Tablo 8. Sosyal Bilgiler Kültür ve Miras Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Görüşme Verilerinden Elde Edilen Tema ve Kodlar

Öğrenme Alanı	Ünite	Tema	Kod	f		
				S	F	Toplam
Kültür ve Miras	Güneş Dünya ve Ay	Kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte	Bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta	2	-	2
	Canlılar Dünyası	İçerik benzer ama tam olarak aynı değil	İçeriğin birbiriyle ilişkili olması	1	-	1
		İçerik benzer ama tam olarak aynı değil	İçeriğin birbiriyle ilişkili olması	1	-	1
	Madde ve Değişim	Kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte	Bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta	1	-	1

İnsan ve Çevre	İçerik benzer ama tam olarak aynı değil	İçeriğin birbiriyle ilişkili olması	2	1	3
	Kazanımlar birbirini tamamlamakta	Kazanımların pekiştirici olması	1	-	1

Tablo 8 incelendiğinde görüşmeye katılan öğretmenlerin Kültür ve Miras öğrenme alanını fen bilimleri dersi üniteleriyle ilişkilendirmelerinden ortaya çıkan temalar sırasıyla içerik benzer ama tam olarak aynı değil, kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte ve kazanımlar birbirini tamamlamakta şeklindedir. Bu ilişkilendirmelerin de sırasıyla içeriğin birbiriyle ilişkili olması, bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta ve kazanımların pekiştirici olması kodunda yapıldığı görülmektedir.

S17, SB.5.2.1. *“Somut kalıntılarından yola çıkarak Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlık tarihine önemli katkılarını fark eder.”* kazanımı ile F.5.1.4.1. *“Güneş, Dünya ve Ay’ın birbirlerine göre hareketlerini temsil eden bir model hazırlar.”* kazanımını ilişkilendirmiş olup kazanımlar arasındaki ilişkiyi görüşmede *“...Sosyal bilgiler dersinde medeniyetler konusunu işlerken uygarlıkların insanlığa katkılarını fark ederek fen bilimleri dersindeki Ay, Dünya ve Güneş gibi gök cisimlerinin hareketlerini bunlarla ilgili bilgileri daha iyi yorumlayıp kazanımları ilişkilendirebiliriz.”* şeklinde ifade ederken S29 ise SB.5.2.1. *“Somut kalıntılarından yola çıkarak Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlık tarihine önemli katkılarını fark eder.”* kazanımı ile F.5.1.3.2. *“Ay’ın evreleri ile Ay’ın Dünya etrafındaki dolanma hareketi arasındaki ilişkiyi açıklar”* ve F.5.1.4.1 *“Güneş, Dünya ve Ay’ın birbirlerine göre hareketlerini temsil eden bir model hazırlar.”* kazanımları arasındaki ilişkiyi görüşmede *“Bu kazanımları Sümerlerin ve Mısırlıların Ay yılı ve Güneş yılı esaslı takvim kavramlarına değindiğimizde... Ay yılının ve Güneş yılının nasıl oluştuğu ile ilgili öğrencilerin sorularıyla karşılaşıyoruz. Bundan dolayı da bunu açıklamak zorunda kalıyoruz.”* şeklinde ifade ederek öğretmenlerin kendi dersindeki kazanımı öğretmek için diğer dersin kazanımından da yararlanabileceklerini düşündükleri anlaşılmaktadır. Bu nedenle S17 ve S29’un açıklamalarına bakıldığında öğretmenlerin diğer dersin kazanımını kendi dersindeki kazanımı öğretmek için bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmakta olup disiplinler arası açıdan

bakıldığında öğretmenlerin multidisipliner öğretim yaklaşımıyla ilişkilendirme yaparak kazanımları bağlam olarak ilişkilendirdikleri yorumu da yapılabilmektedir.

S29, SB.5.2.2. “Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesneleri ve eserleri tanıtır.” kazanımı ile F.5.2.1.1. “Canlılara örnekler vererek benzerlik ve farklılıklarına göre sınıflandırır.” kazanımını ilişkilendirmiş, kazanımlar arasındaki ilişkiyi ise görüşmede “Doğal varlıklara örnekler verirken ormanlar, yaylalar, kuş cenneti gibi ağaç ve hayvan türlerinin farklılığı ve koruma altına alındığı konularını kavratırken fen bilimleri kazanımına değinme ihtiyacı hissediyoruz...” şeklinde açıklamış olup öğretmenin doğal varlıklara örnek verilirken canlı türlerinden de yararlanılabileceğini ve bu doğal varlıkların korunması gerektiği bilgilerinin fen bilimleri dersi kazanımıyla ilişkilendirilerek verilebileceğini ifade ettiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle S29’un açıklamalarına bakıldığında öğretmenin içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır. Disiplinler arası açıdan bakıldığında öğretmenin multidisipliner öğretim yaklaşımıyla ilişkilendirme yaparak kazanımları içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığını düşünerek ilişkilendirdiği yorumu da yapılabilmektedir.

S29, SB.5.2.3. “Ülkemizin çeşitli yerlerinin kültürel özellikleri ile yaşadığı çevrenin kültürel özelliklerini karşılaştırarak bunlar arasındaki benzer ve farklı unsurları belirler.” kazanımı ile F.5.4.3.2. “Sıcaklığı farklı olan sıvıların karıştırılması sonucu ısı alışverişi olduğuna yönelik deneyler yaparak sonuçlarını yorumlar.” kazanımını ilişkilendirmiş olup kazanımlar arasındaki ilişkiyi görüşmede “İklim konusuna değinirken, Karadeniz ve Akdeniz’in tuzluluk oranından bahsederken sıcaklığın tuzluluk oranını etkilediğini öğrencilere örnekler vererek anlatıyoruz. Bu kazanımla ilişkili olduğunu düşünüyorum” şeklinde ifade ederek öğretmenin kazanımlar arasında içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu ifade ettiği ve öğretmenin sosyal bilgiler kazanımını anlatırken kazanımı, fen bilimleri dersi kazanımıyla ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle S29’un açıklamalarına bakıldığında öğretmenin içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır. Disiplinler arası açıdan bakıldığında öğretmenin multidisipliner öğretim yaklaşımıyla ilişkilendirme yaparak kazanımları içeriğin

benzer ama tam olarak aynı olmadığını düşünerek ilişkilendirdiği yorumu da yapılabilir.

S13, SB.5.2.1. *“Somut kalıntılarından yola çıkarak Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlık tarihine önemli katkılarını fark eder.”* kazanımı ile F.5.4.2.1. *“Yaptığı deneyler sonucunda saf maddelerin erime, donma, kaynama noktalarını belirler.”* kazanımını ilişkilendirmiş olup kazanımlar arasındaki ilişkiyi görüşmede *“...maddelerin biçim değiştirebileceğinden yola çıkarak Mezopotamya uygarlıklarının da farklı dönemlerde farklı şekilde uygarlıklara etki yapabileceğini düşündüm...”* şeklinde ifade ederek Sümerlerin çivi yazısını bulması, Mısırlıların hiyeroglif yazısını bulması, bu yazıyı Fenikelilerin alfabe haline getirmesi ve en son Latin alfabesi derken aslında insanların sembollerle kendilerini ifade edebilme yetilerinin tıpkı suyun donması, erimesi, kaynaması gibi biçim değiştirebileceği örneğinden yola çıkarak kazanımların ilişkilendirilebileceğini ifade etmiştir. Bu nedenle S13’ün açıklamalarına bakıldığında öğretmenin diğer dersin kazanımını kendi dersindeki kazanımı öğretmek için bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmakta olup disiplinler arası açıdan bakıldığında öğretmenin multidisipliner öğretim yaklaşımıyla ilişkilendirme yaparak kazanımları bağlam olarak ilişkilendirdiği yorumu da yapılabilir.

S1, SB.5.2.2. *“Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesneleri ve eserleri tanıtır.”* kazanımı ile F.5.6.2.1. *“İnsan ve çevre arasındaki etkileşimin önemini ifade eder.”* ve F.5.6.2.3. *“İnsan faaliyetleri sonucunda gelecekte oluşabilecek çevre sorunlarına yönelik çıkarımda bulunur.”* kazanımlarını ilişkilendirmiş olup kazanımlar arasındaki ilişkiyi görüşmede *“İnsanların çevreye olan etkisi, doğanın çevreye getirdiği etkilerini bu doğal ve tarihi eserlerden yola çıkarak açıklayabiliyoruz, örneklendirebiliyoruz fen bilgisi dersi ile.”* şeklinde ifade ederek öğretmenin insan ve çevre arasındaki ilişkinin doğal ve tarihi eserlerden yola çıkarak örneklendirilip açıklanabileceğini belirttiği ve öğretmenin sosyal bilgiler kazanımını anlatırken kazanımı, fen bilimleri dersi kazanımıyla ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır. SB.5.2.2. *“Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesneleri ve eserleri tanıtır.”* kazanımı ile F.5.6.1.2. *“Biyçeşitliliği tehdit eden*

faktörleri, araştırma verilerine dayalı olarak tartışır.”, F.5.6.2.1. *“İnsan ve çevre arasındaki etkileşimin önemini ifade eder.”* kazanımları arasındaki ilişkiyi görüşmede *“Anadolu ve Mezopotamya medeniyetlerinin yerleşim yeri tercih ederlerken çevredeki biyoçeşitlilik ve doğal unsurlara da değinmemiz gerekiyor. Yerleşimi etkileyen faktörleri açıklarken de bu kazanımlara değinmek zorunda kalıyoruz.”* şeklinde ifade ederek açıklayan S29’un ise bu ifadelerinden yola çıkıldığında öğretmenin Anadolu ve Mezopotamya medeniyetlerinin yerleşim yerini tercih etmelerinde biyoçeşitliliğin etkili olduğunu ifade ettiği anlaşılmakta olup öğretmenin sosyal bilgiler dersi kazanımını işlerken fen bilimleri dersi kazanımından da yararlandığı anlaşılmaktadır. F11 ise F.5.6.1.1. *“Biyoçeşitliliğin doğal yaşam için önemini sorgular.”* kazanımı ile SB.5.2.2. *“Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihi mekânları, nesneleri ve eserleri tanıtır.”* kazanımını ilişkilendirmiş, kazanımlar arasındaki ilişkiyi görüşmede *“Sosyal bilgiler dersinde öğrenci çevresindeki doğal varlıkları ve tarihi mekânları, nesneleri tanıyor... Aynı şekilde yaşadığı çevrede görülen iklimin insan faaliyetlerine etkisinden yola çıkarak biyoçeşitliliği öğrencim ilişkilendiriyor. Tek insan olarak değil bunu diğer canlılar olarak da ben genişletip açıyorum. Bu ikisi çok bağlantılı konular.”* şeklinde açıklamış olup öğretmenin yine kazanımlar arasında içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu ifade ettiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle S1, S29 ve F11’in açıklamalarına bakıldığında öğretmenlerin içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmaktadır. Disiplinler arası açıdan bakıldığında öğretmenlerin multidisipliner öğretim yaklaşımıyla ilişkilendirme yaparak kazanımları içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığını düşünerek ilişkilendirdikleri yorumu da yapılabilmektedir.

S17, SB.5.2.2. *“Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesneleri ve eserleri tanıtır.”* kazanımı ile F.5.6.1.1. *“Biyoçeşitliliğin doğal yaşam için önemini sorgular.”*, F.5.6.1.2. *“Biyoçeşitliliği tehdit eden faktörleri, araştırma verilerine dayalı olarak tartışır.”* ve F.5.6.2.2. *“Yakın çevresindeki veya ülkemizdeki bir çevre sorununun çözümüne ilişkin öneriler sunar.”* kazanımlarını ilişkilendirmiş olup kazanımlar arasındaki ilişkiyi görüşmede *“...Sosyal bilgiler dersinde doğal çevreden bahsederken fen bilimleri dersinde ise biyoçeşitliliğin doğal bir miras olduğu ve bu doğal mirasın korunması gerektiği anlatılır ve kazanımlar daha iyi pekiştirilir.”* şeklinde ifade ederek öğretmenin sosyal bilgiler ve fen bilimleri dersi

kazanımlarının pekiştirici olduğunu ifade ettiği anlaşılmaktadır. Disiplinler arası açıdan bakıldığında öğretmenin multidisipliner öğretim yaklaşımıyla ilişkilendirme yaparak kazanımların birbirini tamamladığını düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği yorumu da yapılabilmektedir.

Kültür ve Miras öğrenme alanını İnsan ve Çevre ünitesiyle ilişkilendiren öğretmenlerin içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığı ve kazanımların birbirini tamamladığı temaları altında kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmakta olup öğretmenlerin en çok içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri sonucuna ulaşılabilir.

Kültür ve Miras öğrenme alanının fen bilimleri dersi üniteleriyle ilişkilendirilmesine yönelik anket ve görüşmelerden elde edilen bulgular doğrultusunda görüşmeye katılan öğretmenlerden S1, S29 ve F11'in görüşmede yaptığı açıklamalardan elde edilen bulguların anket verileriyle aynı olduğu, S13'ün anket verilerinden elde edilen bulgularda SB.5.2.1. *“Somut kalıntılarından yola çıkarak Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlık tarihine önemli katkılarını fark eder.”* kazanımı ile F.5.4.2.1. *“Yaptığı deneyler sonucunda saf maddelerin erime, donma, kaynama noktalarını belirler.”* kazanımını içeriğin birbiriyle ilişkili olması şeklinde görüşmede ise aynı kazanımları bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta şeklinde ilişkilendirdiği görülmektedir ayrıca S17'nin anket verilerinden elde edilen bulgularda SB.5.2.2. *“Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesneleri ve eserleri tanıtır.”* kazanımı ile F.5.6.1.1. *“Biyçeşitliliğin doğal yaşam için önemini sorgular.”*, F.5.6.1.2. *“Biyçeşitliliği tehdit eden faktörleri, araştırma verilerine dayalı olarak tartışır.”*, F.5.6.2.2. *“Yakın çevresindeki veya ülkemizdeki bir çevre sorununun çözümüne ilişkin öneriler sunar.”* kazanımlarını içeriğin birbiriyle ilişkili olması şeklinde görüşmede ise aynı kazanımları kazanımların pekiştirici olduğunu düşünerek ilişkilendirdiği görülmektedir. Görüşme yapılan F15, F16 ve F29'un ise hem anket formunda hem de görüşmede bu öğrenme alanı ve üniteler arasında ilişki kurmadığı görülmektedir.

Hem anket hem de görüşme verilerinden elde edilen bulgular incelendiğinde Kültür ve Miras öğrenme alanını fen bilimleri üniteleriyle ilişkilendiren

öğretmenlerin hem anket forumunda hem de görüşmede en çok içerik benzer ama tam olarak aynı değil teması altında, içeriğin birbiriyle ilişkili olması kodunda kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmış olup öğretmenlerin en çok dersler arasındaki konu içeriklerini ilişkili bularak kazanımları ilişkilendirdikleri yorumu yapılabilmektedir.

4.1.2.1.3 Sosyal Bilgiler İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Öğretmenlerin İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanı kazanımları ile fen bilimleri dersi ünitelerindeki kazanımları ilişkilendirmelerine yönelik anket verilerinden elde edilen bulgulara aşağıda yer alan Tablo 9’da yer verilmiştir.

Tablo 9. Sosyal Bilgiler İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Anketten Ulaşılan Tema ve Kodlar

Öğrenme Alanı	Ünite	Tema	Kod	f		
				S	F	Toplam
İnsanlar, Yerler ve Çevreler 58 öğretmen (28S, 30F)	Güneş, Dünya ve Ay	İçerik benzer ama tam olarak aynı değil	İçeriğin birbiriyle ilişkili olması	5	2	7
		Kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte	Bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta	-	2	2
		Kazanımlar aynı içerikte	Kazanımlar arasında konu ortak	1	-	1
		Canlılar Dünyası	İçerik benzer ama tam olarak aynı değil	1	1	2
	Kuvvetin Ölçülmesi ve Sürtünme	İçerik benzer ama tam olarak aynı değil	İçeriğin birbiriyle ilişkili olması	1	-	1
		Kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte	Bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta	-	1	1
		İçerik benzer ama tam olarak aynı değil	İçeriğin birbiriyle ilişkili olması	6	-	6
		Kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte	Bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta	-	2	2
	Madde Değişim	Kazanımlar aynı içerikte	Kazanımlar arasında konu ortak	1	-	1
		İşığın Yayılması	İçerik benzer ama tam olarak aynı değil	1	-	1
		İçerik benzer ama tam olarak aynı değil	İçeriğin birbiriyle ilişkili olması	1	-	1
		Kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte	Bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta	-	2	2

İnsan ve Çevre	İçerik benzer ama tam olarak aynı değil	İçeriğin birbiriyle ilişkili olması	18	24	42
		İçeriğin birbiriyle benzer olması	2	1	3
		Kazanımlar dolaylı olarak ilişkili	-	3	3
		Kazanımlar doğrudan ilişkili	2	1	3
	Kazanımlar aynı içerikte	Kazanımlar arasında konu ortak	6	15	21
		Konular örtüşmekte	4	3	7
		Birebir aynı kazanım	-	2	2
	Kazanımlar birbirini tamamlamakta	Kazanımların tamamlayıcı olması	3	-	3
		Kazanımların pekiştirici olması	1	-	1
		Kazanımların hem tamamlayıcı hem pekiştirici olması	1	-	1
	Kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte	Bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta	-	1	1

İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanının fen bilimleri üniteleriyle ilişkilendirilmesine yönelik olarak sosyal bilgiler öğrenme alanlarında ilişki kuran öğretmenlere ilişkin bulgular doğrultusunda toplam 58 öğretmenin (28S, 30F) ilişkilendirme yaptığı sonucuna ulaşılmaktadır. İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanını fen bilimleri üniteleriyle ilişkilendiren 58 öğretmenin kazanımları nasıl ilişkilendirdiği Tablo 9'da gösterilmiş olup öğretmenlerin bu ilişkilendirmeleri sırasıyla içerik benzer ama tam olarak aynı değil, kazanımlar aynı içerikte, kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte ve kazanımlar birbirini tamamlamakta temalarında yaptıkları anlaşılmaktadır. İçerik benzer ama aynı değil temasında bu ilişkilendirmeleri sırasıyla içeriğin birbiriyle ilişkili olması, içeriğin birbiriyle benzer olması (üç öğretmen), kazanımlar dolaylı olarak ilişkili (üç öğretmen) ve kazanımlar doğrudan ilişkili (üç öğretmen) kodunda ilişkilendirdikleri, kazanımlar aynı içerikte temasında bu ilişkilendirmeleri sırasıyla kazanımlar arasında konu ortak, konular örtüşmekte ve birebir aynı kazanım kodunda ilişkilendirdikleri, kazanımlar birbirini tamamlamakta temasında bu ilişkilendirmeleri sırasıyla kazanımların tamamlayıcı olması, kazanımların pekiştirici olması (bir öğretmen) ve kazanımların hem tamamlayıcı hem pekiştirici olması (bir öğretmen) kodunda ilişkilendirdikleri, kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte temasında ise bu ilişkilendirmeleri bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta kodunda ilişkilendirdikleri görülmektedir.

İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanını Güneş, Dünya ve Ay ünitesiyle ilişkilendiren S2 ve S7, anket formunda SB.5.3.2. *“Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar.”* kazanımı ile F.5.1.1.1. *“Güneş’in özelliklerini açıklar.”* kazanımını ilişkilendirmişlerdir. S2, kazanımlar arasındaki ilişkiyi *“Güneşin dönme hareketleri ve mevsimlerin oluşması ilişkilendirilebilir.”* şeklinde ifade ederken S7 ise *“İklimin oluşmasının Güneşin yapısı ve dönme faaliyetleriyle ilişkilendirilebilir.”* şeklinde ifade ederek öğretmenlerin içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca S1, S10, S29, F15 ve F29’uncu öğretmenlerinde yine içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri anket analizleri sonucunda anlaşılmış olup öğretmenlerin kazanımları içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığını düşünerek ilişkilendirdikleri yorumu yapılabilmektedir.

İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanını Güneş, Dünya ve Ay ünitesiyle ilişkilendiren F9, anket formunda SB.5.3.1. *“Haritalar üzerinde yaşadığı yer ve çevresinin yeryüzü şekillerini genel olarak açıklar.”* kazanımı ile F.5.1.1.2. *“Güneş’in büyüklüğünü Dünya’nın büyüklüğüyle karşılaştıracak şekilde model hazırlar.”* kazanımını ilişkilendirmiş, kazanımlar arasındaki ilişkiyi ise *“Haritadaki ölçeklerden yola çıkarak büyüklük-küçüklük ilişkisi dolayısıyla Güneş, Dünya, Ay ilişkisini karşılaştırabilir.”* şeklinde ifade ederek öğretmenin diğer dersin kazanımını kendi dersindeki kazanımı öğretmek için bir bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır. Anket formunda F.5.1.3.1. *“Ay’ın dönme ve dolanma hareketlerini açıklar.”* kazanımını SB.5.3.1 *“Haritalar üzerinde yaşadığı yer ve çevresinin yeryüzü şekillerini genel olarak açıklar.”* kazanımı ile ilişkilendiren F15’in *“Ay’ın evrelerinin gel-git olayına bağlı olarak yeryüzü şekillerinin oluşumuna etkisi ilişkilendirilebilir.”* şeklindeki ifadesinden de öğretmenin kendi dersindeki kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bir bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmakta olup öğretmenlerin kazanımları bağlam olarak ilişkilendirdikleri düşünülmektedir.

İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanını Güneş, Dünya ve Ay ünitesiyle ilişkilendiren S6, anket formunda SB.5.3.5. *“Doğal afetlerin toplum hayatı üzerine*

etkilerini örneklerle açıklar.” kazanımı ile F.5.1.4.1. “Güneş, Dünya ve Ay’ın birbirlerine göre hareketlerini temsil eden bir model hazırlar.” kazanımını ilişkilendirmiş, kazanımlar arasındaki ilişkiyi ise “Dünyanın hareketleri ve etkisini görmek ortaktır.” şeklinde ifade ederek öğretmenin kazanımları konunun ortak olduğunu düşünerek ilişkilendirdiği anlaşılmakta birlikte öğretmenin kazanımların aynı içerikte olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği yorumu yapılabilmektedir.

İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanını Güneş, Dünya ve Ay ünitesiyle ilişkilendiren öğretmenlerin içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığı, kazanımların aynı içerikte olduğu ve kazanımların bağlam olarak ilişkilendirildiği temaları altında kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmakta olup öğretmenlerin en çok içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri en az ise konunun ortak olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri sonucuna ulaşılabilir.

İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanını Kuvvetin Ölçülmesi ve Sürtünme ünitesiyle ilişkilendiren S26, anket formunda SB.5.3.2. *“Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar”* kazanımı ile F.5.3.2.1. *“Sürtünme kuvvetine günlük yaşamdan örnekler verir.”* kazanımını ilişkilendirmiş olup kazanımlar arasındaki ilişkiyi *“Fen bilimleri ve sosyal bilgilerde etkiler (değişkenler) değiştiğinde sonuçların değiştiğini öğrenci fark eder.”* şeklinde ifade ederek öğretmenin içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmakta olup kazanımları içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığını düşünerek ilişkilendirdiği yorumu yapılabilmektedir.

İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanını Kuvvetin Ölçülmesi ve Sürtünme ünitesiyle ilişkilendiren F15, anket formunda F.5.3.2.2. *“Sürtünme kuvvetinin çeşitli ortamlarda harekete etkisini deneyerek keşfeder.”* kazanımı ile SB.5.3.4. *“Yaşadığı çevredeki afetlerin ve çevre sorunlarının oluşum nedenlerini sorgular.”* kazanımını ilişkilendirmiş olup kazanımlar arasındaki ilişkiyi *“Doğal afetlerin sürtünme kuvveti ile ilişkisine değinilebilir.”* şeklinde ifade ederek öğretmenin diğer dersin kazanımını kendi dersindeki kazanımı öğretmek için bir

bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmakta olup öğretmenin kazanımları bağlam olarak ilişkilendirdiği düşünülmektedir.

İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanını Madde ve Değişim ünitesiyle ilişkilendiren S2, anket formunda SB.5.3.2. *“Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar.”* kazanımı ile F.5.4.1.1. *“Maddelerin ısı etkisiyle hâl değiştirebileceğine yönelik yaptığı deneylerden elde ettiği verilere dayalı çıkarımlarda bulunur.”* kazanımını ilişkilendirmiş olup kazanımlar arasındaki ilişkiyi *“Karaların ve denizlerin ısınması ve soğuması ilişkilendirilebilir.*”* şeklinde ifade ederek öğretmenin içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır ancak kazanımlar incelendiğinde öğretmenlerin kendi dersindeki kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bir bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği şeklinde de yorumlanabilir. S10 ise anket formunda SB.5.3.2 *“Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar.”* kazanımı ile F.5.4.1.1 *“Maddelerin ısı etkisiyle hâl değiştirebileceğine yönelik yaptığı deneylerden elde ettiği verilere dayalı çıkarımlarda bulunur.”* kazanımını ilişkilendirmiş, kazanımlar arasındaki ilişkiyi ise *“İklim özellikleri açıklanırken ve hava olayları anlatılırken yararlanılmaktadır.”* şeklinde ifade etmiş olup yine aynı kazanımı F.5.4.3.1. *“Isı ve sıcaklık arasındaki temel farkları açıklar.”* kazanımı ile ilişkilendiren S21 ise kazanımlar arasındaki ilişkiyi *“Sosyal bilgiler programındaki iklimler konusu ile fen bilimleri programındaki ısı ve sıcaklık konusu birbiri ile ilişkilendirilebilir.”* şeklinde ifade ederek öğretmenlerin içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca S1, S13 ve S29’uncu öğretmenlerinde yine içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri anket analizleri sonucunda anlaşılmış olup öğretmenlerin kazanımları içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığını düşünerek ilişkilendirdikleri yorumu yapılabilmektedir.

İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanını Madde ve Değişim ünitesiyle ilişkilendiren F15, anket formunda F.5.4.1.1. *“Maddelerin ısı etkisiyle hâl değiştirebileceğine yönelik yaptığı deneylerden elde ettiği verilere dayalı*

çıkarımlarda bulunur.” kazanımı ile SB.5.3.1. “Haritalar üzerinde yaşadığı yer ve çevresinin yeryüzü şekillerini genel olarak açıklar.” kazanımını ilişkilendirmiş olup kazanımlar arasındaki ilişkiyi “Yeryüzü şekillerinin hal değişimi ile ilişkilendirilmesi.” şeklinde ifade ederek öğretmenin kendi dersindeki kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bir bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır. F16 ise anket formunda F.5.4.4.2. “Günlük yaşamdan örnekleri genleşme ve büzülme olayları ile ilişkilendirir.” kazanımı ile SB.5.3.2. “Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar.” kazanımını ilişkilendirmiş olup kazanımlar arasındaki ilişkiyi “Günlük hayattaki genleşme ve büzülme örneklerinden yola çıkarak iklimin çevreye, insan faaliyetleriyle olan ilişkisini açıklar.” şeklinde ifade ederek öğretmenin yine kendi dersindeki kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bir bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmakta olup öğretmenlerin kazanımları bağlam olarak ilişkilendirdikleri düşünülmektedir.

İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanını Madde ve Değişim ünitesiyle ilişkilendiren S4, anket formunda SB.5.3.2. “Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar.” kazanımı ile F.5.4.3.1. “Isı ve sıcaklık arasındaki temel farkları açıklar.” kazanımını ilişkilendirmiş olup kazanımlar arasındaki ilişkiyi “Sıcaklığın değişmesinin insan yaşamındaki rolü her iki derste de fark ettirilir.” şeklinde ifade ederek öğretmenin kazanımları konunun ortak olduğunu düşünerek ilişkilendirdiği anlaşılmakla birlikte öğretmenin kazanımların aynı içerikte olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği yorumu yapılabilmektedir.

İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanını Madde ve Değişim ünitesiyle ilişkilendiren öğretmenlerin içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığı, kazanımların aynı içerikte olduğu ve kazanımların bağlam olarak ilişkilendirildiği temaları altında kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmakta olup öğretmenlerin en çok içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri en az ise konunun ortak olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri sonucuna ulaşılabilir.

İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanını İnsan ve Çevre ünitesiyle ilişkilendiren S18 ve S20, anket formunda SB.5.3.2. *“Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar.”* kazanımı ile F.5.6.1.2. *“Biyçeşitliliği tehdit eden faktörleri, araştırma verilerine dayalı olarak tartışır.”* kazanımını ilişkilendirmişlerdir. Kazanımlar arasındaki ilişkiyi S18, *“Biyçeşitliliği tehdit eden faktörlerle ilişki kurulabilir.”* şeklinde ifade ederken aynı kazanımlar arasındaki ilişkiyi S20 ise *“Ülkemizdeki ve dünyadaki iklim değişikliğiyle alakalı olarak canlılar üzerindeki olumsuz etkileri ilişkilendirilebilir.”* şeklinde ifade ederek öğretmenlerin içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmaktadır. Anket formunda SB.5.3.5. *“Doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklerle açıklar.”* kazanımı ile F.5.6.3.2. *“Yıkıcı doğa olaylarından korunma yollarını ifade eder.”* kazanımını ilişkilendiren S22 kazanımlar arasındaki ilişkiyi *“Bu iki kazanım doğrudan ilişkilidir.(doğal afetlerin toplum üzerine etkileri)”* şeklinde ifade etmiş olup aynı kazanımı SB.5.3.4. *“Yaşadığı çevredeki afetlerin ve çevre sorunlarının oluşum nedenlerini sorgular.”* kazanımıyla ilişkilendiren F9 ise kazanımlar arasındaki ilişkiyi *“Sosyal bilgilerdeki bu kazanım fen bilimleri ile doğrudan ilişkilidir. Çünkü doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerine değinilirken yıkıcı doğa olaylarından bahsedilir.”* şeklinde ifade ederek öğretmenlerin kazanımları doğrudan ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır. F24, F27 ve F28 ise anket formunda F.5.6.3.2. *“Yıkıcı doğa olaylarından korunma yollarını ifade eder.”* kazanımı ile SB.5.3.5. *“Doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklerle açıklar.”* kazanımlarını ilişkilendirmiş olup F24, kazanımlar arasındaki ilişkiyi *“Kazanımla doğrudan değil ancak içeriğinde bahsedilmiş olabilir.”* şeklinde ifade ederken F27 ve F28 ise *“Doğrudan ilişkili olmasa da dolaylı yoldan bağlantı kurulabilir.”* şeklinde ifade ederek öğretmenlerin kazanımları dolaylı olarak ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır. SB.5.3.4. *“Yaşadığı çevredeki afetlerin ve çevre sorunlarının oluşum nedenlerini sorgular.”* kazanımını F.5.6.2.1. *“İnsan ve çevre arasındaki etkileşimin önemini ifade eder.”*, F.5.6.2.2. *“Yakın çevresindeki veya ülkemizdeki bir çevre sorununun çözümüne ilişkin öneriler sunar.”* kazanımlarıyla ilişkilendiren S19 ise kazanımlar arasındaki ilişkiyi *“Kazanımlar arasında konu özelinde benzerlik var. Ancak bire bir aynısı kesinlikle değil sosyal bilgilerde çevre sorunlarının oluşumunu sorgularken fen bilimlerinde insan- çevre ilişkisi ve çevre*

sorunlarının çözüm önerileri üzerinde duruluyor.” şeklinde ifade ederek öğretmenin içeriğin birbiriyle benzer olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmış olup öğretmenlerin kazanımları içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığını düşünerek ilişkilendirdikleri yorumu yapılabilmektedir. Ayrıca S2, S3, S4, S6, S7, S8, S9, S11, S12, S13, S14, S16, S17, S21, S24, S25, S27, S29, F1, F2, F3, F4, F6, F8, F11, F12, F13, F14, F16, F17, F18, F19, F20, F21, F22, F23, F26, F29, F30’uncu öğretmenlerinde kazanımları yine içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığını düşünerek ilişkilendirdikleri anket analizleri sonucunda ortaya çıkarılmıştır.

İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanını İnsan ve Çevre ünitesiyle S18 anket formunda SB.5.3.1. *“Haritalar üzerinde yaşadığı yer ve çevresinin yeryüzü şekillerini genel olarak açıklar.”* kazanımı ile F.5.6.1.1. *“Biyçeşitliliğin doğal yaşam için önemini sorgular.”* kazanımını ilişkilendirmiş olup kazanımlar arasındaki ilişkiyi *“Biyçeşitliliğin doğal yaşam için önemi ortak”* şeklinde ifade ederek öğretmenin kazanımları konunun ortak olduğunu düşünerek ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır. Anket formunda SB.5.3.4. *“Yaşadığı çevredeki afetlerin ve çevre sorunlarının oluşum nedenlerini sorgular.”* kazanımını F.5.6.3.1. *“Doğal süreçlerin neden olduğu yıkıcı doğa olaylarını açıklar.”* kazanımıyla ilişkilendiren S22’nin *“Sosyal bilgiler kazanımı ile fen bilimleri dersindeki kazanım örtüşmektedir.(yaşadığımız çevredeki afetlerin ve çevre sorunlarının oluşum nedenleri ile örtüşmektedir)”* şeklindeki ifadesinden ve aynı kazanımları ilişkilendiren S18’in *“Bu iki kazanım bire bir örtüşmektedir.”* şeklindeki ifadesinden ise öğretmenlerin kazanımlar arasında konuların örtüştüğünü düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır. F11 ise SB.5.3.4. *“Yaşadığı çevredeki afetlerin ve çevre sorunlarının oluşum nedenlerini sorgular.”* kazanımı ile F.5.6.3.1. *“Doğal süreçlerin neden olduğu yıkıcı doğa olaylarını açıklar.”* kazanımı arasındaki ilişkiyi *“Birebir aynı kazanım. İkisinde de doğal afetlerin neden olduğu doğa olayları ve bu olayların yol açtığı çevre sorunlarından bahsedilebilir.”* şeklinde ifade ederek öğretmenin kazanımların birebir aynı olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmış olup öğretmenlerin kazanımların aynı içerikte olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri yorumu yapılabilmektedir. Ayrıca S1, S4, S9, S10, S23, S28, F4, F5, F7, F8, F10, F12, F13, F19, F20, F22, F24, F25, F26, F27, F28, F30’uncu öğretmenlerinde kazanımların yine aynı içerikte olduğunu

düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri anket analizleri sonucunda ortaya çıkarılmıştır.

İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanını İnsan ve Çevre ünitesiyle ilişkilendiren S15, anket formunda SB.5.3.2. *“Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar.”* kazanımı ile F.5.6.2.1. *“İnsan ve çevre arasındaki etkileşimin önemini ifade eder.”*, F.5.6.2.2. *“Yakın çevresindeki veya ülkemizdeki bir çevre sorununun çözümüne ilişkin öneriler sunar.”*, F.5.6.2.3. *“İnsan faaliyetleri sonucunda gelecekte oluşabilecek çevre sorunlarına yönelik çıkarımda bulunur.”*, F.5.6.2.4. *“İnsan-çevre etkileşiminde yarar ve zarar durumlarını örnekler üzerinde tartışır.”* kazanımlarını ilişkilendirmiş olup kazanımlar arasındaki ilişkiyi *“İnsan ve çevre etkileşiminin yarar ve zararlarına örnekler verebilir. Çevreyi koruma ve sevmeye bilinci geliştirme açısından pekiştirici ve tamamlayıcı olmuştur.”* şeklinde ifade ederek öğretmenin kazanımların hem tamamlayıcı hem de pekiştirici olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır. Anket formunda SB.5.3.5. *“Doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklerle açıklar.”* kazanımını F.5.6.3.1. *“Doğal süreçlerin neden olduğu yıkıcı doğa olaylarını açıklar.”*, F.5.6.3.2. *“Yıkıcı doğa olaylarından korunma yollarını ifade eder.”* kazanımlarıyla ilişkilendiren S19’un *“Kazanımlar arasında benzerlik var aynı değil aksine birbirini tamamlıyor. Fen bilimleri doğa olaylarının oluşunu açıklayıp korunma yollarından söz ederken sosyal bu afetlerin insan hayatına etkisini açıklıyor.”* şeklindeki ifadesinden ve aynı kazanımları ilişkilendiren S15’in *“Doğal afetlerin insan yaşamına etkilerine değinerek tamamlayıcı olmuştur.”* şeklindeki ifadesinden ise öğretmenlerin kazanımların tamamlayıcı olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır. S24 ise SB.5.3.5. *“Doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklerle açıklar.”* kazanımı ile F.5.6.3.1. *“Doğal süreçlerin neden olduğu yıkıcı doğa olaylarını açıklar.”*, F.5.6.3.2. *“Yıkıcı doğa olaylarından korunma yollarını ifade eder.”* kazanımları arasındaki ilişkiyi *“İki dersin de işlediği benzer konular öğrenimi pekiştiriyor.”* şeklinde ifade ederek öğretmenin kazanımların pekiştirici olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır. Ayrıca S29’uncu öğretmenin de yine kazanımların tamamlayıcı olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği

anket analizleri sonucunda anlaşılmış olup öğretmenlerin kazanımların birbirini tamamladığını düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri yorumu yapılabilmektedir.

İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanını İnsan ve Çevre ünitesiyle ilişkilendiren F15, anket formunda SB.5.3.1. *“Haritalar üzerinde yaşadığı yer ve çevresinin yeryüzü şekillerini genel olarak açıklar.”* kazanımı ile F.5.6.3.2. *“Yıkıcı doğa olaylarından korunma yollarını ifade eder.”* kazanımını ilişkilendirmiş, kazanımlar arasındaki ilişkiyi ise *“Doğa olaylarının yeryüzünü şekillendirdiği çıkarımı yapılabilir.”* şeklinde ifade ederek öğretmenin kendi dersindeki kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmakta olup öğretmenin kazanımları bağlam olarak ilişkilendirdiği düşünülmektedir.

İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanını İnsan ve Çevre ünitesiyle ilişkilendiren öğretmenlerin içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığı, kazanımların aynı içerikte olduğu, kazanımların birbirini tamamladığı ve kazanımların bağlam olarak ilişkilendirildiği temaları altında kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmakta olup öğretmenlerin en çok içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri en az ise kazanımların pekiştirici olduğunu ve kazanımların hem tamamlayıcı hem pekiştirici olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri sonucuna ulaşılabilir.

Öğretmenlerin İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanı kazanımları ile fen bilimleri dersi ünitelerindeki kazanımları ilişkilendirmelerine yönelik görüşme verilerinden elde edilen bulgulara aşağıda yer alan Tablo 10’da yer verilmiştir.

Tablo 10. Sosyal Bilgiler İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Görüşme Verilerinden Elde Edilen Tema ve Kodlar

Öğrenme Alanı	Ünite	Tema	Kod	f		
				S	F	Toplam
	Güneş Dünya ve Ay	İçerik benzer ama tam olarak aynı değil	İçeriğin birbiriyle ilişkili olması	2	2	4
	Canlılar Dünyası			1	1	2
	Işığın Yayılması			1	-	1

İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Madde ve Değişim	İçerik benzer ama tam olarak aynı değil	İçeriğin birbiriyle ilişkili olması	2	-	2
		Kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte	Bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta	1	2	3
	Kuvvetin Ölçülmesi ve Sürtünme	Kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte	Bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta	-	1	1
		İçerik benzer ama tam olarak aynı değil	İçeriğin birbiriyle ilişkili olması	3	3	6
	İnsan ve Çevre	Kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte	Bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta	-	1	1
		Kazanımlar aynı içerikte	Kazanımlar arasında konu ortak	2	-	2
			Konular örtüşmekte	1	-	1
			Birebir aynı kazanım	1	1	2

Tablo 10 incelendiğinde görüşmeye katılan öğretmenlerin İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanını fen bilimleri dersi üniteleriyle ilişkilendirmelerinden ortaya çıkan temalar sırasıyla içerik benzer ama tam olarak aynı değil, kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte (beş öğretmen) ve kazanımlar aynı içerikte (beş öğretmen) şeklindedir. Bu ilişkilendirmelerin de sırasıyla içeriğin birbiriyle ilişkili olması, bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta, kazanımlar arasında konu ortak (iki öğretmen), birebir aynı kazanım (iki öğretmen) ve konular örtüşmekte kodunda yapıldığı görülmektedir.

S1, SB.5.3.1. *“Haritalar üzerinde yaşadığı yer ve çevresinin yeryüzü şekillerini genel olarak açıklar.”* kazanımı ile F.5.1.1.1. *“Güneş’in özelliklerini açıklar.”* ve F.5.1.1.2. *“Güneş’in büyüklüğünü Dünya’nın büyüklüğüyle karşılaştıracak şekilde model hazırlar.”* kazanımlarını ilişkilendirmiş, kazanımlar arasındaki ilişkiyi görüşmede *“...Türkiye haritası örneğinden yola çıkarak haritayı bir balon üzerine çizdiğimizde fener yardımıyla Güneş ışınlarının geliş açısını gösterebiliyoruz. Aynısını fen bilimleri dersinde de yine kullanabiliriz. Yani hem fen bilimleri dersinde kullanabilir hem de sosyal bilgiler dersinde...”* şeklinde ifade ederken S29 ise SB.5.3.2. *“Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar.”* kazanımı ile F.5.1.1.1. *“Güneş’in özelliklerini açıklar.”* ve F.5.1.4.1. *“Güneş, Dünya ve Ay’ın birbirlerine*

göre hareketlerini temsil eden bir model hazırlar.” kazanımları arasındaki ilişkiyi görüşmede “İklim ve sıcaklığın oluşumu ve değişimi, Dünya, Güneş ve Ay’ın hareketleri ile mevsimlerin oluşumu, gece ve gündüzün oluşumu konularına değiniyoruz. Bölgeden bölgeye ve ülkeden ülkeye iklimin değişiminin biyoçeşitliliğe etkisini ve bunların insan yaşamına etkisine örnekler veriyoruz. Bu yüzden bu kazanımları ilişkilendiriyoruz.” şeklinde ifade ederek öğretmenlerin kazanımlar arasında içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu ifade ettiği ve öğretmenlerin sosyal bilgiler kazanımını anlatırken kazanımı, fen bilimleri dersi kazanımıyla ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır. Görüşmeye katılan öğretmenlerden F15 ise F.5.1.3.1. “Ay’ın dönme ve dolanma hareketlerini açıklar.” kazanımı ile SB.5.3.1. “Haritalar üzerinde yaşadığı yer ve çevresinin yeryüzü şekillerini genel olarak açıklar.” kazanımını ilişkilendirmiş olup kazanımlar arasındaki ilişkiyi görüşmede “...Ay’ın Dünya’ya yaklaşması ve uzaklaşması sırasında denizler kabarır ve uzaklaşması sırasında da geri çekilir. Bu da kıyı sahil şeridinin şekillenmesine neden olur. Yeryüzü şekillerini açıklama konusu bu şekilde Ay’ın hareketine bağlanabilir. Dolayısıyla iki kazanım birbirine bağlanarak öğrencinin kafasında fen ve sosyali bütünlüştirebilir.” şeklinde ifade ederek öğretmenin Ay’ın Dünya etrafındaki dönme ve dolanma hareketinin gel-git olayına bağlı olarak yeryüzü şekillerinin oluşumunda etkili olduğunu ifade ettiği anlaşılmaktadır. F.5.1.2.2. “Ay’da canlıların yaşayabileceğine yönelik ürettiği fikirleri tartışır.” kazanımı ile SB.5.3.1. “Haritalar üzerinde yaşadığı yer ve çevresinin yeryüzü şekillerini genel olarak açıklar.” ve SB.5.3.2. “Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar.” kazanımlarını ilişkilendiren F29 ise kazanımlar arasındaki ilişkiyi görüşmede “Dünyadaki yeryüzü şekillerinden yararlanarak Ay’daki yeryüzü şekillerini hafızasında modelleme yaparak sosyal bilgiler ile fen bilimlerini daha iyi bir şekilde karşılaştırabilir. İç içe olduğunu da görebilir bu şekilde.” şeklinde açıklamış, öğretmenin sosyal bilgiler ve fen bilimleri kazanımlarının birbiriyle ilişkili olduğunu ifade ettiği anlaşılmıştır. Bu nedenle S1, S29, F15 ve F29’un açıklamalarına bakıldığında öğretmenlerin içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri söylenebilir. Disiplinler arası açıdan bakıldığında öğretmenlerin multidisipliner öğretim yaklaşımıyla

ilişkilendirme yaparak kazanımları içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığını düşünerek ilişkilendirdikleri yorumu da yapılabilir.

S29, SB.5.3.3. *“Yaşadığı yer ve çevresindeki doğal özellikler ile beşeri özelliklerin nüfus ve yerleşme üzerindeki etkilerine örnekler verir.”* kazanımı ile F.5.2.1.1. *“Canlılara örnekler vererek benzerlik ve farklılıklarına göre sınıflandırır.”* kazanımını ilişkilendirmiş, kazanımlar arasındaki ilişkiyi ise görüşmede *“İnsanların yerleşim yeri seçiminde iklimin, bitki örtüsünün, hayvancılık faaliyetlerinin etkili olduğunu anlatırken bu kazanımlara değinmek zorunda kalıyoruz.”* şeklinde ifade ederek öğretmenin sosyal bilgiler dersi kazanımını işlerken fen bilimleri dersi kazanımından da yararlandığı anlaşılmaktadır. F29 ise aynı kazanımlar arasındaki ilişkiyi görüşmede *“Canlıları sınıflandırırken bitkilere de giriş yapacağında çevresinden gözlemler ile karşılaştırmalar yaparak bitkilerin ve çevrenin beşeri nüfus, yerleşim alanlarına göre etkisini çocuk daha rahat bir şekilde görebilir.”* şeklinde açıklamış olup öğretmenin kazanımlar arasında içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu ifade ettiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle S29 ve F29’un açıklamalarına bakıldığında öğretmenlerin içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri söylenebilir. Disiplinler arası açıdan bakıldığında öğretmenlerin multidisipliner öğretim yaklaşımıyla ilişkilendirme yaparak kazanımları içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığını düşünerek ilişkilendirdikleri yorumu da yapılabilir.

F15, F.5.3.2.2. *“Sürtünme kuvvetinin çeşitli ortamlarda harekete etkisini deneyerek keşfeder.”* kazanımı ile SB.5.3.4. *“Yaşadığı çevredeki afetlerin ve çevre sorunlarının oluşum nedenlerini sorgular.”* kazanımını ilişkilendirmiş olup kazanımlar arasındaki ilişkiyi görüşmede *“...erozyonun toprağı taşıması sürtünme kuvveti ile direkt bağlantılı olduğunu düşünüyorum. Mesela ağaçlandırma bitkiyi toprağı bağlar ve toprağın aşınmasını, taşınmasını engeller. Aynı şekilde doğal yapıların yüzeylerinin sürtünmesinin azaltılması doğal yapıları daha çok koruyacaktır. Birbirine bu şekilde bağlı olduğunu düşünüyorum.”* şeklinde ifade ederek öğretmenin sürtünme kuvvetinin doğal afetler konusu ile ilişkilendirilebileceğini ve diğer dersin kazanımını öğretmek için kendi dersindeki kazanımdan yararlanılabileceğini düşündüğü anlaşılmaktadır. Bu nedenle F15’in

açıklamalarına bakıldığında öğretmenin kendi dersindeki kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmakta olup disiplinler arası açıdan bakıldığında öğretmenin multidisipliner öğretim yaklaşımıyla ilişkilendirme yaparak kazanımları bağlam olarak ilişkilendirdiği yorumu da yapılabilmektedir.

S13, SB.5.3.2. *“Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar.”* kazanımını F.5.4.4.2. *“Günlük yaşamdan örnekleri genişleme ve büzülme olayları ile ilişkilendirir.”* kazanımı ile ilişkilendirmiş, kazanımlar arasındaki ilişkiyi görüşmede *“Sosyal bilgiler dersinde dünyadaki iklim tiplerini anlatırken kutupların özelliklerinden bahsediyoruz. Kutuplar nedir? Soğuk iklim. Soğuk iklimde ne olur? Büzülme yaşanır. İnsanların boylarının ekvatora gittiği zaman belki milimlik uzadığı ama kutuplara çıktığı zaman milimlik kısaldığı... Buradan ilişkilendirdim.”* şeklinde açıklayarak iklim ve sıcaklık farkları nedeniyle çevrede yaşanan değişikliklerin genişleme ve büzülme olayları ile ilişkilendirilebileceğini ifade etmiştir. S29 ise aynı kazanımı F.5.4.3.2. *“Sıcaklığı farklı olan sıvıların karıştırılması sonucu ısı alışverişi olduğuna yönelik deneyler yaparak sonuçlarını yorumlar.”* kazanımı ile ilişkilendirmiş olup kazanımlar arasındaki ilişkiyi *“...sıcaklık ve iklim değişiminin insanlara etkilerini örneklerle anlatıyoruz. Bölgeden bölgeye ve ülkeden ülkeye iklim değişiminin... insan yaşamına etkisine de örnekler veriyoruz. Bu yüzden bu kazanımları ilişkilendiriyoruz.”* şeklinde ifade ederek öğretmenin kazanımlar arasında içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu ifade ettiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle S13 ve S29’un açıklamalarına bakıldığında öğretmenlerin içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri söylenebilir. Disiplinler arası açıdan bakıldığında öğretmenlerin multidisipliner öğretim yaklaşımıyla ilişkilendirme yaparak kazanımları içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığını düşünerek ilişkilendirdikleri yorumu da yapılabilmektedir.

S1, SB.5.3.2. *“Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar.”* kazanımı ile F.5.4.1.1. *“Maddelerin ısı etkisiyle hâl değiştirebileceğine yönelik yaptığı deneylerden elde ettiği verilere dayalı çıkarımlarda bulunur.”* kazanımını ilişkilendirmiş, kazanımlar arasındaki

ilişkiyi görüşmede “*Maddenin hal değişimi kazanımı karaların ve denizlerin ısınması ve soğuması ile ilişkilendirilebilir mesela denizler geç ısınır geç soğur. Suyu kaynatıp soğutmaya çalıştığımızda daha geç soğuduğunu görüyoruz ama bir toprak parçasını fırına attığımızda çabuk ısınır daha çabuk soğuduğunu gösteriyoruz.*” şeklinde ifade ederek öğretmenin kendi dersindeki kazanımı öğretmek için diğer dersin kazanımını bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır. Aynı kazanımları ilişkilendiren F15 ise kazanımlar arasındaki ilişkiyi “*Hal değişimi maddenin genleşme ve büzülme olayıdır... örneğin bir asfaltın yazın genleşerek çatlaması kışın büzülerek şeklinin bozulması yeryüzü şekillerinin... değiştiğini gösteriyor bize. Aynı şekilde kayalarında şeklinin değişmesi, çatlaması genleşme ve büzülmeyle bağlı olduğunu düşünüyorum. Derste bu iki kazanım birbirine bu şekilde bağlanabilir.*” şeklinde ifade ederek öğretmenin yeryüzü şekillerinin oluşmasında hal değişiminin etkili olduğunu ve kendi dersindeki kazanımı öğretmek için diğer dersin kazanımından yararlanılabileceğini düşündüğü anlaşılmaktadır. F16 ise F.5.4.4.2. “*Günlük yaşamdan örnekleri genleşme ve büzülme olayları ile ilişkilendirir.*” kazanımı ile SB.5.3.2. “*Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar.*” kazanımını ilişkilendirmiş olup kazanımlar arasındaki ilişkiyi “*...iklimi oluşturan faktörlerden ısı yani Güneş altında canlı yaşamı üzerinde bire bir etki sağlayabilir... Isı maddeleri etkiler çünkü bu genleşmedir deyip çocukların günlük yaşamdaki gözlemlerinden yola çıkarak bu kazanım daha iyi bir şekilde öğrenciye verilebilir. Aynı zamanda günlük hayatta genleşme ve büzülme örnekleri olan yaz aylarında tellerin sarkması, kış aylarında gerilmesinden yola çıkarak hava sıcaklığının yani iklimin çevreye, insan faaliyetleriyle olan ilişkisine değinilebilir.*” şeklinde ifade ederek öğretmenin yine kendi dersindeki kazanımı öğretmek için diğer dersin kazanımını bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle S1, F15 ve F16’nın açıklamalarına bakıldığında öğretmenlerin kendi dersindeki kazanımı öğretmek için diğer dersin kazanımını bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmakta olup disiplinler arası açıdan bakıldığında öğretmenlerin multidisipliner öğretim yaklaşımıyla ilişkilendirme yaparak kazanımları bağlam olarak ilişkilendirdikleri yorumu da yapılabilmektedir.

İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanını Madde ve Değişim ünitesiyle ilişkilendiren öğretmenlerin içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığı ve kazanımların bağlam olarak ilişkilendirildiği temaları altında kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmakta olup öğretmenlerin en çok bir dersin kazanımının diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri sonucuna ulaşabilmektedir.

S29, SB.5.3.2. *“Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar.”* kazanımı ile F.5.5.2.1. *“Işığın düzgün ve pürüzlü yüzeylerdeki yansımalarını gözlemleyerek çizimle gösterir.”* kazanımını ilişkilendirmiş, kazanımlar arasındaki ilişkiyi ise görüşmede *“...İklim ve sıcaklığın oluşumu ve değişimi, Dünya, Güneş ve Ay’ın hareketleri ile mevsimlerin oluşumu, gece ve gündüzün oluşumu konularına değiniyoruz. Bu yüzden bu kazanımları ilişkilendiriyoruz.”* şeklinde ifade ederek öğretmenin kazanımlar arasında içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu ifade ettiği ve öğretmenin sosyal bilgiler kazanımını anlatırken kazanımı, fen bilimleri dersi kazanımıyla ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle S29’un açıklamalarına bakıldığında öğretmenin içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği söylenebilir. Disiplinler arası açıdan bakıldığında öğretmenin multidisipliner öğretim yaklaşımıyla ilişkilendirme yaparak kazanımları içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığını düşünerek ilişkilendirdiği yorumu da yapılabilir.

S13, SB.5.3.3. *“Yaşadığı yer ve çevresindeki doğal özellikler ile beşerî özelliklerin nüfus ve yerleşme üzerindeki etkilerine örnekler verir.”* kazanımı ile F.5.6.1.1. *“Biyçeşitliliğin doğal yaşam için önemini sorgular.”* ve F.5.6.2.1. *“İnsan ve çevre arasındaki etkileşimin önemini ifade eder.”* kazanımlarını ilişkilendirmiş olup kazanımlar arasındaki ilişkiyi görüşmede *“Yaşadığı çevrenin doğal özelliklerini bilen bir birey, o çevrenin biyçeşitliliğini fark edebilir. Çevre kirliliğinin insan üzerindeki etkilerini bilir. Bunun hayatı üzerindeki değişimlere olan etkisini fark edebilir.”* şeklinde ifade ederek öğretmenin insan ve çevre arasındaki ilişkinin biyçeşitlilikle ilişkilendirilebileceğini ifade ettiği anlaşılmaktadır. SB.5.3.4. *“Yaşadığı çevredeki afetlerin ve çevre sorunlarının oluşum nedenlerini sorgular.”* kazanımı ile F.5.6.3.1. *“Doğal süreçlerin neden olduğu yıkıcı doğa olaylarını*

açıklar.” ve F.5.6.3.2. “Yıkıcı doğa olaylarından korunma yollarını ifade eder.” kazanımlarını ilişkilendiren S17 ise kazanımlar arasındaki ilişkiyi “Doğal afetlerin oluşum nedenlerini açıklarken aynı zamanda yıkıcı sonuçlarının da olduğu ifade edilir. Ve bu yıkıcı sonuçlarından korunmak amacıyla alınması gereken tedbirlerden bahsedilir. Ve bunların insan üzerindeki olumsuz etkilerinden bahsedilir. Bu olumsuz etkileri en aza indirmek için ne gibi tedbirler almamız gerektiği ve bu tedbirlerin neler olduğundan bahsedilir.” şeklinde ifade ederken S29 ise SB.5.3.5. “Doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklerle açıklar.” kazanımı ile F.5.6.2.1. “İnsan ve çevre arasındaki etkileşimin önemini ifade eder.”, F.5.6.2.2. “Yakın çevresindeki veya ülkemizdeki bir çevre sorununun çözümüne ilişkin öneriler sunar.” ve F.5.6.3.1. “Doğal süreçlerin neden olduğu yıkıcı doğa olaylarını açıklar.” kazanımları arasındaki ilişkiyi “Biz doğal afetler konusunda afetin oluşumu, etkileri ve afetten korunma yollarını anlatırken bu kazanımlara değiniyoruz.” şeklinde açıklamış olup öğretmenlerin kazanımlar arasında içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu ifade ettikleri ve sosyal bilgiler dersi kazanımını işlerken fen bilimleri dersi kazanımından da yararlandıkları anlaşılmaktadır. F.5.6.1.2. “Biyçeşitliliği tehdit eden faktörleri, araştırma verilerine dayalı olarak tartışır.” kazanımı ile SB.5.3.4 “Yaşadığı çevredeki afetlerin ve çevre sorunlarının oluşum nedenlerini sorgular.” kazanımını ilişkilendiren F11, kazanımlar arasındaki ilişkiyi görüşmede “Doğal afetler, çevre sorunu biyçeşitliliği olumsuz yönde etkiliyor. Sosyal bilgiler dersinde öğrenci bu doğal afetleri öğrendikten sonra benim dersime geldiğinde ben bu doğal afetleri hatırlatıp biyçeşitliliğe etkisi üzerinden derse devam ediyorum.” şeklinde ifade ederken F29 ise aynı kazanımlar arasındaki ilişkiyi “Doğal afetler uzun süreçlerde canlılara zarar verdiği için ...doğal afetlerin canlılara nasıl zarar verdiğini ve biyçeşitliliği nasıl etkilediğini bu şekilde görebiliriz.” şeklinde ifade ederek öğretmenlerin doğal afetler konusunun biyçeşitlilikle ilişkilendirilebileceğini ifade ettikleri anlaşılmaktadır. Yine F.5.6.1.1. “Biyçeşitliliğin doğal yaşam için önemini sorgular.” kazanımı ile SB.5.3.3. “Yaşadığı yer ve çevresindeki doğal özellikler ile beşerî özelliklerin nüfus ve yerleşme üzerindeki etkilerine örnekler verir.” kazanımını ilişkilendiren F16 ise kazanımlar arasındaki ilişkiyi “İnsanların yaşadığı yerlerde nüfus yoğunluğunun olmasının sebeplerinden biri imkânların fazla olmasıdır. Dolayısıyla doğal

unsurların insan yaşamı üzerinde nüfusun dağılışı gibi birçok olaya bire bir etki ettiğini çocuklarla onların yaşantısından yola çıkarak örnekleyebiliyoruz.” şeklinde açıklamış olup öğretmenin yine kazanımlar arasında içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu ifade ettiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle S13, S17, S29, F11, F16 ve F29’un açıklamalarına bakıldığında öğretmenlerin içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri söylenebilir. Disiplinler arası açıdan bakıldığında öğretmenlerin multidisipliner öğretimi benimseyerek kazanımları içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığını düşünerek ilişkilendirdikleri yorumu da yapılabilmektedir.

F15, F.5.6.3.2. *“Yıkıcı doğa olaylarından korunma yollarını ifade eder.”* kazanımı ile SB.5.3.1. *“Haritalar üzerinde yaşadığı yer ve çevresinin yeryüzü şekillerini genel olarak açıklar.”* kazanımını ilişkilendirmiş olup kazanımlar arasındaki ilişkiyi görüşmede *“Öğrenci doğa olaylarının yeryüzünü şekillendirdiği çıkarımını yapabilmesi gerekiyor. Yıkıcı doğa olaylarını Fen bilimleri dersinde öğrenirken yeryüzünün nasıl şekillendiğini de bilmesi gerekir. Bu anlamda bu iki kazanımın ilişkilendirilmesinin önemli olduğunu düşünüyorum.”* şeklinde açıklamış olup öğretmenin yıkıcı doğa olaylarının yeryüzü şekilleriyle ilişkilendirilebileceğini ve diğer dersin kazanımını öğretmek için kendi dersindeki kazanımdan yararlanılabileceğini düşündüğü anlaşılmaktadır. Bu nedenle F15’in açıklamalarına bakıldığında öğretmenin kendi dersindeki kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmakta olup disiplinler arası açıdan bakıldığında öğretmenin multidisipliner öğretim yaklaşımıyla ilişkilendirme yaparak kazanımları bağlam olarak ilişkilendirdiği yorumu da yapılabilmektedir.

S1, SB.5.3.4. *“Yaşadığı çevredeki afetlerin ve çevre sorunlarının oluşum nedenlerini sorgular.”* kazanımı ile F.5.6.3.1. *“Doğal süreçlerin neden olduğu yıkıcı doğa olaylarını açıklar.”* ve F.5.6.3.2. *“Yıkıcı doğa olaylarından korunma yollarını ifade eder.”* kazanımlarını ilişkilendirmiş, kazanımlar arasındaki ilişkiyi görüşmede *“Doğal afetler ve çevreye olan etkileri iki dersin ortak konusu. Aynı konular fen bilgisi kazanımında da var.”* şeklinde ifade ederken S17 ise SB.5.3.5. *“Doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklerle açıklar.”* kazanımı ile F.5.6.2.4.

“İnsan-çevre etkileşiminde yarar ve zarar durumlarını örnekler üzerinde tartışır.”, F.5.6.2.3. *“İnsan faaliyetleri sonucunda gelecekte oluşabilecek çevre sorunlarına yönelik çıkarımda bulunur.”*, F.5.6.2.2. *“Yakın çevresindeki veya ülkemizdeki bir çevre sorununun çözümüne ilişkin öneriler sunar.”* ve F.5.6.2.1. *“İnsan ve çevre arasındaki etkileşimin önemini ifade eder.”* kazanımları arasındaki ilişkiyi *“Doğal afetlerin insan ve çevre üzerindeki etkileri ve bunlarla ilgili alınabilecek tedbirlerden bahsedilmesi bu iki dersin ortak kazanımıdır.”* şeklinde açıklamış olup öğretmenlerin kazanımlar arasında konunun ortak olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmaktadır. Görüşmede SB.5.3.5. *“Doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklerle açıklar.”* kazanımı ile F.5.6.3.2. *“Yıkıcı doğa olaylarından korunma yollarını ifade eder.”* kazanımını ilişkilendiren S13, kazanımlar arasındaki ilişkiyi *“Fen bilgisi dersinde de yıkıcı doğa olaylarından korunma yolları bire bir aynısını bahsediyor. Bire bir aynı şeyi anlatıyoruz.”* şeklinde ifade ederken F11 ise F.5.6.3.1. *“Doğal süreçlerin neden olduğu yıkıcı doğa olaylarını açıklar.”* kazanımı ile SB.5.3.4. *“Yaşadığı çevredeki afetlerin ve çevre sorunlarının oluşum nedenlerini sorgular.”* kazanımları arasındaki ilişkiyi *“Biz burada tamamen sosyal bilgilerle aslında aynı konuyu bire bir işliyoruz. Yani öğrenci bende gördüğü konunun aynısını sosyal bilgiler dersinde görüyor.”* şeklinde açıklamış olup öğretmenlerin kazanımların birebir aynı olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmaktadır. S29 ise SB.5.3.4. *“Yaşadığı çevredeki afetlerin ve çevre sorunlarının oluşum nedenlerini sorgular.”* kazanımı ile F.5.6.1.2. *“Biyçeşitliliği tehdit eden faktörleri, araştırma verilerine dayalı olarak tartışır.”*, F.5.6.2.1. *“İnsan ve çevre arasındaki etkileşimin önemini ifade eder.”*, F.5.6.3.1. *“Doğal süreçlerin neden olduğu yıkıcı doğa olaylarını açıklar.”* ve F.5.6.3.2. *“Yıkıcı doğa olaylarından korunma yollarını ifade eder.”* kazanımlarını ilişkilendirmiş, kazanımlar arasındaki ilişkiyi görüşmede *“Biyçeşitliliğe zarar veren çevre sorunlarının etkileri ve çevre sorunları, doğal afetler konumuz var bizim. Fen bilimleri dersiyle bire bir örtüşüyor bu kazanımlar. Dolayısıyla doğal afetler, çevre sorunları, doğal afetlere karşı alınabilecek tedbirler konusunda bu kazanımlara değiniyoruz.”* şeklinde ifade ederek öğretmenin konuların örtüştüğünü düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle S1, S13, S17, S29 ve F11’in açıklamalarına bakıldığında öğretmenlerin kazanımların aynı içerikte olduğunu

düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmakta olup disiplinler arası açıdan bakıldığında öğretmenlerin multidisipliner öğretim yaklaşımıyla ilişkilendirme yaptıkları yorumu yapılabilir.

İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanını İnsan ve Çevre ünitesiyle ilişkilendiren öğretmenlerin içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığı, kazanımların aynı içerikte olduğu ve kazanımların bağlam olarak ilişkilendirildiği temaları altında kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmakta olup öğretmenlerin en çok içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri en az ise bir dersin kazanımının diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek ve konuların örtüştüğünü düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri sonucuna ulaşılabilmektedir.

İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanının fen bilimleri dersi üniteleriyle ilişkilendirilmesine yönelik anket ve görüşmelerden elde edilen bulgular doğrultusunda görüşmeye katılan öğretmenlerden S1, F11, F16 ve F29'un görüşmede yaptığı açıklamalardan elde edilen bulguların anket verileriyle aynı olduğu, F15'in anket verilerinden elde edilen bulgularda SB.5.3.1. *“Haritalar üzerinde yaşadığı yer ve çevresinin yeryüzü şekillerini genel olarak açıklar.”* kazanımı ile F.5.1.3.1. *“Ay'ın dönme ve dolanma hareketlerini açıklar.”* kazanımını bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta olması şeklinde görüşmede ise içeriğin birbiriyle ilişkili olması şeklinde ilişkilendirdiği, S13'ün anket verilerinden elde edilen bulgularda SB.5.3.5. *“Doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklerle açıklar.”* kazanımı ile F.5.6.3.2. *“Yıkıcı doğa olaylarından korunma yollarını ifade eder.”* kazanımını içeriğin birbiriyle ilişkili olması şeklinde görüşmede ise aynı kazanımı kazanımların birebir aynı olması şeklinde ilişkilendirdiği, S17'nin anket verilerinden elde edilen bulgularda SB.5.3.5. *“Doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklerle açıklar.”* kazanımı ile F.5.6.2.4. *“İnsan-çevre etkileşiminde yarar ve zarar durumlarını örnekler üzerinde tartışır.”*, F.5.6.2.3. *“İnsan faaliyetleri sonucunda gelecekte oluşabilecek çevre sorunlarına yönelik çıkarımda bulunur.”*, F.5.6.2.2. *“Yakın çevresindeki veya ülkemizdeki bir çevre sorununun çözümüne ilişkin öneriler sunar.”*, F.5.6.2.1. *“İnsan ve çevre arasındaki etkileşimin önemini ifade eder.”* kazanımlarını içeriğin birbiriyle

ilişkili olması şeklinde görüşmede ise aynı kazanımı kazanımlar arasında konunun ortak olması şeklinde ilişkilendirdiği ve S29'un anket verilerinden elde edilen bulgularda SB.5.3.4. *“Yaşadığı çevredeki afetlerin ve çevre sorunlarının oluşum nedenlerini sorgular.”* kazanımı ile F.5.6.1.2. *“Biyçeşitliliği tehdit eden faktörleri, araştırma verilerine dayalı olarak tartışır.”*, F.5.6.2.1. *“İnsan ve çevre arasındaki etkileşimin önemini ifade eder.”*, F.5.6.3.1. *“Doğal süreçlerin neden olduğu yıkıcı doğa olaylarını açıklar.”* ve F.5.6.3.2. *“Yıkıcı doğa olaylarından korunma yollarını ifade eder.”* kazanımlarını kazanımların tamamlayıcı olması şeklinde görüşmede ise aynı kazanımları konuların örtüştüğü şeklinde ilişkilendirdiği görülmektedir.

Hem anket hem de görüşme verilerinden elde edilen bulgular incelendiğinde İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanını fen bilimleri üniteleriyle ilişkilendiren öğretmenlerin hem anket forumunda hem de görüşmede en çok içerik benzer ama tam olarak aynı değil teması altında, içeriğin birbiriyle ilişkili olması kodunda kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmış olup öğretmenlerin en çok dersler arasındaki konu içeriklerini ilişkili bularak kazanımları ilişkilendirdikleri yorumu yapılabilmektedir.

4.1.2.1.4 Sosyal Bilgiler Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Öğretmenlerin Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanı kazanımları ile fen bilimleri dersi ünitelerindeki kazanımları ilişkilendirmelerine yönelik anket verilerinden elde edilen bulgulara aşağıda yer alan Tablo 11’de yer verilmiştir.

Tablo 11. Sosyal Bilgiler Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Anketten Ulaşılan Tema ve Kodlar

Öğrenme Alanı	Ünite	Tema	Kod	f		
				S	F	Toplam
Bilim, Teknoloji ve Toplum 8 öğretmen (1S, 7F)	Güneş, Dünya ve Ay	İçerik benzer ama tam olarak aynı değil	İçeriğin birbiriyle ilişkili olması	-	2	2
		Kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte	Bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta	-	2	2
	Kuvvetin Ölçülmesi ve Sürtünme	İçerik benzer ama tam olarak aynı değil	İçeriğin birbiriyle ilişkili olması	-	2	2
		Kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte	Bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta	-	4	4
	İnsan ve Çevre	İçerik benzer ama tam olarak aynı değil	İçeriğin birbiriyle ilişkili olması	-	1	1
	Elektrik Devre Elemanları			1	-	1

Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanının fen bilimleri üniteleriyle ilişkilendirilmesine yönelik olarak sosyal bilgiler öğrenme alanlarında ilişki kuran öğretmenlere ilişkin bulgular doğrultusunda toplam sekiz öğretmenin (1S, 7F) ilişkilendirme yaptığı sonucuna ulaşılmaktadır. Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanını fen bilimleri üniteleriyle ilişkilendiren sekiz öğretmenin kazanımları nasıl ilişkilendirdiği Tablo 11’de gösterilmiş olup öğretmenlerin bu ilişkilendirmeleri sırasıyla içerik benzer ama tam olarak aynı değil (altı öğretmen) ve kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte (altı öğretmen) temalarında yaptıkları anlaşılmaktadır. İçerik benzer ama aynı değil temasında bu ilişkilendirmeleri içeriğin birbiriyle ilişkili olması kodunda ilişkilendirdikleri, kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte temasında ise bu ilişkilendirmeleri bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta kodunda ilişkilendirdikleri görülmektedir.

Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanını Güneş, Dünya ve Ay ünitesiyle ilişkilendiren F13, anket formunda F.5.1.1.1. “*Güneş’in özelliklerini açıklar.*” kazanımı ile SB.5.4.4. “*Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerini belirler.*” kazanımını ilişkilendirmiş, kazanımlar arasındaki ilişkiyi ise “*Galileo’nun teleskobun icadı ve Güneş lekelerini keşfi, Güneşin kendi eksenini etrafındaki dönme hareketini tespit etmesinde etkili olan meraklı ve araştırmacı tarafı fen dersinde*

vurgulanıyor.''* şeklinde ifade ederek öğretmenin içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır ancak kazanımlar incelendiğinde öğretmenlerin diğer dersin kazanımını kendi dersindeki kazanımı öğretmek için bir bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği şeklinde de yorumlanabilir. F4 ise anket formunda F.5.1.2.2. *“Ay’da canlıların yaşayabileceğine yönelik ürettiği fikirleri tartışır.”* kazanımı ile SB.5.4.5. *“Yaptığı çalışmalarda bilimsel etiğe uygun davranır.”* kazanımını ilişkilendirmiş, kazanımlar arasındaki ilişkiyi *“Ay’ın özelliklerini bilimsel kaynaklardan araştırarak araştırma sonucuna göre kaynakların aslını koruyarak fikirler üretir.”* şeklinde ifade ederek öğretmenin içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmakta olup öğretmenlerin kazanımları içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığını düşünerek ilişkilendirdikleri yorumu yapılabilir.

Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanını Güneş, Dünya ve Ay ünitesiyle ilişkilendiren F4, anket formunda F.5.1.1.1. *“Güneş’in özelliklerini açıklar.”* kazanımı ile SB.5.4.4. *“Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerini belirler.”* kazanımını ilişkilendirmiş, kazanımlar arasındaki ilişkiyi ise *“Galileo’nun teleskobu icadı ile ilgili, Güneş lekelerinin keşfi ile ilgili çalışmalarında bilim insanlarının ortak özellikleri üzerinde ilişki kurulabilir.”* şeklinde ifade ederek öğretmenin kendi dersindeki kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bir bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır. Aynı kazanımı F.5.1.1.2. *“Güneş’in büyüklüğünü Dünya’nın büyüklüğüyle karşılaştıracak şekilde model hazırlar.”* kazanımıyla ilişkilendiren F16’nın *“Karşılaştırmalı bir model tasarlayıp bunu hayata geçiren öğrenci bilimsel süreç basamaklarını uygulayarak bilim insanları ve buluş yapan insanların ortak özellikleri ile ilgili fikir sahibi olur.”* şeklindeki ifadesinden de yine öğretmenin kendi dersindeki kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bir bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği görülmekte olup öğretmenlerin kazanımları bağlam olarak ilişkilendirdikleri düşünülmektedir. Güneş, Dünya ve Ay ünitesini Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanıyla ilişkilendiren sosyal bilgiler öğretmeni ise bulunmamaktadır.

Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanını Kuvvetin Ölçülmesi ve Sürtünme ünitesiyle ilişkilendiren F21, anket formunda F.5.3.2.3. *“Günlük yaşamda sürtünmeyi artırma veya azaltmaya yönelik yeni fikirler üretir.”* kazanımı ile SB.5.4.4. *“Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerini belirler.”* kazanımını ilişkilendirmiş, kazanımlar arasındaki ilişkiyi ise *“Bilimsel düşünmenin öneminin kavranması yeni fikirlerin üretilmesinin de önünü açacaktır.”* şeklinde ifade ederek öğretmenin içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır. Ayrıca F11’in de içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anket analizleri sonucunda anlaşılmış olup öğretmenlerin kazanımları içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığını düşünerek ilişkilendirdikleri yorumu yapılabilmektedir.

Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanını Kuvvetin Ölçülmesi ve Sürtünme ünitesiyle ilişkilendiren F16, anket formunda F.5.3.1.2. *“Basit araç gereçler kullanarak bir dinamometre modeli tasarlar.”* kazanımı ile SB.5.4.4. *“Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerini belirler.”* kazanımını ilişkilendirmiş olup F16, kazanımlar arasındaki ilişkiyi *“Dinamometre modeli tasarlayarak öğrencimiz kaynak taraması yapma, uygun malzemeyi seçme, tasarısını hayta geçirme gibi aşamalar sayesinde bilimsel düşünmenin önemini, bilim insanlarının sahip oldukları özellikleri yaşayarak öğrenmiş olurlar.”* şeklinde ifade ederek öğretmenin kendi dersindeki kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bir bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca F9, F21 ve F29’uncu öğretmenlerin de kendi dersindeki kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri anket analizleri sonucunda anlaşılmış olup öğretmenlerin kazanımları bağlam olarak ilişkilendirdikleri düşünülmektedir. Kuvvetin Ölçülmesi ve Sürtünme ünitesini Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanıyla ilişkilendiren sosyal bilgiler öğretmeni ise bulunmamaktadır.

Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanını Kuvvetin Ölçülmesi ve Sürtünme ünitesiyle ilişkilendiren öğretmenlerin içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığı ve kazanımların bağlam olarak ilişkilendirildiği temaları altında kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmakta olup öğretmenlerin en çok bir dersin

kazanımının diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri sonucuna ulaşılabilmektedir.

Öğretmenlerin Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanı kazanımları ile fen bilimleri dersi ünitelerindeki kazanımları ilişkilendirmelerine yönelik görüşme verilerinden elde edilen bulgulara aşağıda yer alan Tablo 12’de yer verilmiştir.

Tablo 12. Sosyal Bilgiler Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Görüşme Verilerinden Elde Edilen Tema ve Kodlar

Öğrenme Alanı	Ünite	Tema	Kod	f		
				S	F	Toplam
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Güneş Dünya ve Ay	Kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte	Bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta	-	1	1
	Kuvvetin Ölçülmesi ve Sürtünme			-	3	3
	İnsan ve Çevre	İçerik benzer ama tam olarak aynı değil	İçeriğin birbiriyle ilişkili olması	-	1	1
	Elektrik Devre Elemanları			1	-	1

Tablo 12 incelendiğinde görüşmeye katılan öğretmenlerin Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanını fen bilimleri dersi üniteleriyle ilişkilendirmelerinden ortaya çıkan temalar sırasıyla kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte ve içerik benzer ama tam olarak aynı değil şeklindedir. Bu ilişkilendirmelerin de sırasıyla bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta ve içeriğin birbiriyle ilişkili olması kodunda yapıldığı görülmektedir.

F16, F.5.1.1.2. “Güneş’in büyüklüğünü Dünya’nın büyüklüğüyle karşılaştıracak şekilde model hazırlar.” kazanımı ile SB.5.4.4. “Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerini belirler.” kazanımını ilişkilendirmiş, kazanımlar arasındaki ilişkiyi görüşmede “Öğrencimiz Güneş’in büyüklüğünü Dünya’nın büyüklüğüyle karşılaştıracak bir model hazırlarken aslında bilim insanlarının yaptığı çalışmaları, bilimsel verilerin hangi kıstaslara göre elde edildiğini ve tarafsız bir bakış açısının kazanılması gerektiğini bu çalışmayı yaparak elde edebilir.” şeklinde açıklamış olup öğretmenin diğer dersin kazanımını öğretmek için kendi dersindeki kazanımdan yararlanılabileceğini ifade ettiği anlaşılmaktadır.

Bu nedenle F16'nın açıklamalarına bakıldığında öğretmenin kendi dersindeki kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmakta olup disiplinler arası açıdan bakıldığında öğretmenin multidisipliner öğretim yaklaşımıyla ilişkilendirme yaparak kazanımları bağlam olarak ilişkilendirdiği yorumu da yapılabilmektedir.

F11, F.5.3.1.2. *“Basit araç gereçler kullanarak bir dinamometre modeli tasarlar.”* kazanımı ile SB.5.4.5. *“Yaptığı çalışmalarda bilimsel etiğe uygun davranır.”* kazanımını ilişkilendirmiş, kazanımlar arasındaki ilişkiyi görüşmede *“Öğrenci bir dinamometre tasarlarken öncesinde kaynakları araştırması... bilimsel bilgi basamaklarını kullanması gerekiyor. Bu bilimsel bilgi basamaklarını kullanıp kendine özgün bir dinamometre modeli tasarladığında öğrencimiz zaten bilimsel etiğe uygun davranmış olur.”* şeklinde açıklamış olup öğretmenin diğer dersin kazanımını öğretmek için kendi dersindeki kazanımdan yararlanılabileceğini ifade ettiği anlaşılmaktadır. F16 ve F29 ise F.5.3.1.2. *“Basit araç gereçler kullanarak bir dinamometre modeli tasarlar.”* kazanımı ile SB.5.4.4. *“Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerini belirler.”* kazanımını ilişkilendirmiş olup F16, kazanımlar arasındaki ilişkiyi görüşmede *“Dinamometre modeli tasarlayacak bir öğrencinin ciddi bir kaynak taraması yapması... bilimsel bir ölçeği kullanabilme becerisini edinmesi gibi bazı becerileri geliştirmesi gerekiyor. Dolayısıyla sosyal bilgiler dersindeki buluş yapan bilim insanlarının ortak özelliklerini belirleme ile bir tasarım ortaya çıkarma aynı sürece hizmet ediyor.”* şeklinde ifade ederken F29 ise aynı kazanımlar arasındaki ilişkiyi *“Dinamometre tasarlarken bilim insanlarının nasıl buluşlar gerçekleştirdiğinin anımsamasını yaparak çocuk hem buluşsal hem de sonuçsal fikirlerini ortaya koyarak tasarımlar yapabilir.”* şeklinde açıklamış olup öğretmenlerin kendi dersindeki kazanımı işlerken sosyal bilgiler kazanımında yer alan bilim insanlarının özellikleri ile ilgili öğrencilerin fikir sahibi olabileceğini ifade ettikleri ve diğer dersin kazanımını öğretmek için kendi dersindeki kazanımdan yararlanılabileceğini ifade ettikleri anlaşılmaktadır. Bu nedenle F11, F16 ve F29'un açıklamalarına bakıldığında öğretmenlerin kendi dersindeki kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmakta olup disiplinler arası açıdan bakıldığında

öğretmenlerin multidisipliner öğretim yaklaşımıyla ilişkilendirme yaparak kazanımları bağlam olarak ilişkilendirdikleri yorumu da yapılabilir.

F29, F.5.6.2.3. *“İnsan faaliyetleri sonucunda gelecekte oluşabilecek çevre sorunlarına yönelik çıkarımda bulunur.”* kazanımı ile SB.5.4.1. *“Teknoloji kullanımının sosyalleşme ve toplumsal ilişkiler üzerindeki etkisini tartışır.”* kazanımını ilişkilendirmiş olup kazanımlar arasındaki ilişkiyi görüşmede *“Çevre sorunlarının büyük bir kısmı insan kaynaklı olduğu için bu kazanımlarımızda genellikle insan kaynaklı sebeplerden ortaya çıktığı için bu kazanımı sosyal bilgilerdeki birçok kazanımla eşdeğer bir şekilde... kullanabiliriz.”* şeklinde açıklamış olup öğretmenin kazanımlar arasında içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu ifade ettiği ve öğretmenin fen bilimleri kazanımını anlatırken kazanımı, sosyal bilgiler dersi kazanımıyla ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle F29’un açıklamalarına bakıldığında öğretmenin içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği söylenebilir. Disiplinler arası açıdan bakıldığında öğretmenin multidisipliner öğretim yaklaşımıyla ilişkilendirme yaparak kazanımları içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığını düşünerek ilişkilendirdiği yorumu da yapılabilir.

S29, SB.5.4.1. *“Teknoloji kullanımının sosyalleşme ve toplumsal ilişkiler üzerindeki etkisini tartışır.”* kazanımı ile F.5.7.1.1. *“Bir elektrik devresindeki elemanları sembollerle gösterir.”* kazanımını ilişkilendirmiş olup kazanımlar arasındaki ilişkiyi görüşmede *“Biz teknolojik gelişmelere örnek verirken elektrik devrelerinden bahsediyoruz. Özellikle günümüzdeki bilimsel gelişmelerin elektronik devrelerle olduğunu kavratmaya çalışıyoruz.”* şeklinde açıklamış olup öğretmenin kazanımlar arasında içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu ifade ettiği ve öğretmenin sosyal bilgiler kazanımını anlatırken kazanımı, fen bilimler dersi kazanımıyla ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle S29’un açıklamalarına bakıldığında öğretmenin içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği söylenebilir. Disiplinler arası açıdan bakıldığında öğretmenin multidisipliner öğretim yaklaşımıyla ilişkilendirme yaparak kazanımları içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığını düşünerek ilişkilendirdiği yorumu da yapılabilir.

Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanının fen bilimleri dersi üniteleriyle ilişkilendirilmesine yönelik anket ve görüşmelerden elde edilen bulgular doğrultusunda görüşmeye katılan öğretmenlerden S29, F16 ve F29'un görüşmede yaptığı açıklamalardan elde edilen bulguların anket verileriyle aynı olduğu, F11'in anket verilerinden elde edilen bulgularda SB.5.4.5. *“Yaptığı çalışmalarda bilimsel etiğe uygun davranır.”* kazanımı ile F.5.3.1.2. *“Basit araç gereçler kullanarak bir dinamometre modeli tasarlar.”* kazanımını içeriğin birbiriyle ilişkili olması şeklinde görüşmede ise aynı kazanımları bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta şeklinde ilişkilendirdiği görülmektedir. Görüşme yapılan S1, S13, S17 ve F15'in ise hem anket formunda hem de görüşmede bu öğrenme alanı ve üniteler arasında ilişki kurmadığı görülmektedir.

Hem anket hem de görüşme verilerinden elde edilen bulgular incelendiğinde Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanını fen bilimleri üniteleriyle ilişkilendiren öğretmenlerin anket formunda en çok içerik benzer ama tam olarak aynı değil (altı öğretmen) teması altında içeriğin birbiriyle ilişkili olması kodunda ve kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte (altı öğretmen) teması altında bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta kodunda kazanımları ilişkilendirdikleri; görüşmede ise en çok kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte teması altında bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta kodunda kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmıştır. Bu nedenle Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanının fen bilimleri üniteleriyle ilişkilendirilmesine yönelik anket ve görüşme verilerinden elde edilen bulguların farklılık gösterdiği anlaşılmakta olup öğretmenlerin her iki dersin kazanımlarının diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam görevi görebileceğini düşünerek veya dersler arasındaki konu içeriklerini ilişkili bularak kazanımları ilişkilendirdikleri yorumu yapılabilmektedir.

4.1.2.1.5 Sosyal Bilgiler Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Öğretmenlerin Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanı kazanımları ile fen bilimleri dersi ünitelerindeki kazanımları ilişkilendirmelerine yönelik anket verilerinden elde edilen bulgulara aşağıda yer alan Tablo 13'te yer verilmiştir.

Tablo 13. Sosyal Bilgiler Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Anketten Ulaşılan Tema ve Kodlar

Öğrenme Alanı	Ünite	Tema	Kod	f		
				S	F	Toplam
Üretim, Dağıtım ve Tüketim 13 öğretmen (4S, 9F)	Güneş, Dünya ve Ay			-	1	1
	Canlılar Dünyası	İçerik benzer ama tam olarak aynı değil	İçeriğin birbiriyle ilişkili olması	1	-	1
	Kuvvetin Ölçülmesi ve Sürtünme			-	1	1
	Madde ve Değişim	Kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte	Bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta	-	1	1
		İçerik benzer ama tam olarak aynı değil	İçeriğin birbiriyle ilişkili olması	3	5	8
	İnsan ve Çevre	Kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte	Bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta	1	1	2
		Kazanımlar aynı içerikte	Kazanımlar arasında konu ortak	1	-	1

Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanının fen bilimleri üniteleriyle ilişkilendirilmesine yönelik olarak sosyal bilgiler öğrenme alanlarında ilişki kuran öğretmenlere ilişkin bulgular doğrultusunda toplam 13 öğretmenin (4S, 9F) ilişkilendirme yaptığı sonucuna ulaşılmaktadır. Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanını fen bilimleri üniteleriyle ilişkilendiren 13 öğretmenin kazanımları nasıl ilişkilendirdiği Tablo 13'te gösterilmiş olup öğretmenlerin bu ilişkilendirmeleri sırasıyla içerik benzer ama tam olarak aynı değil, kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte ve kazanımlar aynı içerikte temalarında yaptıkları anlaşılmaktadır. İçerik benzer ama tam olarak aynı değil temasında bu ilişkilendirmeleri içeriğin birbiriyle ilişkili olması kodunda ilişkilendirdikleri, kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte temasında bu ilişkilendirmeleri bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta kodunda ilişkilendirdikleri,

kazanımlar aynı içerikte temasında ise bu ilişkilendirmeleri kazanımlar arasında konu ortak kodunda ilişkilendirdikleri görülmektedir.

Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanını Kuvvetin Ölçülmesi ve Sürtünme ünitesiyle ilişkilendiren F3, anket formunda F.5.3.2.3. *“Günlük yaşamda sürtünmeyi artırma veya azaltmaya yönelik yeni fikirler üretir.”* kazanımı ile SB.5.5.4. *“Temel ihtiyaçları karşılamaya yönelik ürünlerin üretim, dağıtım ve tüketim ağını analiz eder.”* kazanımını ilişkilendirmiş olup kazanımlar arasındaki ilişkiyi *“İnsanların hayatlarını kolaylaştırmak ülke ekonomisine katkı sunmak için yeni ürünler üretmek veya inovasyonun önemini açıklamak.”* şeklinde ifade ederek öğretmenin içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmakta olup kazanımları içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığını düşünerek ilişkilendirdiği yorumu yapılabilir. Kuvvetin Ölçülmesi ve Sürtünme ünitesini Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanıyla ilişkilendiren sosyal bilgiler öğretmeni ise bulunmamaktadır.

Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanını İnsan ve Çevre ünitesiyle ilişkilendiren F18, anket formunda F.5.6.2.4. *“İnsan-çevre etkileşiminde yarar ve zarar durumlarını örnekler üzerinde tartışır.”* kazanımını SB.5.5.3. *“Çevresindeki ekonomik faaliyetlerin, insanların sosyal hayatlarına etkisini analiz eder.”* kazanımıyla ilişkilendirmiş olup kazanımlar arasındaki ilişkiyi *“İnsan ve çevre etkileşiminin ekonomi üzerindeki olumlu ve olumsuz yönleri ilişkilendirilebilir.”* şeklinde ifade ederek öğretmenin içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır. F.5.6.2.1. *“İnsan ve çevre arasındaki etkileşimin önemini ifade eder.”* kazanımını SB.5.5.1. *“Yaşadığı yerin ve çevresinin ekonomik faaliyetlerini analiz eder.”* kazanımıyla ilişkilendiren S18’in *“İnsan ve çevre arasındaki etkileşim ilişkilidir.”* şeklindeki ifadesinden de öğretmenlerin yine içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca S1, S29, F1, F2, F29 ve F30’uncu öğretmenlerinde yine içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri anket analizleri sonucunda anlaşılmış olup öğretmenlerin kazanımları içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığını düşünerek ilişkilendirdikleri yorumu yapılabilir.

Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanını İnsan ve Çevre ünitesiyle ilişkilendiren S2, anket formunda SB.5.5.4. *“Temel ihtiyaçları karşılamaya yönelik ürünlerin üretim, dağıtım ve tüketim ağını analiz eder.”* kazanımı ile F.5.6.2.2. *“Yakın çevresindeki veya ülkemizdeki bir çevre sorununun çözümüne ilişkin öneriler sunar.”* kazanımını ilişkilendirmiş, kazanımlar arasındaki ilişkiyi ise *“Yakın çevresindeki veya ülkesindeki bir çevre sorunun çözümünde temel ihtiyaçları karşılamaya yönelik ürünlerin tüketim boyutunu göz önüne alarak çevre sorunun çözülmesine yönelik stratejiler geliştirebilir.”* şeklinde ifade ederek öğretmenin kendi dersindeki kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bir bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır. Anket formunda F.5.6.1.1. *“Biyçeşitliliğin doğal yaşam için önemini sorgular.”* kazanımını SB.5.5.1. *“Yaşadığı yerin ve çevresinin ekonomik faaliyetlerini analiz eder.”* kazanımı ile ilişkilendiren F21’in *“Biyçeşitlilik bir bölgedeki ekonomik faaliyetlere etki eder. Örneğin Ordu'nun biyçeşitliliğine örnek fındıktır. Bu ilde fındık yetiştiriciliğinin olması bu ürünle ilgili çeşitli fabrikaların kurulmasına olanak sağlar. Bu da ekonomisini güçlendirir.”* şeklindeki ifadesinden de öğretmenin kendi dersindeki kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bir bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmakta olup öğretmenlerin kazanımları bağlam olarak ilişkilendirdikleri düşünülmektedir.

Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanını İnsan ve Çevre ünitesiyle ilişkilendiren S1, anket formunda SB.5.5.1. *“Yaşadığı yerin ve çevresinin ekonomik faaliyetlerini analiz eder.”* kazanımı ile F.5.6.2.1. *“İnsan ve çevre arasındaki etkileşimin önemini ifade eder.”*, F.5.6.2.2. *“Yakın çevresindeki veya ülkemizdeki bir çevre sorununun çözümüne ilişkin öneriler sunar.”*, F.5.6.2.3. *“İnsan faaliyetleri sonucunda gelecekte oluşabilecek çevre sorunlarına yönelik çıkarımda bulunur.”*, F.5.6.2.4. *“İnsan-çevre etkileşiminde yarar ve zarar durumlarını örnekler üzerinde tartışır.”* kazanımlarını ilişkilendirmiş, kazanımlar arasındaki ilişkiyi ise *“Her iki derste çevre kirliliği, çevreyi koruma insanın çevreye etkileri ortaktır. Çevredeki ekonomik faaliyetlerin çevreye olumsuz ve olumlu etkileri ilişkilendirilebilir.”* şeklinde ifade ederek öğretmenin kazanımları konunun ortak olduğunu düşünerek ilişkilendirdiği anlaşılmakla birlikte öğretmenin kazanımların aynı içerikte olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği yorumu yapılabilmektedir. Ancak kazanımlar

incelendiğinde öğretmenin kendi dersindeki kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bir bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği şeklinde de yorumlanabilir.

Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanını İnsan ve Çevre ünitesiyle ilişkilendiren öğretmenlerin içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığı, kazanımların aynı içerikte olduğu ve kazanımların bağlam olarak ilişkilendirildiği temaları altında kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmakta olup öğretmenlerin en çok içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri en az ise konunun ortak olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri sonucuna ulaşılabilmektedir.

Öğretmenlerin Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanı kazanımları ile fen bilimleri dersi ünitelerindeki kazanımları ilişkilendirmelerine yönelik görüşme verilerinden elde edilen bulgulara aşağıda yer alan Tablo 14'te yer verilmiştir.

Tablo 14. Sosyal Bilgiler Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Görüşme Verilerinden Elde Edilen Tema ve Kodlar

Öğrenme Alanı	Ünite	Tema	Kod	f		
				S	F	Toplam
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Güneş Dünya ve Ay	Kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte	Bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta	-	1	1
	Madde ve Değişim			-	1	1
	Canlılar Dünyası	İçerik benzer ama tam olarak aynı değil	İçeriğin birbiriyle ilişkili olması	1	-	1
		İçerik benzer ama tam olarak aynı değil	İçeriğin birbiriyle ilişkili olması	1	1	2
	İnsan ve Çevre	Kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte	Bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta	1	-	1

Tablo 14 incelendiğinde görüşmeye katılan öğretmenlerin Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanını fen bilimleri dersi üniteleriyle ilişkilendirmelerinden ortaya çıkan temalar sırasıyla kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte (üç öğretmen) ve içerik benzer ama tam olarak aynı değil (üç öğretmen) şeklindedir. Bu ilişkilendirmelerin de bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için

bağlam olarak kullanılmakta kodunda ve içeriğin birbiriyle ilişkili olması kodunda yapıldığı görülmektedir.

F16, F.5.1.2.2. *“Ay’da canlıların yaşayabileceğine yönelik ürettiği fikirleri tartışır.”* kazanımı ile SB.5.5.5. *“İş birliği yaparak üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirir.”* kazanımını ilişkilendirmiş, kazanımlar arasındaki ilişkiyi ise görüşmede *“Bu kazanımı öğrencilere verirken mevcut dünya üzerindeki şartların olmadığı, farklı bir gezegende yaşam için hangi koşulların olduğunu araştırıp burada insan hayatının devamı için ne tür araçlar tasarlanabileceğinden yola çıkarak aslında sosyal bilgiler dersiyle de bunu ilişkilendirmiş oluruz. Üretim, dağıtım yapan şirketlerin hangi ARGE çalışmalarını yapıp, hangi aşamalardan geçtiğini öğrencilere rahatlıkla verebiliriz.”* şeklinde açıklamış olup öğretmenin diğer dersin kazanımını öğretmek için kendi dersindeki kazanımdan yararlanılabileceğini ifade ettiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle F16’nın açıklamalarına bakıldığında öğretmenin kendi dersindeki kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmakta olup disiplinler arası açıdan bakıldığında öğretmenin multidisipliner öğretim yaklaşımıyla ilişkilendirme yaparak kazanımları bağlam olarak ilişkilendirdiği yorumu da yapılabilmektedir.

S29, SB.5.5.1. *“Yaşadığı yerin ve çevresinin ekonomik faaliyetlerini analiz eder.”* kazanımı ile F.5.2.1.1. *“Canlılara örnekler vererek benzerlik ve farklılıklarına göre sınıflandırır.”* kazanımını ilişkilendirmiş, kazanımlar arasındaki ilişkiyi görüşmede *“Çevredeki bitki ve hayvan türleri ile ekonomik faaliyetler arasındaki ilişkiye örnekler veriyoruz. Doğal çevre ile ekonomik faaliyetler arasındaki ilişkiye örnekler verirken çevrenin insana etkilerini açıklarken biz bu kazanımları kullanıyoruz.”* şeklinde açıklamış olup öğretmenin çevredeki bitki ve hayvan türleri ile bunların ekonomik faaliyetlere olan etkisinin ilişkilendirilebileceğini ifade ettiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle S29’un açıklamalarına bakıldığında öğretmenin içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği söylenebilir. Disiplinler arası açıdan bakıldığında öğretmenin multidisipliner öğretim yaklaşımıyla ilişkilendirme yaparak

kazanımları içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığını düşünerek ilişkilendirdiği yorumu da yapılabilmektedir.

F15, F.5.4.4.2. *“Günlük yaşamdan örnekleri genişleme ve büzülme olayları ile ilişkilendirir.”* kazanımı ile SB.5.5.1. *“Yaşadığı yerin ve çevresinin ekonomik faaliyetlerini analiz eder.”* kazanımını ilişkilendirmiş olup kazanımlar arasındaki ilişkiyi görüşmede *“Hal değişiminin sonucunda hasar gören yapılar, doğal ve yapay yapılar şüphesiz ekonomik bir maliyet getirecektir. Bu iki kazanım ilişkilendirildiğinde öğrenci bunu hissedecektir.”* şeklinde açıklamış olup öğretmenin hal değişimi sonucu genişleme ve büzülme olaylarının ekonomik sonuçlara bağlanabileceğini ifade ettiği ve diğer dersin kazanımını öğretmek için kendi dersindeki kazanımdan yararlanılabileceğini ifade ettiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle F15’in açıklamalarına bakıldığında öğretmenin kendi dersindeki kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmakta olup disiplinler arası açıdan bakıldığında öğretmenin multidisipliner öğretim yaklaşımıyla ilişkilendirme yaparak kazanımları bağlam olarak ilişkilendirdiği yorumu da yapılabilmektedir.

F29, F.5.6.2.4. *“İnsan-çevre etkileşiminde yarar ve zarar durumlarını örnekler üzerinde tartışır.”* kazanımı ile SB.5.5.2. *“Yaşadığı yer ve çevresindeki ekonomik faaliyetlere bağlı olarak gelişen meslekleri tanır.”* kazanımını ilişkilendirmiş olup kazanımlar arasındaki ilişkiyi görüşmede *“İnsan ve çevre arasındaki bağlamın ilerleyen nesillere ne kadar etki edeceğinin kanısına varabilir. İnsan- çevre birbiri arasında ne kadar çok güdümlü bir şekilde ilerlerse hem insan sağlığı hem de çevre sağlığı için insan-çevre arasında güzel bir uyum olması gerekiyor.”* şeklinde ifade ederken S29 ise SB.5.5.1. *“Yaşadığı yerin ve çevresinin ekonomik faaliyetlerini analiz eder.”* kazanımı ile F.5.6.2.1. *“İnsan ve çevre arasındaki etkileşimin önemini ifade eder.”* kazanımı arasındaki ilişkiyi *“...Doğal çevre ile ekonomik faaliyetler arasındaki ilişkiye örnekler verirken çevrenin insana etkilerini açıklarken bu kazanımları kullanıyoruz.”* şeklinde açıklamış olup öğretmenlerin kazanımlar arasında içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu ifade ettikleri ve kendi dersindeki kazanımı anlatırken diğer dersin kazanımından da yararlandıkları anlaşılmaktadır. Bu nedenle F29 ve S29’un açıklamalarına bakıldığında

öğretmenlerin içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri söylenebilir. Disiplinler arası açıdan bakıldığında öğretmenlerin multidisipliner öğretim yaklaşımıyla ilişkilendirme yaparak kazanımları içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığını düşünerek ilişkilendirdikleri yorumu da yapılabilir.

S1, SB.5.5.1. *“Yaşadığı yerin ve çevresinin ekonomik faaliyetlerini analiz eder.”* kazanımı ile F.5.6.2.1. *“İnsan ve çevre arasındaki etkileşimin önemini ifade eder.”*, F.5.6.2.2. *“Yakın çevresindeki veya ülkemizdeki bir çevre sorununun çözümüne ilişkin öneriler sunar, F.5.6.2.3. İnsan faaliyetleri sonucunda gelecekte oluşabilecek çevre sorunlarına yönelik çıkarımda bulunur, F.5.6.2.4. İnsan-çevre etkileşiminde yarar ve zarar durumlarını örnekler üzerinde tartışır.”* kazanımlarını ilişkilendirmiş, kazanımlar arasındaki ilişkiyi görüşmede *“İnsan faaliyetlerinin çevreye olan etkileri ve çevrede yarattığı sonuçlar, tahripler, çevre kirliliği ve bunlardan korunma yollarını rahatlıkla açıklayabiliriz. Ve bunlar çevreyi ekonomik açıdan nasıl etkiler? Hangi ekonomik faaliyetleri etkiler? Fen bilgisi dersinde de... aynı şekilde yapılabilir.”* şeklinde açıklamış olup öğretmenin çevre sorunlarının ekonomik sonuçlara bağlanabileceğini ve kendi dersindeki kazanımı öğretmek için diğer dersin kazanımından yararlanılabileceğini ifade ettiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle S1’in açıklamalarına bakıldığında öğretmenin diğer dersin kazanımını kendi dersindeki kazanımı öğretmek için bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmakta olup disiplinler arası açıdan bakıldığında öğretmenin multidisipliner öğretim yaklaşımıyla ilişkilendirme yaparak kazanımları bağlam olarak ilişkilendirdiği yorumu da yapılabilir.

Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanını İnsan ve Çevre ünitesiyle ilişkilendiren öğretmenlerin içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığı ve kazanımların bağlam olarak ilişkilendirildiği temaları altında kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmakta olup öğretmenlerin en çok içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri sonucuna ulaşılabilmektedir.

Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanının fen bilimleri dersi üniteleriyle ilişkilendirilmesine yönelik anket ve görüşmelerden elde edilen bulgular doğrultusunda görüşmeye katılan öğretmenlerden S29, F15 ve F29’un görüşmede

yaptığı açıklamalardan elde edilen bulguların anket verileriyle aynı olduğu, S1'in anket verilerinden elde edilen bulgulara SB.5.5.1. *“Yaşadığı yerin ve çevresinin ekonomik faaliyetlerini analiz eder.”* kazanımı ile F.5.6.2.1. *“İnsan ve çevre arasındaki etkileşimin önemini ifade eder.”*, F.5.6.2.2. *“Yakın çevresindeki veya ülkemizdeki bir çevre sorununun çözümüne ilişkin öneriler sunar.”*, F.5.6.2.3. *“İnsan faaliyetleri sonucunda gelecekte oluşabilecek çevre sorunlarına yönelik çıkarımda bulunur.”* , F.5.6.2.4. *“İnsan-çevre etkileşiminde yarar ve zarar durumlarını örnekler üzerinde tartışır.”* kazanımlarını kazanımlar arasında konu ortak şeklinde görüşmede ise aynı kazanımları bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta şeklinde ilişkilendirdiği ve F16'nın anket verilerinden elde edilen bulgulara F.5.1.2.2. *“Ay'da canlıların yaşayabileceğine yönelik ürettiği fikirleri tartışır.”* kazanımı ile SB.5.5.5. *“İş birliği yaparak üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirir.”* kazanımını içeriğin birbiriyle ilişkili olması şeklinde görüşmede ise aynı kazanımları bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta şeklinde ilişkilendirdiği görülmektedir. Görüşme yapılan S13, S17 ve F11'in ise hem anket formunda hem de görüşmede bu öğrenme alanı ve üniteler arasında ilişki kurmadığı görülmektedir.

Hem anket hem de görüşme verilerinden elde edilen bulgular incelendiğinde Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanını fen bilimleri üniteleriyle ilişkilendiren öğretmenlerin anket formunda en çok içerik benzer ama tam olarak aynı değil teması altında içeriğin birbiriyle ilişkili olması kodunda kazanımları ilişkilendirdikleri; görüşmede ise en çok kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte (üç öğretmen) teması altında bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta kodunda ve içerik benzer ama tam olarak aynı değil (üç öğretmen) teması altında içeriğin birbiriyle ilişkili olması kodunda kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmıştır. Bu nedenle Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanının fen bilimleri üniteleriyle ilişkilendirilmesine yönelik anket ve görüşme verilerinden elde edilen bulguların farklılık gösterdiği anlaşılmakta olup öğretmenlerin en çok dersler arasındaki konu içeriklerini ilişkili bularak veya her iki dersin kazanımlarının diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam görevi görebileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri yorumu yapılabilmektedir.

4.1.2.1.6 Sosyal Bilgiler Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Öğretmenlerin Etkin Vatandaşlık öğrenme alanı kazanımları ile fen bilimleri dersi ünitelerindeki kazanımları ilişkilendirmelerine yönelik anket verilerinden elde edilen bulgulara aşağıda yer alan Tablo 15’te yer verilmiştir.

Tablo 15. Sosyal Bilgiler Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Anketten Ulaşılan Tema ve Kodlar

Öğrenme Alanı	Ünite	Tema	Kod	f		
				S	F	Toplam
Etkin Vatandaşlık 6 öğretmen (3S, 3F)	Güneş, Dünya ve Ay	Kazanımlar	Bir dersin kazanımı diğer dersin	-	1	1
		bağlam olarak kazanımını öğretmek için bağlam	olarak kullanılmakta	-	1	1
	Işığın Yayılması	ilişkilendirilmekte	olarak kullanılmakta			
	İnsan ve Çevre	İçerik benzer ama tam olarak aynı değil	İçeriğin birbiriyle ilişkili olması	2	1	3
		Kazanımlar	Bir dersin kazanımı diğer dersin			
		bağlam olarak kazanımını öğretmek için bağlam	olarak kullanılmakta	1	-	1

Etkin Vatandaşlık öğrenme alanının fen bilimleri üniteleriyle ilişkilendirilmesine yönelik olarak sosyal bilgiler öğrenme alanlarında ilişki kuran öğretmenlere ilişkin bulgular doğrultusunda toplam altı öğretmenin (3S, 3F) ilişkilendirme yaptığı sonucuna ulaşılmaktadır. Etkin Vatandaşlık öğrenme alanını fen bilimleri üniteleriyle ilişkilendiren altı öğretmenin kazanımları nasıl ilişkilendirdiği Tablo 15’te gösterilmiş olup öğretmenlerin bu ilişkilendirmeleri sırasıyla içerik benzer ama tam olarak aynı değil (üç öğretmen) ve kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte (üç öğretmen) temalarında yaptıkları anlaşılmaktadır. İçerik benzer ama tam olarak aynı değil temasında bu ilişkilendirmeleri içeriğin birbiriyle ilişkili olması kodunda ilişkilendirdikleri, kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte temasında ise bu ilişkilendirmeleri bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta kodunda ilişkilendirdikleri görülmektedir.

Etkin Vatandaşlık öğrenme alanını Işığın Yayılması ünitesiyle ilişkilendiren F15, anket formunda F.5.5.4.1. *“Tam gölgenin nasıl oluştuğunu gözlemleyerek basit ışın çizimleri ile gösterir.”* kazanımı ile SB.5.6.2. *“Yaşadığı yerin yönetim birimlerinin temel görevlerini açıklar.”* kazanımını ilişkilendirmiş olup kazanımlar arasındaki ilişkiyi *“Sosyaldeki yönetim birimlerinin imar ile ilgili görevlerinin gölge oluşumu ile ilişkilendirilmesi.”* şeklinde ifade ederek öğretmenin kendi dersindeki kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmakta olup öğretmenin kazanımları bağlam olarak ilişkilendirdiği düşünülmektedir. Işığın Yayılması ünitesini Etkin Vatandaşlık öğrenme alanıyla ilişkilendiren Sosyal Bilgiler öğretmeni ise bulunmamaktadır.

Etkin Vatandaşlık öğrenme alanını İnsan ve Çevre ünitesiyle ilişkilendiren S18, anket formunda SB.5.6.1. *“Bireysel ve toplumsal ihtiyaçlar ile bu ihtiyaçların karşılanması için hizmet veren kurumları ilişkilendirir.”* kazanımı ile F.5.6.3.1. *“Doğal süreçlerin neden olduğu yıkıcı doğa olaylarını açıklar.”*, F.5.6.3.2. *“Yıkıcı doğa olaylarından korunma yollarını ifade eder.”* kazanımlarını ilişkilendirmiştir. S18, kazanımlar arasındaki ilişkiyi *“Yıkıcı doğa olaylarından korunma yolları ilişkilendirilebilir.*”* şeklinde ifade ederken F.5.6.1.2. *“Biyçeşitliliği tehdit eden faktörleri, araştırma verilerine dayalı olarak tartışır.”* kazanımı ile SB.5.6.2. *“Yaşadığı yerin yönetim birimlerinin temel görevlerini açıklar.”* kazanımını ilişkilendiren F3 ise *“Yaşanılan sorunların çözümünde sosyal toplum kuruluşlarında görev alarak sorunlarının ilgili mercilere iletilmesini sağlayarak çözüme katkı sunar.*”* şeklinde ifade ederek öğretmenlerin içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmaktadır ancak kazanımlar incelendiğinde öğretmenlerin kendi dersindeki kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bir bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri şeklinde de yorumlanabilir. S5 ise anket formunda SB.5.6.2. *“Yaşadığı yerin yönetim birimlerinin temel görevlerini açıklar.”* kazanımı ile F.5.6.2.1. *“İnsan ve çevre arasındaki etkileşimin önemini ifade eder.”*, F.5.6.2.2. *“Yakın çevresindeki veya ülkemizdeki bir çevre sorununun çözümüne ilişkin öneriler sunar.”*, F.5.6.2.3. *“İnsan faaliyetleri sonucunda gelecekte oluşabilecek çevre sorunlarına yönelik çıkarımda bulunur.”*, F.5.6.2.4. *“İnsan-çevre etkileşiminde yarar*

ve zarar durumlarını örnekler üzerinde tartışır.” kazanımlarını ilişkilendirmiş olup kazanımlar arasındaki ilişkiyi “Yönetim birimlerinin çevre sorunlarının çözümünde gerekli tedbirleri alması ve bu konuda çalışmalar yapması ilişkilendirilebilir.” şeklinde ifade ederek öğretmenin yine içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmakta olup öğretmenlerin kazanımları içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığını düşünerek ilişkilendirdikleri yorumu yapılabilmektedir.

Etkin Vatandaşlık öğrenme alanını İnsan ve Çevre ünitesiyle ilişkilendiren öğretmenlerin içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığı ve kazanımların bağlam olarak ilişkilendirildiği temaları altında kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmakta olup öğretmenlerin en çok içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri sonucuna ulaşabilmektedir.

Öğretmenlerin Etkin Vatandaşlık öğrenme alanı kazanımları ile fen bilimleri dersi ünitelerindeki kazanımları ilişkilendirmelerine yönelik görüşme verilerinden elde edilen bulgulara aşağıda yer alan Tablo 16’da yer verilmiştir.

Tablo 16. Sosyal Bilgiler Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Görüşme Verilerinden Elde Edilen Tema ve Kodlar

Öğrenme Alanı	Ünite	Tema	Kod	f		
				S	F	Toplam
Etkin Vatandaşlık	Güneş Dünya ve Ay	Kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte	Bir dersin kazanımı	-	1	1
	Işığın Yayılması		diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta	-	1	1
	İnsan ve Çevre			1	-	1

Tablo 16 incelendiğinde görüşmeye katılan öğretmenlerin Etkin Vatandaşlık öğrenme alanını fen bilimleri dersi üniteleriyle ilişkilendirmelerinden ortaya çıkan tema yalnızca kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte şeklinde olup bu ilişkilendirmelerin de bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta kodunda yapıldığı görülmektedir.

F16, F.5.1.3.2. “Ay’ın evreleri ile Ay’ın Dünya etrafındaki dolanma hareketi arasındaki ilişkiyi açıklar.” kazanımı ile SB.5.6.4. “Millî egemenlik ve bağımsızlık sembollerimizden Bayrağımıza ve İstiklâl Marşına değer verir.” kazanımını

ilişkilendirmiş, kazanımlar arasındaki ilişkiyi ise görüşmede *“Ay’ın evreleri konusu öğrencilere anlatılırken...Bu ara evreler günlük yaşamda başka nerede karşımıza geldiği sorusu sorulduğunda öğrencilerimizin çoğu tarafından verilen cevap bayrağımızdaki evre veriliyor.”* şeklinde açıklayarak öğrencinin ara evrelerden olan hilal evresinden yola çıkarak bağımsızlık sembollerimizden olan bayrağımıza değer verebileceğini ifade etmiştir. Bu nedenle F16’nın açıklamalarına bakıldığında öğretmenin diğer dersin kazanımını kendi dersindeki kazanımı öğretmek için bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmakta olup disiplinler arası açıdan bakıldığında öğretmenin multidisipliner öğretim yaklaşımıyla ilişkilendirme yaparak kazanımları bağlam olarak ilişkilendirdiği yorumu da yapılabilmektedir.

F15, F.5.5.4.1. *“Tam gölgenin nasıl oluştuğunu gözlemleyerek basit ışın çizimleri ile gösterir.”* kazanımı ile SB.5.6.2. *“Yaşadığı yerin yönetim birimlerinin temel görevlerini açıklar.”* kazanımını ilişkilendirmiş, kazanımlar arasındaki ilişkiyi ise görüşmede *“...bir yerleşim yeri oluşturulurken rahat, ferah, yaşanabilir bir ortam oluşturulabilmesi için tam gölge oluşumunu yerel yönetimlerin uygulaması gerekir ki yapılan konutlar, parklar güneş ışığından tam olarak faydalanabilsin. Burada tam gölge oluşumunu çizimle gösterirken yaptığı çizimlerin sonucunun ne işe yaradığını öğrencinin anlayabilmesi için SB.5.6.2 kazanımı ile ilişkilendirilirse çocuk yaptığı çalışmanın sonuçlarını da değerlendirebilir.”* şeklinde açıklamış olup öğretmenin kendi dersindeki kazanımı öğretmek için diğer dersin kazanımından yararlanılabileceğini ifade ettiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle F15’in açıklamalarına bakıldığında öğretmenin diğer dersin kazanımını kendi dersindeki kazanımı öğretmek için bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmakta olup disiplinler arası açıdan bakıldığında öğretmenin multidisipliner öğretim yaklaşımıyla ilişkilendirme yaparak kazanımları bağlam olarak ilişkilendirdiği yorumu da yapılabilmektedir.

S29, SB.5.6.1. *“Bireysel ve toplumsal ihtiyaçlar ile bu ihtiyaçların karşılanması için hizmet veren kurumları ilişkilendirir.”* kazanımı ile F.5.6.3.1. *“Doğal süreçlerin neden olduğu yıkıcı doğa olaylarını açıklar.”*, F.5.6.3.2. *“Yıkıcı doğa olaylarından korunma yollarını ifade eder.”* kazanımlarını ilişkilendirmiş,

kazanımlar arasındaki ilişkiyi ise görüşmede “...*çevre sorunları ve doğal afetlerde faaliyet gösteren resmi ve sivil toplum kuruluşlarını anlatırken afetler ve çevre sorunlarının insanları nasıl etkilediğine ve afet sonucundaki insanların ihtiyaçlarına, afetlerden korunma yöntemlerine değiniyoruz.*” şeklinde açıklamış olup öğretmenin kendi dersindeki kazanımı öğretmek için diğer dersin kazanımından yararlanılabileceğini ifade ettiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle S29’un açıklamalarına bakıldığında öğretmenin diğer dersin kazanımını kendi dersindeki kazanımı öğretmek için bağlam olarak kullanılabileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmakta olup disiplinler arası açıdan bakıldığında öğretmenin multidisipliner öğretim yaklaşımıyla ilişkilendirme yaparak kazanımları bağlam olarak ilişkilendirdiği yorumu da yapılabilmektedir.

Etkin Vatandaşlık öğrenme alanının fen bilimleri dersi üniteleriyle ilişkilendirilmesine yönelik anket ve görüşmelerden elde edilen bulgular doğrultusunda görüşmeye katılan öğretmenlerden S29, F15 ve F16’nın görüşmede yaptığı açıklamalardan elde edilen bulguların anket verileriyle aynı olduğu görülmektedir. Görüşme yapılan S1, S13, S17, F11 ve F29’un ise hem anket formunda hem de görüşmede bu öğrenme alanı ve üniteler arasında ilişki kurmadığı görülmektedir.

Hem anket hem de görüşme verilerinden elde edilen bulgular incelendiğinde Etkin Vatandaşlık öğrenme alanını fen bilimleri üniteleriyle ilişkilendiren öğretmenlerin anket formunda en çok içerik benzer ama tam olarak aynı değil (üç öğretmen) teması altında içeriğin birbiriyle ilişkili olması kodunda ve kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte (üç öğretmen) teması altında bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta kodunda kazanımları ilişkilendirdikleri; görüşmede ise en çok kazanımlar bağlam olarak ilişkilendirilmekte teması altında bir dersin kazanımı diğer dersin kazanımını öğretmek için bağlam olarak kullanılmakta kodunda kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmıştır. Bu nedenle Etkin Vatandaşlık öğrenme alanının fen bilimleri üniteleriyle ilişkilendirilmesine yönelik anket ve görüşme verilerinden elde edilen bulguların farklılık gösterdiği anlaşılmakta olup öğretmenlerin en çok dersler arasındaki konu içeriklerini ilişkili bularak veya her iki dersin kazanımlarının diğer

dersin kazanımını öğretmek için bağlam görevi görebileceğini düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri yorumu yapılabilmektedir.

4.1.2.1.7 Sosyal Bilgiler Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Öğretmenlerin Küresel Bağlantılar öğrenme alanı kazanımları ile fen bilimleri dersi ünitelerindeki kazanımları ilişkilendirmelerine yönelik anket verilerinden elde edilen bulgulara aşağıda yer alan Tablo 17’de yer verilmiştir.

Tablo 17. Sosyal Bilgiler Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Anketten Ulaşılan Tema ve Kodlar

Öğrenme Alanı	Ünite	Tema	Kod	f		
				S	F	Toplam
Küresel Bağlantılar 8 öğretmen (5S, 3F)	Güneş, Dünya ve Ay	İçerik benzer ama tam olarak aynı değil	İçeriğin birbiriyle ilişkili olması	1	-	1
	Canlılar Dünyası			1	-	1
	Madde ve Değişim			1	-	1
	İnsan ve Çevre	İçerik benzer ama tam olarak aynı değil	İçeriğin birbiriyle ilişkili olması	3	3	6
		Kazanımlar aynı içerikte	İçeriğin birbiriyle benzer olması	1	-	1
			Kazanımlar arasında konu ortak	1	-	1

Küresel Bağlantılar öğrenme alanının fen bilimleri üniteleriyle ilişkilendirilmesine yönelik olarak sosyal bilgiler öğrenme alanlarında ilişki kuran öğretmenlere ilişkin bulgular doğrultusunda toplam sekiz öğretmenin (5S, 3F) ilişkilendirme yaptığı sonucuna ulaşılmaktadır. Küresel Bağlantılar öğrenme alanını fen bilimleri üniteleriyle ilişkilendiren sekiz öğretmenin kazanımları nasıl ilişkilendirdiği Tablo 17’de gösterilmiş olup öğretmenlerin bu ilişkilendirmeleri sırasıyla içerik benzer ama tam olarak aynı değil ve kazanımlar aynı içerikte temalarında yaptıkları anlaşılmaktadır. İçerik benzer ama tam olarak aynı değil temasında bu ilişkilendirmeleri sırasıyla içeriğin birbiriyle ilişkili olması ve içeriğin birbiriyle benzer olması kodunda ilişkilendirdikleri, kazanımlar aynı içerikte temasında ise bu ilişkilendirmeleri kazanımlar arasında konu ortak kodunda ilişkilendirdikleri görülmektedir.

Küresel Bağlantılar öğrenme alanını İnsan ve Çevre ünitesiyle ilişkilendiren F11, anket formunda F.5.6.2.4. *“İnsan-çevre etkileşiminde yarar ve zarar durumlarını örnekler üzerinde tartışır.”* kazanımı ile SB.5.7.1. *“Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır.”* kazanımını ilişkilendirmiş olup kazanımlar arasındaki ilişkiyi *“Çevrenin tarım, sanayi, turizm, ulaşım, kültür, endüstri üzerindeki etkisinin kendi ülkesi ve diğer ülkeler arasındaki oluşturacağı yararlı ve zararlı durumların çıkarımını yapabilir.”* şeklinde ifade ederek öğretmenin içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır. Anket formunda SB.5.7.1. *“Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır.”* kazanımı ile F.5.6.2.1. *“İnsan ve çevre arasındaki etkileşimin önemini ifade eder.”* kazanımını ilişkilendiren S18 ise kazanımlar arasındaki ilişkiyi *“İnsan ve çevre arasındaki etkileşim yönünden benzerdir.”* şeklinde ifade etmiş olup öğretmenin içeriğin birbiriyle benzer olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır. Ayrıca S17, S29, S30, F3 ve F15’inci öğretmenlerinde yine içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri anket analizleri sonucunda anlaşılmış olup öğretmenlerin kazanımları içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığını düşünerek ilişkilendirdikleri yorumu yapılabilmektedir.

Küresel Bağlantılar öğrenme alanını İnsan ve Çevre ünitesiyle ilişkilendiren S21, anket formunda SB.5.7.4. *“Çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerine örnekler verir.”* kazanımı ile F.5.6.2.3. *“İnsan faaliyetleri sonucunda gelecekte oluşabilecek çevre sorunlarına yönelik çıkarımda bulunur.”* kazanımını ilişkilendirmiş, kazanımlar arasındaki ilişkiyi ise *“Sosyal bilgiler dersinde işlenen insanlığın ortak mirası olan tarihi ve doğal öğelerin korunmasında insan faaliyetlerinin etkisi konusu ortak konular ve kazanımlardır.”* şeklinde ifade ederek öğretmenin kazanımları konunun ortak olduğunu düşünerek ilişkilendirdiği anlaşılmakla birlikte öğretmenin kazanımların aynı içerikte olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği yorumu yapılabilmektedir.

Küresel Bağlantılar öğrenme alanını İnsan ve Çevre ünitesiyle ilişkilendiren öğretmenlerin içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığı ve kazanımların aynı

içerikte olduğu temaları altında kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmakta olup öğretmenlerin en çok içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri sonucuna ulaşılabilir.

Öğretmenlerin Küresel Bağlantılar öğrenme alanı kazanımları ile fen bilimleri dersi ünitelerindeki kazanımları ilişkilendirmelerine yönelik görüşme verilerinden elde edilen bulgulara aşağıda yer alan Tablo 18’de yer verilmiştir.

Tablo 18. Sosyal Bilgiler Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kazanımları ile Fen Bilimleri Dersi Ünitelerindeki Kazanımları İlişkilendirmelerine Yönelik Görüşme Verilerinden Elde Edilen Tema ve Kodlar

Öğrenme Alanı	Ünite	Tema	Kod	f		
				S	F	Toplam
Küresel Bağlantılar	Güneş Dünya ve Ay	İçerik benzer ama tam olarak aynı değil	İçeriğin birbiriyle ilişkili olması	1	-	1
	Canlılar Dünyası			1	-	1
	Madde ve Değişim			1	-	1
	İnsan ve Çevre			2	2	4

Tablo 18 incelendiğinde görüşmeye katılan öğretmenlerin Küresel Bağlantılar öğrenme alanını fen bilimleri dersi üniteleriyle ilişkilendirmelerinden ortaya çıkan tema yalnızca içerik benzer ama tam olarak aynı değil şeklinde olup bu ilişkilendirmelerin de içeriğin birbiriyle ilişkili olması kodunda yapıldığı görülmektedir.

S29, SB.5.7.3. *“Turizmin uluslararası ilişkilerdeki önemini açıklar.”* kazanımı ile F.5.1.1.1. *“Güneş’in özelliklerini açıklar.”*, F.5.1.4.1. *“Güneş, Dünya ve Ay’ın birbirlerine göre hareketlerini temsil eden bir model hazırlar.”* kazanımlarını ilişkilendirmiş, kazanımlar arasındaki ilişkiyi ise görüşmede *“İklim ve sıcaklığa bağlı olarak turizm faaliyetlerinin değişiklik gösterdiği ilişkilendirilebilir.”* şeklinde ifade ederek öğretmenin kazanımlar arasında içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu ifade ettiği ve öğretmenin sosyal bilgiler kazanımını anlatırken kazanımı, fen bilimleri dersi kazanımıyla ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle S29’un açıklamalarına bakıldığında öğretmenin içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği söylenebilir. Disiplinler arası açıdan bakıldığında öğretmenin multidisipliner öğretim yaklaşımıyla ilişkilendirme yaparak kazanımları içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığını düşünerek ilişkilendirdiği yorumu da yapılabilir.

S29, SB.5.7.2. *“Ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerde iletişim ve ulaşım teknolojisinin etkisini tartışır.”* kazanımı ile F.5.2.1.1. *“Canlılara örnekler vererek benzerlik ve farklılıklarına göre sınıflandırır.”* kazanımını ilişkilendirmiş olup kazanımlar arasındaki ilişkiyi ise görüşmede *“Ülkelerdeki iklim ve biyoçeşitlilik farklılıklarından dolayı farklı ihtiyaçların olduğu ve ülkeler arası ticaret faaliyetlerinin nasıl geliştiğine değinirken bu kazanımları ilişkilendiriyoruz.”* şeklinde açıklamış olup öğretmenin biyoçeşitlilik ile ülkeler arası ticaret faaliyetlerinin ilişkilendirilebileceğini ifade ettiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle S29’un açıklamalarına bakıldığında öğretmenin içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği söylenebilir. Disiplinler arası açıdan bakıldığında öğretmenin multidisipliner öğretim yaklaşımıyla ilişkilendirme yaparak kazanımları içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığını düşünerek ilişkilendirdiği yorumu da yapılabilmektedir.

S29, SB.5.7.3. *“Turizmin uluslararası ilişkilerdeki önemini açıklar.”* kazanımı ile F.5.4.3.2. *“Sıcaklığı farklı olan sıvıların karıştırılması sonucu ısı alışverişi olduğuna yönelik deneyler yaparak sonuçlarını yorumlar.”* kazanımını ilişkilendirmiş, kazanımlar arasındaki ilişkiyi ise görüşmede *“İklim ve sıcaklığa bağlı olarak turizm faaliyetlerinin değişiklik gösterdiğini öğrencilere anlatıyoruz.”* şeklinde ifade ederek öğretmenin kazanımlar arasında içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu ifade ettiği ve öğretmenin sosyal bilgiler kazanımını anlatırken kazanımı, fen bilimleri dersi kazanımıyla ilişkilendirdiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle S29’un açıklamalarına bakıldığında öğretmenin içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdiği söylenebilir. Disiplinler arası açıdan bakıldığında öğretmenin multidisipliner öğretim yaklaşımıyla ilişkilendirme yaparak kazanımları içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığını düşünerek ilişkilendirdiği yorumu da yapılabilmektedir.

S29, SB.5.7.2. *“Ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerde iletişim ve ulaşım teknolojisinin etkisini tartışır.”* kazanımı ile F.5.6.2.1. *“İnsan ve çevre arasındaki etkileşimin önemini ifade eder.”* kazanımını ilişkilendirmiş olup kazanımlar arasındaki ilişkiyi görüşmede *“Ülkelerdeki iklim ve biyoçeşitlilik farklılıklarından dolayı farklı ihtiyaçların olduğu ve ülkeler arası ticaret faaliyetlerinin nasıl*

geliştiğine değinirken bu kazanımları ilişkilendiriyoruz.” şeklinde ifade ederken S17 ise SB.5.7.4. “Çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerine örnekler verir.” kazanımı ile F.5.6.1.2. “Biyçeşitliliği tehdit eden faktörleri, araştırma verilerine dayalı olarak tartışır.” kazanımı arasındaki ilişkiyi “Doğal varlıklarında bir ortak miras olduğu bununla ilişkili olarak biyçeşitliliğin bu mirasın bir parçası olduğu ve bunun korunması gerektiği ifade edilir.” şeklinde ifade ederek öğretmenlerin kazanımlar arasında içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu ifade ettikleri ve öğretmenlerin sosyal bilgiler kazanımını anlatırken kazanımı, fen bilimleri dersi kazanımıyla ilişkilendirdikleri anlaşılmaktadır. Görüşmeye katılan öğretmenlerden F11, F.5.6.2.4. “İnsan-çevre etkileşiminde yarar ve zarar durumlarını örnekler üzerinde tartışır.” kazanımı ile SB.5.7.1. “Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır.” kazanımını ilişkilendirmiş olup kazanımlar arasındaki ilişkiyi görüşmede “...öğrenci çevreye nasıl bir yarar ve zarar sağladığını çok iyi biliyor. bunu... bulunduğu mahalle, şehir olarak kısıtlamıyoruz. küresel bir yol izlemeye çalışıyoruz. Ve burada ülkemizin diğer ülkelerle olan ilişkileri çıkıyor.” şeklinde ifade ederken F15 ise F.5.6.1.2. “Biyçeşitliliği tehdit eden faktörleri, araştırma verilerine dayalı olarak tartışır.” kazanımı ile SB.5.7.3. “Turizmin uluslararası ilişkilerdeki önemini açıklar.” kazanımı arasındaki ilişkiyi “Biyçeşitliliğin dünyadaki turizme olan etkisi yadsınamaz düzeyde... Bu iki kazanım öğrencinin kafasına yerleştirilebilirse öğrenci biyçeşitliliğin, endemik türlerin turist çekebileceğini ve bu turistlerin ülkeler arasındaki ilişkiyi de direkt etkilediğini hissetmesi açısından bu iki kazanımın birleştirilmesi önemli diye düşünüyorum.” şeklinde ifade ederek öğretmenlerin yine kazanımlar arasında içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu ifade ettikleri ve öğretmenlerin fen bilimleri kazanımını anlatırken kazanımı, sosyal bilgiler dersi kazanımıyla ilişkilendirdikleri anlaşılmaktadır. Bu nedenle S17, S29, F11 ve F15’in açıklamalarına bakıldığında öğretmenlerin içeriğin birbiriyle ilişkili olduğunu düşünerek kazanımları ilişkilendirdikleri söylenebilir. Disiplinler arası açıdan bakıldığında öğretmenlerin multidisipliner öğretim yaklaşımıyla ilişkilendirme yaparak kazanımları içeriğin benzer ama tam olarak aynı olmadığını düşünerek ilişkilendirdikleri yorumu da yapılabilmektedir.

Küresel Bağlantılar öğrenme alanının fen bilimleri dersi üniteleriyle ilişkilendirilmesine yönelik anket ve görüşmelerden elde edilen bulgular doğrultusunda görüşmeye katılan öğretmenlerden S17, S29, F11 ve F15'in görüşmede yaptığı açıklamalardan elde edilen bulguların anket verileriyle aynı olduğu görülmektedir. Görüşme yapılan S1, S13, F16 ve F29'un ise hem anket formunda hem de görüşmede bu öğrenme alanı ve üniteler arasında ilişki kurmadığı görülmektedir.

Hem anket hem de görüşme verilerinden elde edilen bulgular incelendiğinde Küresel Bağlantılar öğrenme alanını fen bilimleri üniteleriyle ilişkilendiren öğretmenlerin hem anket forumunda hem de görüşmede en çok içerik benzer ama tam olarak aynı değil teması altında, içeriğin birbiriyle ilişkili olması kodunda kazanımları ilişkilendirdikleri anlaşılmış olup öğretmenlerin en çok dersler arasındaki konu içeriklerini ilişkili bularak kazanımları ilişkilendirdikleri yorumu yapılabilmektedir.

4.2. Öğretmenlerin İlişkilendirdikleri Kazanımların Derslerde Kullanılabilirliğine İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Görüşmeye katılan öğretmenlere ilişkilendirdikleri kazanımların derslerde kullanılabilirliğine ilişkin görüşleri sorulmuş, öğretmenlerin görüşleri ise olumlu ve olumsuz olmak üzere incelenerek olumlu ve olumsuz görüşe sahip olan öğretmenler Tablo 19'da gösterilmiştir.

Tablo 19. Öğretmenlerin İlişkilendirdikleri Kazanımların Derslerde Kullanılabilirliğine İlişkin Olumlu ve Olumsuz Görüşleri

Görüşler	Öğretmenler	f
Olumlu görüş	S1, S13, S17, S29, F11, F15, F16, F29	8
Olumsuz görüş	S29	1

Tablo 19'dan anlaşılabacağı üzere görüşmeye katılan tüm öğretmenlerin ilişkilendirdikleri kazanımların derslerde kullanılabilirliğine ilişkin olumlu görüşe sahip olduğu anlaşılmakla birlikte yalnızca S29'un olumlu görüşünün yanı sıra olumsuz görüşe de sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Görüşmeye katılan S1, S13, S17, S29, F11, F15, F16 ve F29 ilişkilendirdikleri kazanımların derslerde kullanılabilirliğine ilişkin olumlu görüşe sahip olup kazanımların derslerde kullanılabilir olduğunu düşünmektedir. İlişkilendirdiği kazanımların derslerde kullanılabilirliğine ilişkin S1, *“İlişkilendirdiğim kazanımların birçoğunu derslerimde kullanıyorum. Birçoğu kullandığım kazanımlar o nedenle ilişkilendirdim.”* diyerek ilişkilendirdiği kazanımların derslerde kullanılabilirliği ile ilgili olumlu görüşe sahip olduğunu ifade etmiştir. S13 ise *“İlişkilendirdiğim kazanımların derslerde kullanılabilir olduğunu düşünüyorum. Fen bilgisi dersindeki bu kazanımların... hemen hemen hepsini kullanabilirim. Çünkü... ortaokul çocuklarının somut kavramları zaten algılayabileceğini biliyoruz soyut kavramları anlama yolları da gelişmiş oluyor.”* diyerek ilişkilendirdiği kazanımların derslerde kullanılabilir olduğunu öğrencilerin hazırbulunuşluluk düzeylerine bağlamış olup öğretmenin olumlu görüşe sahip olduğu anlaşılmaktadır. Yine S17, *“İlişkilendirdiğim kazanımların birçoğunu derslerde kullanıyoruz, kullanmaktayız. ...her iki derste de birbirine benzer kazanımların işlenmesi ve bu kazanımlarla ilgili farklı şekillerde etkinliklerin yapılması öğrencideki duyarlılığı ve farkındalığı daha fazla arttırmakta.”* diyerek ilişkilendirdiği kazanımların derslerde kullanılabilir olduğunu ifade etmekte olup her iki dersin birbirine benzer kazanımlara sahip olduğunu ve birbirine benzer kazanımların ilişkilendirilerek etkinlikler üzerinden işlenmesinin öğrencideki duyarlılığı ve farkındalığı daha fazla arttırdığını ifade etmektedir. Dolayısıyla öğretmenin bu ifadesinden ilişkilendirdiği kazanımların kullanılabilirliği ile ilgili olumlu bir görüşe sahip olduğu anlaşılmaktadır. İlişkilendirdiği kazanımların derslerde kullanılabilirliğine ilişkin S29, *“...bütün sosyal bilgiler öğretmenleri bu konularla ilgili çok ayrıntılı olmasa da temel bilgilere sahiptirler. Bu yüzden bu kazanımların sosyal bilgiler dersinde işlenirken rahatlıkla kullanılabileceğini düşünüyorum. Bu ilişkilendirdiğimiz kazanımları sosyal bilgiler dersinde genel olarak kullanmaya çalışıyoruz ve kullanılabilir.”* diyerek sosyal bilgiler öğretmenlerinin çok ayrıntılı olmasa da fen bilimleri konuları ile ilgili temel bilgilere sahip olduğunu ve bu nedenle sosyal bilgiler dersinde her iki dersin kazanımlarının ilişkilendirilerek kullanılabileceğini ifade etmiş olup öğretmenin olumlu görüşe sahip olduğu anlaşılmaktadır. İlişkilendirdiği kazanımların derslerde kullanılabilirliğine

ilişkin F11 ise *“Bence kesinlikle kullanılabilir ve kullanılması gerekiyor da. Sosyal bilgiler ve fen bilimleri dersi diğer derslerden biraz daha ayrılıp sıyrılıyor. Çünkü günlük yaşamın içinden bahsediyoruz.”* diyerek sosyal bilgiler ve fen bilimleri dersinin diğer derslerden ayrıldığını çünkü iki dersin de konularının günlük yaşamla bağlantılı olduğunu ifade etmiş olup öğretmenin olumlu görüşe sahip olduğu anlaşılmaktadır. F15’in *“Bana göre ilişkilendirdiğim kazanımlar derslerde rahatlıkla kullanılabilir.”* şeklindeki ifadesinden, F16’nın *“Ben bu kazanımların kendi dersimde rahatlıkla kullanılabileceğini düşünüyorum.”* şeklindeki ifadesinden ve F29’un *“...özellikle sözel anlatım konularında bu tarz kullanımları gayet uygun bir şekilde kullanabilirim. Kullanışlı olduğunu düşünüyorum açıkçası.”* şeklindeki ifadesinden de öğretmenlerin olumlu görüşe sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Ancak S29, kazanımların kullanılabilmesinin öğretmenden öğretmene farklılık gösterebileceğini *“Öğretmen arkadaşların ilgileri, fen bilimleri dersinin kazanımları ile ilgili bilgileri farklılık gösterebileceğinden dolayı bunun kullanılabilmesinin öğretmenden öğretmene farklılık gösterebileceğini düşünüyorum.”* şeklinde ifade ederek öğretmenin olumlu görüşünün yanı sıra olumsuz görüşe de sahip olduğu anlaşılmaktadır. S29’un bu ifadesinden hareketle öğretmenlerin her iki derse ait kazanımların ilişkilendirilerek kullanılabilmesine ilişkin bilgi ve becerilerini arttırmaya yönelik çalışmaların yapılması gerektiği söylenebilir.

İlişkilendirdiği kazanımların derslerde kullanılabilirliğine örnek olarak ise S1, *“...özellikle yer küre üzerinde mevsimlerin oluşması, iklimlerin oluşmasını bir balon üzerinde ya da bir portakal üzerinde anlatırken kullanabilir. Fen bilgisi dersinde de yine aynı şekilde kullanabilir.”* şeklinde bir açıklama yaparak her iki derste de öğretmenlerin aynı konu üzerinde ortak materyaller kullanarak kazanımların ilişkilendirilebileceğini ifade etmektedir. S13 ise örnek olarak *“Depremle ilgili verdiğimiz örneklerde zaten doğrudan kullanabiliriz. Deprem çantası hazırlayabiliriz, fen bilgisi dersindeki örneklerden yararlanabiliriz. Bunların hepsinin derslerimizde kullanabilir olduğunu düşünüyorum.”* diyerek öğretmenlerin aynı konu üzerinde her iki derste de ortak örneklerden yararlanıp ilişkilendirdiği kazanımların kullanılabileceğini ifade etmektedir. S17 ise *“bilim adamları konusunu*

işlerken fen bilimleri öğretmeni bu konuyla ilgili farklı etkinlikler yaptırıyor. Aynı şekilde sosyal bilgiler dersinde de bu konuyla ilgili farklı etkinliklerimiz oluyor. Çocuk her iki derste de bu kazanımlarla ilgili yaptığı farklı etkinliklerle bu kazanımları daha iyi kavlıyor ve pekiştiriyor.” diyerek her iki derste de öğretmenlerin aynı konu üzerinde farklı etkinlikler yaparak konuyu anlattıklarını böylece öğrencinin her iki dersin kazanımlarını daha iyi kavradığını ifade etmektedir. Son olarak F16 ise *“yıkıcı doğa olaylarından korunma yollarını ifade eder kazanımını aslında sosyal bilgiler dersinde doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklerle açıklar kazanımı ile bire bir ilişkilendirebiliriz. Çünkü öğrenci kendi yaşantısında belki bire bir aile içerisindeki bir akrabasını depremde kaybetmiş olabilir. Buradan yola çıkarak deriz ki bu bir doğal afettir, ama insan buna karşı çaresiz değildir belli tedbirler alarak bundan daha hasarsız bir şekilde kurtulmanın yollarını bulabilir diyerek çok rahat bir şekilde biz bu kazanımları kendi dersimizde kullanabiliriz.”* diyerek kendi dersinde bu iki kazanımı kullanarak öğrencilerin kazanımlar arasındaki ilişkiyi değerlendirebileceklerini ifade etmiştir. Öğretmenlerin ilişkilendirdikleri kazanımların kullanılabilirliğine yönelik vermiş oldukları örneklerden yola çıkıldığında kazanımların aynı konu üzerinde iki farklı derste de ayrı ayrı işlenebileceğini ifade etmeleri öğretmenlerin multidisipliner öğretim yaklaşımına ilişkin örnek verdiklerini göstermektedir.

Sosyal bilgiler öğretmenleri ile fen bilimleri öğretmenlerinin dersler arasında iletişim halinde olduklarını S1, *“Mesela ‘biz bu konuya girdik ama fen dersinde bunu işlediler mi?’ diye soruyoruz. Mesela ölçekler konusunda olduğu gibi. ‘Ne yaptınız?’ ‘Girdiniz mi bu konuya?’ biz haritaları vermeye başladık gibi konuşuyoruz.”* diyerek bir örnek üzerinden açıklamış, sosyal bilgiler ve fen bilimleri dersinin bazı konularının birbiriyle bağlantılı olarak ilerlediğini ifade ettiği anlaşılmaktadır. Hatta S1, *“Mesela hocalara matematikte de çocuklar biliyor mu ölçek hesabını diye soruyoruz.”* diyerek sosyal bilgiler öğretmenlerinin ölçek kavramına başlamadan önce matematik öğretmenleri ile de iletişim halinde olduklarını ifade etmiştir. Dolayısıyla S1’in ifadesinden hareketle sosyal bilgiler öğretmenlerinin fen bilimleri öğretmenlerinin yanında diğer branş öğretmenleriyle de iletişim halinde oldukları yorumu yapılabilir.

4.3. Öğretmenlerin İlişkilendirdikleri Kazanımların Derslerde Uygulanabilirliğine İlişkin Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Görüşmeye katılan öğretmenlere ilişkilendirilen kazanımların derslerde uygulanabilirliğine ilişkin görüşleri sorulmuş, öğretmenlerin görüşleri ise olumlu ve olumsuz olmak üzere incelenerek olumlu ve olumsuz görüşe sahip olan öğretmenler Tablo 20’de gösterilmiştir.

Tablo 20. Öğretmenlerin İlişkilendirdikleri Kazanımların Derslerde Uygulanabilirliğine İlişkin Olumlu ve Olumsuz Görüşleri

Görüşler	Öğretmenler	f
Olumlu görüş	S1, S13, S17, S29, F11, F29	6
Olumsuz görüş	S13, S17, S29, F11, F15, F16	6

Tablo 20’den anlaşılacağı üzere görüşmeye katılan öğretmenlerden S1 ve F29’un ilişkilendirdikleri kazanımların derslerde uygulanabilirliğine ilişkin sadece olumlu görüşe sahip oldukları, F15 ve F16’nın ise sadece olumsuz görüşe sahip oldukları, S13, S17, S29 ve F11’in ise olumlu görüşünün yanı sıra olumsuz görüşe de sahip oldukları anlaşılmaktadır.

İlişkilendirdiği kazanımların derslerde uygulanabilirliğine ilişkin S1, ‘*Bu kazanımların birçoğu uygulanabilir. Çünkü sadece uygulayabileceklerimi, uygulanabilir olanları yazdım. Birçoğunu uyguluyorum.*’ diyerek ilişkilendirdiği kazanımları dersinde uyguladığını, kazanımların uygulanabilir olduğunu ifade etmektedir. Dolayısıyla öğretmenin olumlu görüşe sahip olduğu anlaşılmaktadır. S13 ise ‘*...mesela depremle ilgili bahsettiğim konuda... sarsıntı yapıyormuş gibi sınıftaki bazı eşyaları güvenlik tedbirlerini alarak devirdiğinizde çıkan sesler ya da deprem felaketini yaşayan bir insanı getirip o andaki tepkilerinin neler olabileceğinden bahsedilebilir.*’ diyerek aynı konu üzerinde ortak örneklerden yararlanıp sosyal bilgiler dersinde kazanımların fen bilimleri dersi ile ilişkilendirilerek uygulanabileceğini ifade etmiştir. S13’ün ilişkilendirdiği kazanımların uygulanabilirliğine ilişkin vermiş olduğu örnekten yola çıkıldığında kazanımların aynı konu üzerinde iki farklı derste de ayrı ayrı işlenebileceğini ifade etmesi öğretmenin multidisipliner öğretim yaklaşımına ilişkin örnek verdiğini göstermektedir. Aynı zamanda S13, ‘*...hemen hemen hepsinin kullanılabilirliği*

olduğunu ama bazılarının uygulamada sıkıntı yaşayabileceğimizi düşünüyorum.” diyerek öğretmenin olumsuz bir görüşe de sahip olduğu anlaşılmaktadır. S17 ise ilişkilendirdiği kazanımların derslerde uygulanabilirliğine örnek olarak *“doğal çevre konusunu işlerken çok uzak bir çevreye gitmek yerine okulumuzun bahçesi, yakın bir park ya da sahile gidip orada doğal çevre bilinci kazandırabiliriz. Bununla ilgili fen bilimleri öğretmenimizle beraber ortak bir çalışma yapmıştık. Aynı sınıfın öğrencilerini fen bilimleri öğretmeni ile beraber sahile getirdik. Sahilde onlara çöp toplama etkinliği yaptırarak. Çocuklar çok mutlu oldular ve bununla bir farkındalık oluşturduğumuzu düşünüyorum. ...Her iki derste de kazanımların öğretmenlerle iş birliği içinde etkinlikler yaparak kazandırılması gerektiğini düşünüyorum”* diyerek aynı konu üzerinde sosyal bilgiler ve fen bilimleri dersi kazanımlarının ilişkilendirilerek uygulanabileceğini bir örnek üzerinden açıklamış olup öğretmenlerin aynı konuda ortak etkinlikler uygulayarak kazanımların uygulanabileceğini ifade etmiştir. S17’nin kazanımların uygulanabilirliğine ilişkin vermiş olduğu örnekten yola çıkıldığında ise aynı konu üzerinde her iki dersin öğretmenin ortak etkinlikler yaparak kazanımların uygulanabileceğini ifade etmesi öğretmenin interdisipliner öğretim yaklaşımına ilişkin örnek verdiğini göstermektedir. Ancak S17’nin *“tabi ki hepsini uygulamamız mümkün değil. Sebebine gelince...okulun ekonomik imkânları gerek çevre faktörleri gerek öğrenci ve velinin sosyo-ekonomik durumu... öğretmenlerin uyumu, ortak hareket etmesi bunda çok etkilidir.”* şeklindeki ifadesinden olumsuz bir görüşe de sahip olduğu anlaşılmaktadır.

İlişkilendirdiği kazanımların derslerde uygulanabilirliğine ilişkin S29, *“Sosyal bilgiler dersi doğa ve çevre ilişkisini daha çok temel alan bir ders olduğu için fen bilimleri dersi de genelde doğayı inceleyen bir bilim dalı olduğundan dolayı sosyal bilgiler dersinin neredeyse tüm konularında fen bilimlerinin kazanımlarını biz uygulayabiliriz.”* diyerek her iki dersin konularının birbiriyle ilişkili olduğunu ve sosyal bilgiler dersi kazanımları ile fen bilimleri dersi kazanımlarının ilişkilendirilerek dersinde uygulanabileceğini ifade etmektedir. Ancak S29’un *“Bir okulda iki tane sosyal bilgiler öğretmeni varsa bu sosyal bilgiler öğretmenlerinden bir tanesi fen bilimleri ile daha ilgilidir konusunu daha iyi ilişkilendirebilir. Bu durumda da kazanımı çok daha rahat öğrencilere kavratılabilir. Yetersiz kaldığı*

durumlarda da öğretmenin bu konuya girmesi biraz daha zor olacaktır. Bizim genelde yaşadığımız en büyük sıkıntılardan bir tanesi ders süresinin, o kazanıma ayrılan ders süresinin yeterli olmaması. Dolayısıyla biz ne kadar ayrıntıya girersek ders zamanından da çalmış olacağız. Bu da benim kazanımımı işlememi engelleyebiliyor.” şeklindeki ifadesinden sosyal bilgiler ders süresinin yetersiz olması, sosyal bilgiler dersi öğretmenlerinin fen bilimleri dersi konuları ile ilgili alanı dışında kaldığından dolayı yeteri kadar bilgi sahibi olmaması gibi nedenlerden dolayı ilişkilendirdiği kazanımların uygulanmasında sorun yaratabileceğini ifade ederek olumlu görüşünün yanı sıra olumsuz görüşe de sahip olduğu anlaşılmaktadır. İlişkilendirdiği kazanımların derslerde uygulanabilirliğine örnek olarak F29 ise *“Mesela doğal afetlerle alakalı... Fende çok güzel deneyler var. Bunu sosyal bilgiler dersiyle uygun bir şekilde ilişkilendirip tasarlayabiliriz... Sosyal bilgilerle yeryüzü şekillerinin çevre sorunları ile alakasını aynı uygulama açısından hem doğa gezileri yaparak hem de deneyler yaparak çocuklar üzerindeki etkisini bulabiliriz.”* diyerek aynı konu üzerinde sosyal bilgiler ve fen bilimleri dersi kazanımlarının ilişkilendirilerek uygulanabileceğini örnekler üzerinden açıklamış olup öğretmenlerin aynı konuda ortak etkinlikler uygulayarak kazanımların uygulanabileceğini ifade etmiştir. F29’un ilişkilendirdiği kazanımların uygulanabilirliğine ilişkin vermiş olduğu örneklerden yola çıkıldığında ise aynı konu üzerinde her iki dersin öğretmenin ortak etkinlikler yaparak kazanımların uygulanabileceğini ifade etmesi öğretmenin interdisipliner öğretim yaklaşımına ilişkin örnek verdiğini göstermektedir.

İlişkilendirdiği kazanımların derslerde uygulanamayacağı ile ilgili olumsuz görüşünü *“bu okulun, çevrenin fiziki şartlarına göre bence değişiyor.”* diyerek açıklayan F11, okulun, çevrenin fiziki şartlarının ve imkânlarının yeterli olmayışının ilişkilendirdiği kazanımların uygulanabilirliği noktasında engel teşkil edebileceğini ifade etmiş olup örnek olarak okulda bir laboratuvarın bulunmasının sosyal bilgiler ile fen bilimleri kazanımlarının ilişkilendirilmesinde ve daha verimli daha güzel çalışmaların ortaya çıkarılmasında etkili olabileceğini ifade etmiştir. Ayrıca F11, *“Fen dersinde benim haftalık dört saat dersim var. Bazen ben bu dört saatlik derste çok fazla ayrıntıya giremiyorum. Sosyal bilgiler dersinde de aynı şekilde...”* diyerek fen bilimleri ve sosyal bilgiler ders sürelerinin yetersiz olduğunu ve

öğretmenlerin konu içerisinde ayrıntıya giremediklerini de açıklamıştır. F11'in *"...dediğim şartlar olursa çok güzel uygulanabilir, diğer türlü öğretmenler için sıkıntı yaratabilir."* şeklindeki ifadesinden gerekli şartların yerine getirildiğinde kazanımların uygulanabileceğini ancak fen bilimleri ve sosyal bilgiler ders sürelerinin yetersiz olması, okulun ve çevrenin fiziki şartlarının yeterli olmayışı gibi nedenlerin ise kazanımların uygulanmasında sorun yaratabileceğini ifade ettiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla öğretmenin olumlu görüşe sahip olduğu anlaşılmakla birlikte olumsuz bir görüşe de sahip olduğu anlaşılmaktadır. Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerinin ya da materyallere ulaşma imkânlarının yeterli olmayışı gibi etkenlerin ilişkilendirdiği kazanımların uygulanabilirliği noktasında engel teşkil edebileceğini ifade eden F16, *"...basit araç gereçler kullanarak bir dinamometre modeli tasarlar kazanımını biz sosyal bilgilerdeki... buluş yapan bilim insanlarının ortak özelliklerini belirler kazanımıyla ilişkilendirebiliriz. Biz burada öğrencimizden bilimsel çalışma basamakları nedir araştırın bununla ilgili ön bir çalışma yapın daha sonrasında kaynak taraması yaparak bir dinamometre modeli nasıl tasarlanır hazırlanarak gelin dediğimizde ona uygun kaynağı olmayan bununla ilgili maddi imkânı olmayıp belki internete bile ulaşamayacak bir çocuğun bununla ilgili net bir çalışma yapılmaması sonucunda belki istediğimiz noktada iki kazanım tam örtüşmeyebilir. Yani... gittiğimiz yerin imkânları, öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri buna her zaman izin vermeyebilir."* şeklinde ifade ederek açıklamıştır. Dolayısıyla öğretmenin olumsuz bir görüşe sahip olduğu anlaşılmaktadır.

İlişkilendirdiği kazanımların derslerde uygulanabilmesi için öğretmenlere hizmet içi eğitimin verilmesi gerektiğini savunan F15 ise *"...öğretmenlerin hizmet içi eğitime alınıp sadece sosyal bilgiler değil matematikle de matematik-sosyal, matematik-fen ciddi hizmet içi eğitimlerin verilmesi gerekiyor. Hizmet içi eğitim verildiği zaman öğretmenler bunları... rahatlıkla uygulayacaktır."* diyerek böylelikle sadece fen bilimleri ile sosyal bilgiler kazanımlarının değil matematik ile fen, sosyal ile matematik vs. kazanımlarının da ilişkilendirilebileceğini ifade etmiştir. Dolayısıyla F15, ilişkilendirdiği kazanımların derslerde uygulanabilirliği ile ilgili olarak öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerle desteklenmesi gerektiğini ifade etmiş olup bu gibi sorunların kazanımların derslerde uygulanabilirliği noktasında engel teşkil edebileceğini ifade etmiştir. Öğretmenin bu ifadelerinden yola çıkıldığında ise

kazanımların derslerde uygulanabilirliği ile ilgili olumsuz bir görüŖe sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Sosyal bilgiler ve fen bilimleri öğretmenlerinin görüşmede ilişkilendirilen kazanımların kullanılabilirliğine ve uygulanabilirliğine ilişkin vermiş oldukları cevaplardan yola çıkıldığında öğretmenlerin hemen hemen hepsinin ilişkilendirilen kazanımların derslerde kullanılabilir olduğunu düşündükleri ancak kazanımların uygulanabilirliği noktasında ise bazı sıkıntıların yaşanabileceğini ifade ettikleri şeklinde yorumlanabilir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma bulgularından elde edilen sonuçlar ilgili literatür ışığında tartışılarak sunulmuştur. Ayrıca araştırma sonuçları doğrultusunda öneriler de sunulmuştur.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Araştırma sonucunda sosyal bilgiler ve fen bilimleri öğretmenleri iki dersin kazanımlarını ilişkilendirmekte, bu ilişkilendirmeleri ise sosyal bilgilerde Birey ve Toplum, Kültür ve Miras, İnsanlar, Yerler ve Çevreler, Bilim, Teknoloji ve Toplum, Üretim, Dağıtım ve Tüketim, Etkin Vatandaşlık, Küresel Bağlantılar öğrenme alanları ile fen bilimlerinde Güneş, Dünya ve Ay, Canlılar Dünyası, Kuvvetin Ölçülmesi ve Sürtünme, Madde ve Değişim, Işığın Yayılması, İnsan ve Çevre, Elektrik Devre Elemanları ünitelerinde ilişkilendirmişlerdir. Fen bilimleri öğretmenlerinin Elektrik Devre Elemanları ünitesini sosyal bilgilerin hiçbir öğrenme alanı ile ilişkilendirmemiş olması ise dikkat çekici bir sonuçtur.

Bu çalışmada öğretmenlerin ilişkilendirmeleri derinlemesine incelenmiş ve sosyal bilgiler öğrenme alanları ile fen bilimleri ünitelerinin çoğunda her iki derse ait kazanımların öğretmenler tarafından birbiriyle ilişkilendirildiği sonucuna varılmıştır. Bektaş ve Çakal (2006) yapmış oldukları çalışmada da fen ve teknoloji dersi ile sosyal bilgiler dersi öğrenme alanları arasında çeşitli ilişkiler kurabilmenin mümkün olduğu sonucuna kendileri ulaşmıştır. Dolayısıyla öğretmenlerin kazanımları ilişkilendirmesini inceleyen bu çalışmada da ilişkilendirmelerin öğretmenler tarafından da yapıldığı görülmektedir. Ancak öğretmenlerin yapmadıkları ilişkilendirmelerle ilgili derinlemesine inceleme yapılmamıştır. Bu da araştırmanın bir sınırlılığıdır. Bu çalışmada öğretmenlerin Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanı ile Canlılar Dünyası, Madde ve Değişim ve Işığın Yayılması ünitelerini ilişkilendirmedikleri görülmüş olsa da Bektaş ve Çakal (2006) Bilim, Teknoloji ve

Toplum öğrenme alanını fen ve teknoloji dersinin tüm öğrenme alanlarıyla ilişkilendirmişlerdir. Bu durumu ise çalışmalarında bilimsel süreç kazanımları ile fen, teknoloji, toplum, çevre kazanımlarının her iki dersin bileşeni olduğunu ve konuların bağlantılı deneyimler içerdiğini ifade ederek açıklamaktadırlar.

Karakuş (2017), SBDÖP’de yer alan 4.sınıf Kültürel Miras öğrenme alanına ait kazanımları diğer dersler ile ders içi ilişkilendirmeler açısından incelemiş olup Kültürel Miras kazanımlarının fen ve teknoloji dersiyle hiç ilişkilendirilmediği sonucu araştırmacı tarafından ortaya çıkarılmıştır. Bu çalışmada ise Kültür ve Miras öğrenme alanına ait 5.sınıf kazanımlarının sosyal bilgiler ve fen bilimleri öğretmenleri tarafından Güneş, Dünya ve Ay, Canlılar Dünyası, Madde ve Değişim, İnsan ve Çevre üniteleriyle ilişkilendirildiği sonucu ortaya çıkmış olup araştırma sonuçlarının sınıf düzeylerine göre farklılık gösterdiği görülmektedir.

Sosyal bilgiler ve fen bilimleri öğretmenlerinin öğrenme alanları ve ünitelerde yer alan kazanımları ilişkilendirirken daha çok konular arasındaki içeriği temel olarak kazanımları ilişkilendirdikleri dikkat çekmektedir. Aladağ ve Sert (2020), yapmış oldukları çalışma sonucunda fen bilimleri ve sosyal bilgiler dersi kazanımlarının birçok konuda birbirleriyle ilişkilendirilebileceğini belirtmiş olup iklim ve insan yaşantısı konusunun sosyal bilgiler dersinde coğrafya disiplini ile ilgili içerikleri barındırdığını ve konuların fen bilimleri dersi ile doğrudan ilişki kurmayı gerektiren bir yapıda olduğunu belirtmişlerdir. Bu çalışmada da öğretmenlerin coğrafya bilimine ait konuları içeren kazanımları doğrudan ilişkili bularak ilişkilendirdikleri görülmektedir.

Sosyal bilgiler ve fen bilimleri öğretmenlerinin kazanımları hem ankette hem de görüşmede en az kazanımlar birbirini tamamlamakta temasında ilişkilendirdikleri sonucuna ulaşılmış olsa da Bektaş ve Çakal (2006) her iki dersin birbirinden ayrı düşünülemeyeceğini, her iki dersin konu ve kazanımlarının bir kısmında diğer dersin desteğine ihtiyaç duyulduğunu ifade etmiş olup araştırmacıların sosyal bilgiler ile fen ve teknoloji dersinin birbirini tamamlayan dersler olduğunu ifade ettikleri anlaşılmaktadır. Sosyal bilgiler ve fen bilimleri öğretmenlerinin kazanımları nasıl ilişkilendirdikleri disiplinler arası açıdan incelendiğinde ise kazanımları multidisipliner öğretime yönelik ilişkilendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ozan ve

Sağır Uluçınar (2019), yapmış oldukları çalışmada Kuvvetin Ölçülmesi ve Sürtünme ünitesinde Akar ve Yadigaroglu (2021) ise Madde ve Değişim ünitesinde yer alan 5.sınıf kazanımlarına ilişkin uygulamalar gerçekleştirmiş olup her iki çalışmada da kazanımların öğretmenler tarafından derste etkinlikler yoluyla multidisipliner işlenebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada da öğretmenlerin aynı ünitelerde yer alan kazanımları sosyal bilgiler öğrenme alanlarıyla multidisipliner ilişkilendirdikleri görülmektedir.

Araştırma sonucunda ilişkilendirdikleri kazanımların derslerde kullanılabilirliğine ilişkin tüm öğretmenlerin olumlu görüşe sahip olduklarına ulaşılmıştır. Aladağ ve Şahinkaya (2013)'nın sosyal bilgiler ve sınıf öğretmeni adaylarıyla gerçekleştirmiş olduğu çalışmada da elde edilen görüşler doğrultusunda dersler arası ilişkilendirmenin, öğrenime olan ilgiyi yükseltme, etkin öğrenmeyi gerçekleştirme, bilgiyi yaşamla ilişkilendirme bakımından olumlu olduğu sonucuna ulaşıldıkları görülmektedir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin ilgilerinin, diğer dersin kazanımları ile ilgili bilgilerinin farklılık gösterebileceğinden dolayı kazanımların ilişkilendirilerek kullanılabilmesinin öğretmenden öğretmene farklılık gösterebileceğini ifade eden öğretmenin ise olumlu görüşünün yanı sıra olumsuz görüşe de sahip olduğu sonucu ortaya çıkarılmıştır. Arslan ve Özpınar (2008) ilköğretim müfredatlarının öğretmenlerden beklediği yeterliliklerle ilgili öğretmen adaylarının görüşlerini inceledikleri çalışmada dersler arasındaki kazanımların ilişkilendirilmesi konusunda öğretmen adaylarının bilgilerinin farklılık gösterdiği, dersler arası ilişkilendirme hariç öğretmen adaylarının genel bilgilere sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gloeck (1997, Akt. Dervişoğlu ve Soran 2003) ise dersler arası ilişkilendirme sırasında karşılaşılan problemlerin bir bölümünün öğretmenlerin diğer dersin alanları ile ilgili bilgilerinin eksikliğinden kaynakladığını ifade etmektedir.

Araştırma sonucunda öğretmenlerin aynı konuda ortak örneklerden yararlanarak veya ortak etkinlikler uygulayarak ilişkilendirdikleri kazanımların uygulanabileceğine ilişkin olumlu görüşe sahip olduklarına ulaşılmıştır. Bektaş ve Çakal (2006) da çalışmasında öğrencilerin çevrelerini gözlemlemelerini sağlayacak etkinlikler düzenlemek gibi uygulamaların her iki ders için de ortak olduğunu bu

nedenle öğrencileri işin içine sokan etkinliklerin uygulanması ile sosyal bilgiler ile fen ve teknoloji dersi ilişkisinin kolaylaşabileceğini ifade etmektedir. İlişkilendirdikleri kazanımların derslerde uygulanabilirliğine ilişkin öğretmenlerin olumlu görüşlerinin yanı sıra olumsuz görüşlere de sahip olduğu anlaşılmış olup okulun ve çevrenin fiziki şartlarının yeterli olmayışı, öğretmenlerin birbiriyle olan uyumu, öğrencilerin materyallere ulaşma imkânlarının yeterli olmayışı, sosyal bilgiler ders saatinin yetersiz olması, hizmet içi eğitimlerin yeterli olmayışı gibi öğretmenlerin kazanımların uygulanabilirliği noktasında engel teşkil edebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Memişoğlu ve Köylü (2015), sosyal bilgiler dersi sorunları ile ilgili öğretmenlerin görüşlerini inceledikleri çalışmada da öğretmenlerin en büyük problem olarak sosyal bilgiler ders saatinin yeterli olmaması ve materyal teminin yeterli olmayışını sorun gördükleri sonucu ortaya çıkmıştır. Balbağ vd. (2016), ise benzer bir çalışmayı fen eğitiminde gerçekleştirmiş olup öğretmen görüşlerinin incelendiği çalışmada öğretmenler arasındaki iletişim eksikliği, laboratuvar yetersizliği, materyal eksikliği ve hizmet içi eğitim yetersizliklerinin en sık rastlanan sorunlar olduğu ortaya çıkarılmıştır. Çelikkaya ve Kürümlüoğlu (2018) sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini incelediği çalışmada hizmet içi eğitim aldıklarını ifade eden öğretmenlerin çoğunun eğitimin yetersiz olduğunu belirttikleri anlaşılmıştır. Kalaycıoğlu (2007) ise yaptığı çalışmada sosyal bilgiler ders saatinin yetersiz olduğu bulgusuna ulaşmış olup yine birçok araştırmada (Çetin, 2007; Uzun, 2007; Akgül, 2006) sosyal bilgiler ders saatinin yükseltilmesi gerektiği belirtilmektedir.

Araştırma sonucunda ilişkilendirdikleri kazanımların derslerde kullanılabilirliğine ve uygulanabilirliğine ilişkin bazı öğretmenlerin vermiş oldukları örneklerden yola çıkıldığında öğretmenlerin çoğunlukla multidisipliner öğretim yaklaşımına yönelik ilişkilendirme yaptıkları, interdisipliner öğretim yaklaşımına yönelik ilişkilendirmelerinin ise oldukça az olduğu sonucuna ulaşılmış olsa da literatürde sosyal bilgiler ve fen bilimleri derslerinin interdisipliner ilişkilendirildiği çalışmalar bulunmaktadır. Samuk vd. (2021) sosyal bilgiler ve fen bilimleri derslerinin interdisipliner yaklaşımla, okul dışı alanda işlenmesine ilişkin 5.sınıf

öğrenci görüşlerinin belirlendiği bir çalışma gerçekleştirmiş olup çalışmada çevre duyarlılığı ve bitki örtüsü konularının yer aldığı etkinlik süreci oluşturulmuştur. Etkinlikte iki fen bilimleri öğretmeni ile bir sosyal bilgiler öğretmeni yer almış olup sosyal bilgiler ve fen bilimleri dersleri bir arada işlenmiştir. Araştırma sonucunda ise iki dersin interdisipliner yaklaşımla işlenmesinin öğrenmeyi kolaylaştırdığı ve konuların kalıcılığını arttırdığı belirlenmiştir. Ortaöğretim kademesinde bir çalışma gerçekleştiren Doğan (2014) ise interdisipliner öğretim yaklaşımının coğrafya dersi işlenişindeki etkisini değerlendirmeyi amaçlamış olup araştırmada çevre sorunları konusu interdisipliner öğretim yaklaşımıyla işlenmiştir. Araştırmada öğrencilerin konuyu fen bilimleri alanlarıyla ilişkilendirerek anlattığı ve çevre sorunlarını, bizzat yerinde gözlemlemenin gerekli olduğunu ifade ettiği belirlenmiş olup interdisipliner öğretim yaklaşımına uygun ders anlatımının kazanımların elde edilmesinde oldukça önemli olduğu sonucuna araştırmacı tarafından varılmıştır. Doğan (2014)'ın araştırma sonuçları farklı öğretim kademesine ait olsa da çevreyle ilgili konuların farklı öğretim kademelerinde interdisipliner öğretim yaklaşımıyla işlenebildiği görülmektedir.

5.2. Öneriler

Bu bölümde, araştırma sonuçları ışığında geliştirilen öneriler sıralanmıştır:

- SBDÖP ve FBDÖP'de yer alan diğer sınıf düzeylerinde de kazanımlar arasında ilişkilendirmeler yapılabilir.
- Program geliştirme, ölçme değerlendirme ve alan uzmanlarının işbirliği ile sosyal bilgiler ve fen bilimleri dersi ile ilişkili konuların ve örneklerin yer aldığı kılavuz kitaplar hazırlanarak öğretmenlerin kullanımına sunulabilir.
- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşmelerde ilişkilendirilen kazanımların uygulanması noktasında ders saatlerinin yeterli olmadığını belirttikleri görülmüş olup sosyal bilgiler ders saatlerinin artırılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akar, H. ve Yadigaroglu, M. (2021). Fen, teknoloji, mühendislik ve matematik (FeTeMM) temelli etkinliklerin 5. sınıf öğrencilerinin madde ve değişim ünitesindeki kavramları günlük yaşamla ilişkilendirmelerine etkisi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 57-81.
- Akgül, N.H. (2006). *Sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde kullandıkları yöntemler ve karşılaşılan sorunlar (Niğde İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Aksoy, G. ve Taşkın, G. (2019). Öğretim programlarının değişmesini etkileyen faktörlerin, sosyal bilgiler ve fen bilimleri dersi müfredatlarını etkileme boyutu. *Milli Eğitim Dergisi*, 224, 75-99.
- Akşit, İ. ve Çoban, O. (2018). 2005 ve 2017 Sosyal bilgiler öğretim programlarının öğrenme alanı, kazanım, kavram, değer ve beceri boyutları açısından karşılaştırılması. *Tarih, Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 479-505.
- Akyüz, Y. (2011). *Türk eğitim tarihi*. (30. basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Aladağ, E. ve Sert, C. (2020). Sosyal bilgiler 5. sınıf ders kitabının disiplinler arası yaklaşım açısından incelenmesi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 285-295.
- Aladağ, E. ve Şahinkaya, N. (2013). Sosyal bilgiler ve sınıf öğretmeni adaylarının sosyal bilgiler ve matematik derslerinin ilişkilendirilmesine yönelik görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(1), 157-176.
- Altunöz, A. (2020). Yükseköğretim kurumlarında disiplinlerin mutasyonu adli sanat, sanat terapisi, bileşik sanatlar. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 25, 55-62.

- Arslan, S. ve Özpınar, İ. (2008). Öğretmen nitelikleri: ilköğretim programlarının beklentileri ve eğitim fakültelerinin kazandırdıkları. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 2(1), 38-63.
- Arslantaş, B. (2007, 11-12 Mayıs). *İlköğretim 4.sınıf beden eğitimi disiplinler arası öğretim yaklaşımı*. The international symposium on physical education and sports teaching in eu-Bologna process.
- Ata, B. (2006). Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi. C. Öztürk (Editör). *Sosyal bilgiler öğretim programı*. (1. Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Aybek, B. (2000). *İlköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretiminin sosyal ve diğer bilimlerle ilişkisinin değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Aybek, B. (2001). Disiplinlerarası (Bütünleştirilmiş) Öğretim Yaklaşımı. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3, 1-7.
- Aydın Güç, F., Aygün, M., Ceylan, D., Çavuş Güngören, S., Durukan, Ü.G., Hacıoğlu, Y., ve Yekeler, A.D. (2017). The project of air pollution awareness: Interdisciplinary community service practices. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 46(1), 85-133.
- Ayvazoglu, Ş. (2019). *Ortaokul 5. sınıf düzeyinde fen bilimleri dersi öğretimi yapan öğretmenlerin 2017 yılında güncellenen fen bilimleri dersi öğretim programıyla ilgili görüşleri ve değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzincan.
- Balbağ, M.Z., Leblebiciler, K., Karaer, G., Sarıkahya, E. ve Erkan, Ö. (2016). Türkiye’de fen eğitimi ve öğretimi sorunları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 12-23.
- Başaran, İ. E. (1994). *Eğitim yönetimi*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.

- Bektaş, Ö. ve Çakal, H. (2006). İlköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler dersi ile fen ve teknoloji dersi arasındaki ilişkilendirme. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 109-142.
- Bıkmaz, F. (2001). *İlköğretim 4 ve 5. sınıf öğrencilerinin fen bilgisi dersindeki başarılarını etkileyen faktörler*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Biber, M. ve Başer, N. (2012). Probleme dayalı öğrenme sürecine yönelik nitel bir değerlendirme. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 12-33.
- Bilgili, A.S. (Editör). (2013). *Sosyal bilgilerin temelleri*. (6. basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Bozkurt, S. (2012). *Fen ve teknoloji öğretim programında disiplinler arası ilişkilendirmeler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. (25. basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Cura, G. ve Ercan Yalman, F. (2019). Fen bilimleri öğretmen adaylarının disiplinler arası yaklaşıma dayalı öğretimi kullanma düzeylerinin incelenmesi. *Online Fen Eğitimi Dergisi*, 4(2), 131-153.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches* (2. Baskı). USA: SAGE Publications.
- Çalıkan, Ö. (2019). *2017-2018 Yeni sosyal bilgiler öğretim programında yer alan 5. sınıf sosyal bilgiler dersi kazanımlarının öğretmen görüşlerine göre gerçekleştirilme düzeyinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Çalışkan, T. (2019). *Türkiye'deki fen bilimleri dersi öğretim programlarının kariyer bilinci açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.

- Çelikkaya, T. ve Kürümlüoğlu, M. (2018). Yenilenen sosyal bilgiler dersi öğretim programına yönelik öğretmen görüşleri. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11, 104-120.
- Çetin, F. (2007). *İlköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler öğretim programının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi (Meram İlçesi örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Çetin, Z.M. (2019). *Tasarım eğitiminde transdisipliner yaklaşım*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Demir, E. (2009). *İlköğretim ikinci sınıflarda uygulanan disiplinler arası bütüncül öğretim yaklaşımının etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Demir, S. (2006). *İlköğretim programında okutulmakta olan hayat bilgisi derslerinin öğrencileri fen bilgisi derslerine hazırlamadaki etkileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Demirel, Ö. (1997). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme*. (27. basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Demirel, Ö. ve Kaya, Z. (2013). Eğitimle ilgili temel kavramlar. Ö. Demirel ve Z. Kaya (Editörler). *Eğitim bilimine giriş*. (11. basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Derman, İ. (2019). *Fen bilimleri dersinin yaşamla ilişkilendirilme düzeyi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dervişoğlu, S. ve Soran, H. (2003). Orta öğretim biyoloji eğitiminde disiplinler arası öğretim yaklaşımının değerlendirilmesi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 48-57.

- Doğan, C. (2014). *Coğrafya öğretiminde disiplinler arası ders işlenişinin başarıya etkisinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Doğanay, A. (2008). Çağdaş sosyal bilgiler anlayışı ışığında yeni sosyal bilgiler programının değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2), 77-96.
- Dönmez, F.İ. (2009). *Türkiye ve İsveç ilköğretim okullarında Bilgisayar eğitim-öğretimi öğretim programları üzerine bir inceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Ertürk, S. (1979). *Eğitimde program geliştirme*. (3. basım). Ankara: Yelken Tepe Yayınları.
- Eser, Ş. (2019). *Görme engelliler ortaokullarında görev yapan fen bilimleri öğretmenlerinin görüşlerine göre fen bilimleri dersi kazanımlarının gerçekleşebilme durumunun belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- Fidan, N. (2012). *Okulda öğrenme ve öğretme*. (3. basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Grady, J. B. (1994). *Interdisciplinary curriculum: A Fusion of Reform Ideas*.
- Gücüm, B. ve Kaptan, F. (1992). Düünden bugüne ilköğretim fen bilgisi programları ve öğretim. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8, 249-258.
- Güleç, S. ve Alkış, S. (2003). İlköğretim birinci kademe öğrencilerinin derslerdeki başarı düzeylerinin birbiriyle ilişkisi. *İlköğretim-Online Dergisi*, 2 (2), 19-27.
- Gültekin, M. ve Kılıç, Z. (2014, 28-30 Nisan). *Hayat bilgisi dersinin sosyal bilgiler ve fen bilimleri dersleri bakımından işlevselliği incelenmesi*. 3.Uluslararası sosyal bilgiler eğitimi sempozyumunda sunuldu. Eskişehir.
- Gür, T.M. (2003). Araştırma ve eğitiminde disiplinler arasılık. O.N. Babüroğlu (Editör). *Eğitimin geleceği; üniversitelerin ve eğitimin değişen paradigması*. İstanbul: Sabancı Üniversitesi Yayınları.

- Gürel, D. (2017, 24-26 Nisan). *2017 Taslak sosyal bilgiler öğretim programına yönelik yapısal bir değerlendirme*. I. Uluslararası sınırsız eğitim ve araştırma sempozyumunda sunuldu. Antalya.
- Güven, E. ve Hamalosmanoğlu, M. (2011). *İlköğretim 7. Sınıf çevre eğitiminin disiplinler arası yaklaşım açısından incelenmesi*. I. Eğitim bilimleri öğrenci sempozyumunda sunuldu. Kayseri.
- İlçe, A. (2020). Multidisipliner, interdisipliner, transdisipliner hangisi. *Yüksek Öğretim Dergisi*, Ankara.
- İmamoğlu, H. V. ve Çeken, R. (2011). İlköğretim sosyal bilgiler dersinin bilim tarihi açısından fen ve teknoloji dersi ile ilişkilendirilmesi üzerine disiplinlerarası bir bakış. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2 (3), 71-87.
- İnan, S. (2014). Sosyal bilgiler eğitimi: Nedir, ne zaman ve neden. S. İnan (Editör). *Sosyal bilgiler eğitime giriş: Kavramlar, yaklaşımlar ve etkinlikler*. (3. basım). Ankara: Anı Yayıncılık.
- İşler, A.Ş. (2004). Sanat eğitiminde disiplinlerarası tematik yaklaşım. *Milli Eğitim Dergisi*, 163, 43-54.
- Jacobs, H. H. (1989). Design options for an integrated curriculum. H. H. Jacobs (Editör). *Interdisciplinary curriculum: Design and implementation*. Association for Supervision and Curriculum Development.
- Kaçar, T. (2009). *İlköğretim 6.sınıf sosyal bilgiler dersi kazanımlarının gerçekleştirilme düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri (Diyarbakır ili örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Kalaycıoğlu, E. (2007). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

- Kanathı, F. ve Çekici, Y. (2013). Türkçe öğretiminde disiplinler arası olanaklar. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 223-234.
- Karakuş, C. (2017). Sosyal bilgiler öğretim programı somut olmayan kültürel miras kazanımlarında ilişkilendirmelerin yeri. *International Journal of Innovative Research in Education*, 4(1), 8-16.
- Karakuş, U., Karaaslan, H. ve Pehlivan, C. (2018). Sosyal bilgiler ve fen bilimleri derslerinin öğretmen yetiştirme lisans programları ve öğretim programları düzeyinde çevre konuları açısından karşılaştırılması. *Turkish Studies*, 13(26), 775-788.
- Kaya, E. (2018). *Hayat bilgisi, sosyal bilgiler ve fen bilgisi derslerinin temeli: toplu öğretim sistemi, (1. basım)*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kayabaş, Y. (2008). Öğretmenlerin hizmet içi eğitimde yetiştirilmesinin önemi ve esasları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(2), 9-32.
- Kaymakcı, S. (2012). Sosyal bilgiler öğretim programında ilişkilendirmeler. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 273-304.
- Keçe, M. ve Merey, Z. (2011). İlköğretim sosyal bilgiler kazanımlarının sosyal bilimler disiplinlerine ve disiplinlerarası anlayışa uygunluğunun belirlenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 110-139.
- Kılcan, F. (2005). *6. Sınıflarda ölçüler konusunun öğretiminde tematik öğretimin öğrencilerin matematik başarısına etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kılıç A. ve Seven, S. (2006). *Konu alanı ders kitabı incelemesi*. (6. basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Kısakürek, M.A. (1969). Eğitim programlarının geliştirilmesi ile öğretim süreçleri arasındaki ilişkiler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(1), 45-53.

- Kızılay, E. ve Saylan Kırmızıgül, A. (2019). Disiplinler arasındaki ilişkiye dair fen bilgisi öğretmen adaylarının görüşleri. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(1), 1-9.
- Kodal, T. ve Tarhan, Ö. (2014). Sosyal bilgiler eğitiminde kazanımlar. S. İnan (Editör). *Öğretmen ve öğretmen adayları için sosyal bilgiler eğitime giriş kavramlar, yaklaşımlar, etkinlikler*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2018). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 4, 5, 6, ve 7. Sınıflar)*. Ankara: MEB Yayınevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2005). *İlköğretim fen ve teknoloji dersi (4 ve 5. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: MEB Yayınevi.
- Memişoğlu, H. ve Köylü, G. (2015). Sosyal bilgiler dersindeki sorunlar ve çözüm yollarına ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri. *Turkish Studies*, 10(11), 1099- 1120.
- Ozan, F. ve Sağır Uluçınar, Ş. (2019). Kuvvetin ölçülmesi ve sürtünme ünitesine yönelik FeteMM etkinlikleri geliştirilmesi. *Araştırma Temelli Etkinlik Dergisi*, 9(1), 52-66.
- Özçelik, D.A. (2014). *Eğitim programları ve öğretim*. (3. basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Özdemir, S.M. (2009). Eğitimde program değerlendirme ve Türkiye’de eğitim programlarını değerlendirme çalışmalarının incelenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 126-149.
- Özkan, R. (2016). *Eğitim bilimine giriş*. (1. basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Özkök, A. (2005). Disiplinlerarası yaklaşıma dayalı yaratıcı problem çözme öğretim programının yaratıcı problem çözme becerisine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(28), 159-167.

- Öztürk, C. (2007). Sosyal bilgiler: Toplumsal yaşama disiplinler arası bir bakış. C. Öztürk. (Editör). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Öztürk, F.Z. ve Öztürk, T. (2013). Kanada sosyal bilgiler öğretim programı ve bu programın Türkiye sosyal bilgiler öğretim programıyla karşılaştırılması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(14), 485 – 514.
- Öztürk Yılmaz, Ş. (2019). *Sınıf öğretmenlerinin çocuk kitaplarının disiplinler arası öğretimde kullanımı konusunda görüşlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Pohl, C. ve Hadorn, G. 2007. *Principles for designing transdisciplinary research*. Principles for Designing Transdisciplinary Research.
- Pohl, C. ve Hadorn, G. 2008. “*Methodological challenges of transdisciplinary research*”. Natures Sciences Sociétés.
- Safran, M. (2008). Sosyal bilgiler öğretimine bakış. B. Tay ve A. Öcal (Editörler). *Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi*. (1. basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Samuk, S., Yeşilbursa, C.C. ve Hamarat, E. (2021). Sosyal bilgiler ve fen bilimleri derslerinin disiplinlerarası yaklaşımla okul dışında işlenmesine ilişkin öğrenci görüşleri. *Journal of Individual Differences in Education*, 3(2), 113-127.
- Schwarz, R.M. (1994). *The Skilled Facilitator: A Comprehensive Resource for Consultants, Facilitators, Managers, Trainers and Coaches*. San Francisco: Jossey-Bass
- Sever, R. (Editör). (2015). *Sosyal bilgiler öğretimi*. (1. basım). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Sülün, A. ve Balkı, N. (2008). Türkiye’de fen ve teknoloji eğitimi ve kültür. *Erzincan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 85-98.

- Şahin, F., Göcük, A. ve Sevgi, Y. (2018). Fizik, kimya, biyoloji ve fen bilgisi öğretmen adaylarının disiplinlerarası ilişki kurma düzeylerinin incelenmesi: Kan basıncı. *Fen Bilimleri Öğretimi Dergisi*, 6(1), 73-95.
- Şimşek, A. (2005, 26-28 Mayıs). İlköğretimde tarih öğretimi açısından 1998 ve 2004 sosyal bilgiler öğretimi programlarının karşılaştırılması. *II. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi*. Van.
- Taş, H. ve Kiroğlu, K. (2018). 2017 ilköğretim sosyal bilgiler dersi öğretim programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *İlköğretim Online Dergisi*, 17(2), 697-716.
- Tay, B. (2017). 2005 sosyal bilgiler dersi öğretim programı ile 2017 sosyal bilgiler dersi taslak öğretim programının karşılaştırılması. *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 8(27), 461-487.
- Tercan, H. ve Yıldız Bıçakçı, M. (2017). Sağlık bilimlerinde transdisipliner yaklaşım içerisinde çocuk gelişimcinin rolü. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3, 157-168.
- Turan, S. (2019). 2018 Sosyal bilgiler öğretim programının disiplinlerarası yapısının incelenmesi. *Sosyal Bilgilerde Yenilikçi Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 166-190.
- Turan, S. ve Koç, A. (2021). Fen bilimleri ve sosyal bilgiler öğretim programlarının çevre eğitimi açısından değerlendirilmesi. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2, 178-195.
- Türk Dil Kurumu, (2020). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK
- Türk Dil Kurumu, (2021). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK
- Türkmen, H. (2010). İnformal(sınıf dışı) fen bilgisi eğitime tarihsel bakış ve eğitimimize entegrasyonu. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(39), 46-59.

- Uzun, A. (2007). *2005-2006 Öğretim yılında uygulanmaya başlanan 6.sınıf sosyal bilgiler öğretim programı hakkında öğretmen görüşleri (Ankara İli Pilot Okullar)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ünişen, A. ve Kaya, E. (2015). Fen bilimleri dersinin ilkökul üçüncü sınıf programına alınmasıyla ilgili öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(20), 547-567.
- Ürey, M., Çepni, S., ve Kaymakçı, S. (2015). Fen temelli ve disiplinler arası okul bahçesi programının bazı sosyal bilgiler öğretim programı kazanımları üzerine etkisinin değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 7-29.
- Varış, F. (1988). *Eğitimde program geliştirme teori ve teknikler*. (4. basım). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Wilcox, B. ve Kueffer, C. 2008. “*Transdisciplinarity in EcoHealth: Status and future prospects*”. EcoHealth.
- Yarımca, Ö. (2011). Disiplinler arası yaklaşıma dayalı bir durum çalışması. *Akademik Bakış Dergisi*, 25, 1-22.
- Yıldırım, A. (1996). Disiplinler arası öğretim kavramı ve programlar açısından doğurduğu sonuçlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 89-94.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (11. basım). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, A. ve Morgil, İ. (1992). Türkiye’de fen öğretiminin genel bir değerlendirilmesi, sonuçları ve öneriler. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 269-278.
- Yılmaz, O. (2016). *Sosyal bilgiler ve fen bilgisi eğitimi lisans programlarının çevre eğitimi açısından değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.

EKLER

EK-1 ARAŞTIRMA İZİNİ

ORDU İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
OKUL VE KURUMLARDA YAPILACAK ARAŞTIRMA VE ARAŞTIRMA DESTEĞİNE YÖNELİK
İZİN VE UYGULAMA KONTROL ÇİZELGESİ
(araştırma izni ve uygulamaları için)

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı :	Mustafa UYSAL
Bağlı Bulunduğu Üniversite/Kurum:	GİRESUN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Araştırmanın Konusu:	2018 Öğretim Programları 5.Sınıf Kazanımlarının Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi Öğretmenlerine Göre İlişkilendirilmesi
Araştırmanın Yapılacağı Okul/Kurum:	Resmi Ortaokul
Başvuru Tarihi	20.7.2020

Sıra No	DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR	E	H	AÇIKLAMALAR
1	Araştırmacı başvurusunu ayse.meb.gov.tr adresi üzerinden yapmış mı?	X		
2	Araştırmacı uygulama başvurusunu uygulama tarihinden en az 45 gün önce yapmış mı?	X		
3	Araştırmacı öğrenci mi? Öğrenci ise başvurusunu kurumu aracılığı ile yapmış mı?	X		
4	Ses ve görüntü kaydı yapılacak mı? Yapılacaksa okul idaresinden ve katılımcılardan yazılı izin alınmış mı? Diğer veli iznine tabi uygulamalar için yazılı izin alınmış mı?		X	Ses ve Görüntü kaydı varsa ise bu kriter değerlendirilecektir.
5	Araştırmacı araştırma taahhütnamesini imzalayıp evraklarla teslim etmiş mi?	X		
6	Araştırma izni uygulamasının amacı, araştırmanın yöntem ve teknikleri, veri toplama araçları, veri analizi, geçerlilik ve güvenirlik bilgileri çalışma takviminde yer almış mı?	X		
7	Örnekleme araştırma yapılacak kurumların dağılımına yönelik bilgiler (okul sayısı, okul türü, katılımcı grup, grupların kaç kişi olacağı) net ifade edilmiş mi?	X		
8	Araştırma uygulama süresi 1 ders saati kuralına uyuyor mu?	X		
9	Araştırma uygulaması eğitim öğretimin aksamaması için yazıl ve yaz tatilinden en az 3 hafta önce tamamlanıyor mu?	X		
10	Araştırmacı uygulama izin formunda e-posta, telefon, adres gibi iletişim bilgilerini eklemiş mi?	X		
11	Araştırma uygulaması tıbbi bir araştırma mı? Tıbbi araştırma ise bağlı bulundukları Üniversitenin veya Hastanelerin Etik Kurul Onayı var mı? Onam formu, Onay yazısı, Veli Bilgilendirme Formu, Veli İzin Belgesi eklenmiş mi?		X	Tıbbi bir araştırma ise bu kriter değerlendirilecektir.
12	Araştırmalarda reklam, tanıtım yapılmaz. Kar amacı gütmeyiz. Ücret talep edilemez. Bu kurala uygun davranmış mı?	X		

AÇIKLAMA :	Bu kontrol çizelgesi MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21.01.2020 tarih ve 1563890 sayılı "Araştırma Uygulama İzinleri" genelgesine göre hazırlanmıştır. (2020/2 Nolu genelge)
------------	---

İlgili izin istegi başvurusu komisyonumuz tarafından Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı Okul/Kurumlarda yapılacak Araştırma Uygulamaları İzinleri Genelgesi (2020/2 Nolu Genelge) çerçevesinde incelenmiş olup, Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün Araştırma Uygulama İzinleri Genelge 2020/2'ye göre uygun bulunmuştur.

EK-2 ANKET FORMU

ANKET FORMU

Sayın Öğretmenim,

Bu anket formu, “2018 Öğretim Programları 5. sınıf Kazanımlarının Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi Öğretmenlerine Göre İlişkilendirilmesi” konulu yüksek lisans tezinde kullanılmak üzere oluşturulmuştur.

Size sunmuş olduğum anket formundaki kazanımların tümünü inceleyip, ilişkilendirdiğiniz kazanımları ve ilişkilendirdiğiniz kazanımların açıklamalarını ilgili bölümlere yazınız. Anket formunda yer alan bir kazanımı birden fazla kazanımla ilişkilendirebilirsiniz. İlişkilendirmiş olduğunuz kazanımları anket formunun 2. Sütununda yer alan “ilişkilendirilen kazanımlar” bölümünde, kazanımlar ile ilgili açıklamaları da anket formunun 3. Sütununda yer alan “açıklama” bölümünde belirtiniz.

Verdiğiniz cevaplar kesinlikle başka bir amaç için kullanılmayacaktır. Zamanınızı ayırıp, değerli görüşlerinizi eksiksiz ve doğru bir şekilde paylaştığınız için teşekkür ederim.

Mustafa UYSAL

(Yüksek Lisans Öğrencisi- Giresun Üniversitesi)

Devamı Arkada →

SOSYAL BİLGİLER ANKET FORMU

2018 Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Kazanımları	İlişkilendirilen Kazanımlar	Açıklama
SB.5.1.1. Sosyal Bilgiler dersinin, Türkiye Cumhuriyeti'nin etkin bir vatandaşı olarak kendi gelişimine katkısını fark eder.		
SB.5.1.2. Yakın çevresinde yaşanan bir örnekten yola çıkarak bir olayın çok boyutluluğunu açıklar.		
SB.5.1.3. Sahip olduğu haklarının farkında olan bir birey olarak katıldığı gruplarda aldığı rollerin gerektirdiği görev ve sorumluluklara uygun davranır.		
SB.5.1.4. Çocuk olarak haklarından yararlanmaya ve bu hakların ihlal edildiği durumlara örnekler verir		

1

FEN BİLGİSİ ANKET FORMU

2018 Fen Bilimleri 5. Sınıf Kazanımları	İlişkilendirilen Kazanımlar	Açıklama
F.5.1.1.1. Güneş'in özelliklerini açıklar.		
F.5.1.1.2. Güneş'in büyüklüğünü Dünya'nın büyüklüğüyle karşılaştıracak şekilde model hazırlar.		
F.5.1.2.1. Ay'ın özelliklerini açıklar.		
F.5.1.2.2. Ay'da canlıların yaşayabileceğine yönelik ürettiği fikirleri tartışır.		

1

EK-3 GÖRÜŞME FORMU**GÖRÜŞME FORMU**

Tarih:

Okul:

Branş:

Görüşmeci:

GİRİŞ:

Değerli öğretmenim, adım Mustafa UYSAL, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı'nda "2018 Öğretim Programları 5.sınıf Kazanımlarının Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi Öğretmenlerine Göre İlişkilendirilmesi" konulu yüksek lisans tezi hazırlıyorum. Yapacağım bu çalışma özgün bir çalışma olup sorulara vereceğiniz cevaplar birer bilimsel veri olabileceği için soruları dikkatlice cevaplamanızı rica ediyorum. Görüşme süresince sorulara ayrıntılı cevaplar vermeniz araştırmaya olumlu katkı sağlayacaktır.

Yaptığım tüm görüşmelerde verilen bilgiler kesinlikle gizli tutulacaktır. İzin verirsiniz görüşmeyi ses kayıt cihazıyla kaydetmek istiyorum. Bu şekilde hem zamanı daha iyi kullanabiliriz, hem de sorulara vereceğiniz yanıtların kaydını daha ayrıntılı tutma fırsatı elde edebilirim. Bu araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz için şimdiden teşekkür ederim. Eğer sizin bana görüşmeye başlamadan sormak istediğiniz bir soru varsa, önce bunu yanıtlamak istiyorum.

Mustafa UYSAL

(Yüksek Lisans Öğrencisi- Giresun Üniversitesi)

GÖRÜŞME SORULARI

- 1) Daha önce anket formunda ilişkilendirdiğiniz kazanımların nedenlerini ayrıntılı olarak açıklar mısınız?
- 2) İlişkilendirdiğiniz kazanımların derslerde kullanılabilirliğine ilişkin görüşleriniz nelerdir? Açıklayınız.
- 3) İlişkilendirdiğiniz kazanımların derslerde uygulanabilirliğine ilişkin görüşleriniz nelerdir? Açıklayınız.

EK-4 GÖRÜŞMEYE YÖNELİK KATILIMCI İZİN FORMU

Sayın Katılımcımız

Katılacağınız bu çalışma, "2018 Öğretim Programları 5.Sınıf Kazanımlarının Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi Öğretmenlerine Göre İlişkilendirilmesi" adıyla, Mustafa UYSAL tarafından 2020-2021 Eğitim Öğretim tarihleri arasında yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi 2018 Öğretim Programları 5.Sınıf Kazanımlarının Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi Öğretmenlerine Göre İlişkilendirilmesi

Araştırmanın Nedeni: O Bilimsel araştırma ☒ Tez çalışması

Araştırmanın Yapılacağı Yer(ler): Resmi Ortaokullar

Araştırma Uygulaması: ☒ Anket ☒ Görüşme

O Gözlem O.....

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve okul/kurum yönetiminin izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Görüşmelerde ses kaydı yapılacaktır. Çalışmada sizden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Veriler sadece araştırmada kullanılacak ve üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır.

Uygulamalar, kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden rahatsız hissederseniz cevaplama işini yarıda bırakabilirsiniz.

Katılımı onaylamadan önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla,

Araştırmacı : Mustafa UYSAL

İletişim Bilgileri : _____

Yukarıda bilgileri bulunan araştırmaya katılmayı kabul ediyorum.

...../...../.....

İsim-Soyisim İmza:

Katılımcı Adı-Soyadı :

Telefon Numarası :

